

## הישיבה המאתיים-ושמונים-ושמונה של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ו' טבת תש"ם (26 דצמבר 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

### א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

- היו"ר ב. הלוי:**  
אני מתכבד לפתוח את הישיבה. ראשונה נשמע הו"דעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- מזכיר הכנסת נ. לורך:**  
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת, מטעם ועדת הכנסת, הצעות לתיקון תקנון הכנסת.

### ב. שאילתות ותשובות

- היו"ר ב. הלוי:**  
אנו עוברים לסעיף שאילתות ותשובות.
- 4132. ביצוע חוק החניכות**
- הכרזת הכנסת ש. ארבל-אלמזלנו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):**
- באחרונה נמסר לי כי חוק החניכות איננו מתבצע הלכה למעשה, אין המעסיקים ממלאים את חובותיהם על-פי חוק החניכות בכל הקשור בלימוד מקצוע במקום העבודה, על-פי תכנית והעמדת מדריכים לצורך זה, ועל-ידי זה גיטשטשו התחומים בין חניך לנער המועסק כשוליה ונוצר מצב שהחניכים עושים אותה עבודה כמו הנער העובד כשוליה, אך איננו ינהגו מאתו שכר ומאותם תנאים סוציאליים.
- נוכח העובדה שנמצאים כיום כ-20,000 בני-נוער בחניכות ובמסגרות לימודיות אחרות, ועליהם חלים ההוראות והכללים שנקבעו בחוק, הנני מבקשת מכבוד השר להשיב לי:
1. כמה חניכים כלולים כיום במסגרת חוק החניכות?
  2. האם יש פיקוח במקום העבודה על הקידום המקצועי של החניכים, כמתחייב מהחוק?
  3. אם כן – כמה מפקחי חניכות יש כיום? על כמה חניכים ממונה כל מפקח, ומה היא תדירות ביקוריהם במקומות העבודה?
  4. כמה תביעות הוגשו לבית-הדין לעבודה נגד המעסיקים שלא ביצעו את חוק החניכות?
  5. מה אחוז המבקרים באופן סדיר בבתי-הספר לחניכים?
  6. מה אחוז הנשירה מבתי-הספר לחניכים?
  7. כמה חניכים נמצאים בבתי-ספר תעשייתיים לחניכות רגילה, וכמה מהם במסלול חניכות "מרכזי חניכות קהילתיים" (3 ימי עבודה×3 ימי לימודים)?
  8. מה עושה משרד העבודה והרווחה על-מנת להפ-
- נות יותר חניכים למסגרות לימודיות במסלול "מרכזי חניכות קהילתיים" ולבתי-ספר תעשייתיים?
9. האם לאור המצב שתואר, שהחניך עושה אותה העבודה כמו נער העובד כשוליה, יש הצדקה לקיום הפרש שכר ותנאים סוציאליים שונים בין חניך לנער עובד?
10. האם מוכן כבוד השר לבדוק השוואת שכרם ותנאי עבודתם?
- תשובת שרה העבודת והרווחה י. כ"ץ:**  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. במסגרת חוק החניכות כלולים כיום כ-12,000 חניכים.
  2. קיים פיקוח על הקידום המקצועי במקומות העבודה. עם זאת מקשה עלינו העדר משאבים מספיקים לפיתוח מערך פיקוח ממשלתי לכיסוי כל מקומות העבודה המעסיקים חניכים.
  3. כיום יש 18 מפקחי חניכות. מפקחים אלה מסתייעים בכ-100 עובדים טיפוליים של בתי-הספר לחניכים. בממוצע יש עובד טיפולי-קהילתי אחד על כל 150 חניכים. תדירות הביקור של העובדים הטיפוליים במקומות העבודה היא אחת לשבוע, בממוצע.
  4. בשנים האחרונות לא הוגשו תביעות נגד מעסיקים בנושא חוק החניכות. הוריתי לבדוק את הנושא על-מנת לוודא אכיפת החוק. עם זאת אין זה רצוי להרבות באמצעי אכיפה, מאחר שהם עלולים לגרום לנשירת חניכים מהעבודה.
  5. כ-70% מבקרים באופן סדיר בבתי-הספר לחניכים.
  6. אחוז הנשירה מבתי-הספר לחניכים הוא כ-20%, לרבות נערים שהתגייסו או עברו לפעילות אחרת.
  7. בבתי-ספר תעשייתיים משתתפים כ-3,000 נערים; במסלול "מרכזי חניכות קהילתיים" משתתפים כ-500 חניכים.
  8. מערך הייעוץ וההכוון של האגף להכשרת מק-

הרשימה של הישובים כוללת את ישובי מועצתם שהיא אזור פיתוח א' ולכן גם לא חלים על העובדים הבאים אליהם כל התמריצים.

אזור המועצה האזורית מרום הגליל הוא עני בכוח אדם מאומן, והוא משופע בבעיות חינוך ורווחה המ- שועות לכוח-אדם זה.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם הטענה נכונה ?

2. מה יעשה משרד העבודה והרווחה לשיפור ה- מצב ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

1—2. (א) רשימת ערי הפיתוח, כפי שאושרה על- ידי ועדת השרים לערי הפיתוח, אינה כוללת מועצות אזוריות.

(ב) יושב-ראש ועדת השרים לחברה ורווחה ואנוכי ביקשנו משר, התעשיה, המסחר והתיירות, שהלא יושב- ראש ועדת השרים לעניין ערי הפיתוח, לדון בבקשת המועצה האזורית מרום הגליל, לאשר תמריצים לישובים בתחומה, בישיבת ועדת השרים הקרובה.

4437. המפגש המתוכנן של בני-נוער ערבים ובני-נוער יהודים הלומדים ב"בית אליעזר"

חבר-הכנסת ש.י. גרוס שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

בבטאון "הד החינוך" (גליון ל"ג), שבועון הסתדרות המורים בישראל, פורסמה כתבה על קורסים להכשרה מקצועית לבנות נחשלות, הנערכים ב"בית אליש" ב"ב" בירושלים. רוב הבנות לא מצאו את מקומן בבתי-ספר על-יסודיים, "טווח הקשב שלהן נימך ורמת השכלתן נופלת בשנים אחדות מגילן הכרונולוגי."

בכתבה נאמר כי הנהלת בית-הספר במקום יצרה קשר עם בית-ספר לנערים עובדים ערבים במזרח ירושלים ומתכננת הזמנת נוער ערבי לבוא למקום "כדי לשוחח עם הבנות היהודיות על חיייהם של נערים ערבים ובעיותיהם."

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם אין משרד סבור כי יצירת הקשר בין הבנות היהודיות והנערים הערבים עשויה רק לתזקק להן ?

2. האם תורה לבית-הספר הנ"ל לבטל מייד את תכניתו בעניין זה ?

3. האם מוכן כבודו להוציא הוראה שתאסור מפגשים מסוג זה בין נוער ערבי ובנות יהודיות ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

הריני מתכבד להשיב על השאלתה הנ"ל, שהועברה אלי על-ידי שר החינוך והתרבות :

(א) השאלתה מבוססת על אינפורמציה לא מדויקת שהתפרסמה בבטאון "הד החינוך".

(ב) לפי המידע שנמסר לי, על-ידי גורמים הנוגעים במשרדי שבדק את הנושא, מדובר במפגש בין

צועית ושירות התעסוקה נותן עדיפות בהכוננת נערים למסגרות אלו. כן מושקעים משאבים בפיתוח סדנאות ואמצעי הוראה מיוחדים למסגרות אלו.

9—10. שכר החניכים נקבע, כידוע, בהסכמים קי-בוציים הנחתמים בין הסתדרות הנוער העובד והלומד לבין אירגוני המעסיקים. בנוסף על כך אין, לדעתי, צורך להתערב כדי להשפיע על שינוי ההפרש בין שכר חניכים לשכר שוליות בגלל ההבדל שבין עבודה ללימוד מקצוע לבין עבודה בלתי מקצועית.

4214. הקריטריונים למתן תמריצים לעובדים

סוציאליים המועדפים בעיירות

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

הממשלה החליטה על שורת תמריצים בערי פיתוח מתוך מגמה לגייס כוח-אדם מקצועי לערי פיתוח על-פי סיווג ערי-הפיתוח לפי 3 רמות של עדיפויות. מתברר כי ישובים שבהם אין קשיים בהשגת כוח-אדם מקצועי סווגו בעדיפות גבוהה ביותר וישובים שבהם יש מחסור חמור של עובדים סוציאליים סווגו בעדיפות נמוכה ביותר.

חמורה ביותר העובדה כי ישובים כמו אור-עקיבא, אור-יהודה ובית-דגן לא נכללו כלל ברשימת הישובים הנוכחים לתמריצים לעובדים סוציאליים העוברים לגור בהם.

אודה לשר אם יאיל להשיב :

1. מה בדעת השר לעשות לחיקון המצב ?

2. מדוע עובדים סוציאליים העוברים לגור באור-עקיבא, בית-דגן ואור-יהודה אינם זכאים לתמריצים ?

3. האם בדעת השר לערוך סיווג שונה בכל הנוגע לתחום החברתי ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—3. (א) הישובים אור-עקיבא, בית-דגן ואור-יהודה אינם מוגדרים כערי פיתוח ואינם כלולים ברשימת ערי הפיתוח שאושרה על-ידי ועדת השרים, לערי הפיתוח.

(ב) יושב-ראש ועדת השרים לחברה ורווחה ושר התעשיה, המסחר והתיירות, שר הבינוי והשיכון ושר העבודה והרווחה יזמו בדיקה לצורך סיווג מחודש של ערי הפיתוח; נביא לפני פורום זה את הצעותינו למערכת קריטריונים שתתייחס גם לנושא התמריצים באזורים שבהם קיימות בעיות חברה קשות והם אינם כלולים כיום ברשימת ערי הפיתוח הנוכחיות לתמריצים.

4392. אישור תמריצים לעובדים הבאים

מן החוץ אל מרום הגליל

חבר-הכנסת ד. שלנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

המועצה האזורית מרום הגליל מתאוננת שבחוראות והוצאות של משרד העבודה והרווחה מיום 31 ביוני 1979 מופיעים תמריצים שונים לישובי פיתוח, אך אין

1. מה הן תכניות הממשלה לשנת תש"ם לצימצום תופעת העוני בישראל?

2. מה הן תכניות הממשלה לשנת תש"ם להוצאת 236,000 ילדים ממעגל העוני?

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ל' בתשרי תש"ם (21 באוקטובר 1979):

מחקר שנערך על-ידי המוסד לביטוח לאומי מגלה כי 142,000 משפחות, המונות יותר מחצי מיליון נפש ובהן 236,000 ילדים, משתכרות ברמה שמתחת לקו ה-עוני.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

האם שלוש הצעות חוק בתחום הכלכלי-חברתי — חוק הבטחת הכנסה, חוק שכר מינימום וחוק פנסיה מקיפה לכול, יחסית להכנסה, שיוגשו לכנסת — ישפרו את מצבם של 236,000 ילדים הנמצאים מתחת לקו ה-עוני?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הריני מתכבד להשיב על השאלה מס' 4507 אשר הופנתה לראש הממשלה ועל השאלה מס' 4516 ש-בשלחה אלי:

הריני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי מיום 27 בנובמבר 1979 על ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת מרדכי אלגרבלי בנושא "העוני ומצוקת הילדים בישראל".

4644. גבייתם של דמי ביטוח לאומי ממגזרים עצמאיים

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

נודע לי כי אדם היוצא לפנסיה והופך לעצמאי חייב לשלם לביטוח לאומי גם 16% מהכנסתו מהפנסיה.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכון הדבר?

2. האם לדעת השר מצדק הדבר?

3. מה בדעת השר לעשות בנדון?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי הוראות חוק הביטוח הלאומי יש לשלם דמי ביטוח לאומי מכל הכנסה החייבת בתשלום מס הכנסה, ומכאן שפנסיה היא הכנסה שעליה יש לשלם דמי ביטוח. מאידך גיסא פוטר החוק מתשלום ביטוח לאומי מי שמלאו לו 65 שנה והוא אינו עובד, וכן פטור מתשלום דמי הביטוח נכה כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי.

2—3. אני סבור כי מצב זה תואם את מטרות חוק הביטוח הלאומי ולכן אין בדעתי להציע שינוי.

בני-נוער — בנים ובנות — יהודים, ובני-נוער — בנים ובנות — ערבים.

כיוון שכך אינני רואה מקום לאסור על קיומם של המפגשים.

4441. הפניית ילדה יהודיה למעון במנזר

חבר-הכנסת ש. לורניץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

בתשובה על השאלתה שלי מס' 2772 אמרת, בתא-ריך ח' באדר תשל"ט (7 במארס 1979), בין היתר, כי הפניית חניכים יהודים למעון נעשית בהסכמת הו-ריהם.

אירגון פעילים "יד לאחים", שטיפל בנושא, העביר אלי מסמך ובו מבקש פקיד הסעד, מר שורץ, מבית-משפט השלום בדימונה (ביום 19 בפברואר 1979) לכפות על ההורים את הישארותה של הילדה במנזר, שאליו הועברה, אגב, על-ידי משפחה אומנת.

אודה לך אם תשיב לי:

1. כיצד מתיישבת הכרזתך שהפניית החניכים נע-שית רק בהסכמת הוריהם עם בקשתו של פקיד הסעד כנ"ל?

2. האם העברת הילדה מהמשפחה האומנת למנזר בוצעה בהסכמת לשכת הסעד?

3. האם הינך מוכן לנקוט צעדים כדי להוציא את הילדה מהמנזר ולהעבירה למוסד חינוכי יהודי ביש-ראל כדי לסיים פרשה עגומה ומצערת זו?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. במקרה ספציפי זה הועבר הטיפול בילדה מידי ההורים לידי שירותי הרווחה על-פי צו בית-המש-פט, ולכן לא היה מקום וצורך בקבלת הסכמת ההורים. שירותי הרווחה מצאו בזמנו, שמעון סנטיינינסקי הת-אים לילדה, ובהסכמת פקיד הסעד והשירות למפגש — שתחליפו במקרה זה את ההורים — היא הועברה למעון זה.

3. בינתיים הועברה הילדה למעון בטבריה.

4507, 4516. התכניות לצימצום העוני

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את ראש הממשלה ביום ל' בתשרי תש"ם (21 באוקטובר 1979):

מחקר שנערך על-ידי המוסד לביטוח לאומי מגלה כי 142,000 משפחות, המונות יותר מחצי מיליון נפש ובהן 236,000 ילדים, משתכרות ברמה שמתחת לקו ה-עוני.

התמיכות של הביטוח הלאומי מוציאות ממעגל ה-עוני כ-60% מן המשפחות. מתחת לקו העוני נותרות כ-57,000 משפחות, המונות 231,000 נפש ובהן 119,000 ילדים.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

# 4650. מצב הדיוור של בית-הדין לעבודה בירושלים

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

בבית-הדין האזורי לעבודה בירושלים קיימת צפיפות בלתי נסבלת, הפוגעת בתיפקוד בית-הדין ובמעמדו. שני שופטים נאלצים לשבת בלשכה אחת ובאולם משפטים אחד, ויש שדיונים מתנהלים גם במחסן המ-שמש בספריה, ותיקים נערכים במרפסת הבניין.

אבקש להשיב לי:

1. האם הינך נכון לבדוק את מצב שיכוננו של בית-הדין האזורי לעבודה בירושלים?
2. מה הן הפעולות שהינך מתעתד לנקוט כדי לשנות את המצב בנדון?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מצב הדיוור הבלתי תקין של בית-הדין האזורי לעבודה בירושלים ידוע לי.

2. בימים אלה הוצע פתרון לבעיית הדיוור של בית-הדין האזורי על-ידי העברתו למבנה אחר.

עם זאת כרוכה העברה זו בהוצאות כספיות, הקשורות בהתקנת הסידורים הדרושים בבניין, להתאמתו ול-תיפעולו כבית-דין. אנו מנהלים מגעים שונים בנסיון לקצוץ את המקורות הדרושים לכך.

## 4713. בדיקת המצב במעונות לקשישים

חבר-הכנסת ד. גלס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בחשוון תש"ם (12 בנובמבר 1979):

בדו"ח השנתי של נציב תלונות הציבור קובל ה-נציב על קיומו של מצב חוקי שבו יכול כל בית-אבות לדרוש מתורים גבוהים מקשישים הבאים להסתייע בשי-רותו.

כן מתברר מהדו"ח שמשרדך מינה בשנת 1976 ועדה לבדיקת מצב המעונות לקשישים בישראל, אך עד היום טרם הגישה הוועדה את המלצותיה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם יש בדעתך לתקן בחקיקה ובדרכים אחרות את המצב שעליו מתריע המבקר?

2. מתי ניתן לצפות לקבלת המלצותיה של הוועדה לבדיקת מצב המעונות לקשישים?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. דו"ח הוועדה לבדיקת מצב המעונות לקשי-שים יוגש לי בימים אלה.

עם קבלת הדו"ח נדון בהמלצותיו, ובין היתר — על הדרכים לתקן את המצב שעליו מתריע מבקר המ-דינה.

הדיו"ר ב. הלוי:

שר העבודה והרווחה ישיב על השאילתה מס' 4715 של חבר-הכנסת דב שילנסקי.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אני חושב שיש לי טעות. התשובה לא נמצאת אצלי ואבקש לבדוק זאת. יש לי תשובה לשאילתה מס' 4646. אבקש לענות עליה.

הדיו"ר ב. הלוי:

אין לפנינו שאילתה מס' 4646. אולי זה הנושא של שאילתה מס' 4715 אבל יש בשינוי מספר?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לא. שאילתה מס' 4646 עוסקת בשירות פסיכולוגי הניתן במעונות. אבקש להשיב, ברשות היושב-ראש, על שאילתה מס' 4646, גם היא של חבר-הכנסת שילנסקי.

הדיו"ר ב. הלוי:

בבקשה.

## 4646. שירות פסיכולוגי ופסיכיאטרי במעונות

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

1. ביום 2 באוגוסט 1978 אישר כבודו בתשובה על השאילתה שלי מס' 1823 את העובדות כדלהלן:

א. בתוך כלל המעונות קיימים 5 מעונות שבהם לא קיים שירות פסיכולוגי.

ב. שירות פסיכיאטרי קיים במעון אחד בלבד.

2. כבודו הודיע באותו המעמד כי משרדו שוקד להבטיח שירות פסיכולוגי ופסיכיאטרי בכל מעון לנוער עברייני.

שאלות לכבוד השר:

1. מה המצב כיום?

2. מה נעשה בנדון מאז 2 באוגוסט 1978 ועד עתה?

3. מה בדעת כבודו לעשות בנדון בעתיד?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1. המעונות מקבלים שירות פסיכולוגי, הניתן בחלק מהמעונות על-ידי עובדים שלנו ובחלק על-ידי פסיכ-לוגים פרטיים. שירותים פסיכיאטריים ניתנים על-ידי התחנות לבריאות הנפש ובמקרים מיוחדים על-ידי פסי-כיאטרים פרטיים.

2. התקבל לעבודה פסיכולוג, הנותן שירותים למ-עונות באזור המרכז, ובימים הקרובים יחל לפעול פסי-כולוג קליני מבני המיעוטים בכלל ההוסטלים ובמעון אחד לבני המיעוטים באזור הצפון.

3. משרדי יפעל — במסגרת המשאבים שברשותו — לשיפור והרחבת השירותים הפסיכולוגיים והפסיכיאט-ריים במעונות.

אדוני היושב-ראש, מצאתי בינתיים את התשובה על השאילתה מס' 4715 של חבר-הכנסת שילנסקי.

#### 4715. הצורך בשיפור מצבם של הנכים

הכריזת נכמת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בחשוון תש"ם (12 בנובמבר 1979):

1. לפי הפירסומים של משרד כבודו (שצורפו) מת-ברר שאדם זקן עם ילד או אלמנה עם ילד, או נכה עבודה עם ילד, מקבלים קיצבה בסך 4,564 לירות לחודש, אך נכה כללי (100%) מקבל רק 4,030 לירות, היינו ב-534 לירות פחות.

טוענים הנכים שבעוד הסוג הראשון יכול לעבוד קצת ולהרוויח משהו כהכנסה נוספת, אין הם מסוגלים לעשות זאת (100% נכה), לכן מן הדין שהם יקבלו יותר מאלה, ולא פחות.

2. נכה 100% לצמיתות לא מקבל שום תעודה שב-כוחה להקל עליו, כגון תשלום מוחל לקופת-החולים, פטור מאגרת ראדיו וטלוויזיה, ועוד.

3. בבג"צ 264/77 אמר כבוד השופט כהן: "מדינה זו, המתפארת בכך שמדינת סעד היא הדואגת לשלומם ולרווחתם של אלה מאזרחיה אשר מחמת נכותם אינם מסוגלים לדאוג לעצמם — לא מצאה 'הטבות סוציאליות' לתיתן להם במעשי חקיקה — — מבחינת אחריותה הממלכתית של המדינה לאזרחיה מוכי גורל אלה, הרי הדאגה להם היא כל תיראה וכל תימצא כחוקית הכנסת."

כבוד השופט עציוני סיכם את פסק הדין באמרו: "...וכן נראה לי שמן הראוי שפסק דינו יובא לתשומת לב שר המשפטים והכנסת על מנת שימצאו דרך חוקית להקל על מצבם של נכים מסוגו של העותר ברוח הדברים שנאמרו על ידינו".

שאלותי לכבוד השר:

1. האם הנתונים שהובאו בסעיפים 1 ו-2 שדלעיל הם נכונים, ואם לאו — מה נכון ומה לא נכון?

2. מה ההצדקה למצב הזה ומה בדעת כבודו לעשות לתיקונו?

3. פסק-הדין המצוטט לעיל ניתן ביום 2 ביולי 1978 ופורסם ב"פסקי-דין", כך ל"ב, חלק ראשון, עמ' 678, וברצוני לשאול: א. האם הובא פסק-הדין הנ"ל לידיעתו? ב. מה עשה כתוצאה מכך? ג. מה יעשה בנדון?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1-2. התשלומים שמקבלים קשישים מהמוסד לבי-טוח לאומי מורכבים מקיצבת זיקנה בצירוף הטבה סוציאלית לית לזכאם לה. בדרך-כלל לא קיימת העדפה של הקשישים הזכאים להטבה סוציאלית לעומת נכים, ולא כל שכן לגבי מי שאינם זכאים להטבה סוציאלית.

3. פסק הדין בבג"צ 264/77 הובא לידיעתי וה-גשתי לאישור ועדת העבודה והרווחה תקנות למתן שירותים מיוחדים לילד נכה.

#### 4872. הרכב הוועדות הדנות בדרגת נכותן של עקרות-הבית לצורך ביטוח נכות

הכריזת נכמת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בכסלו תש"ם (3 בדצמבר 1979):

בדיון מס' לח/1429-01 דן בית-הדין הארצי לעבודה בערעורה של עקרת-בית אשר ביקשה שישלמו

לה דמי נכות במסגרת ענף ביטוח נכות לפי חוק הבי-טוח הלאומי. בית-הדין הארצי לעבודה קיבל את עיר-עורה של עקרת-הבית והחזיר את העניין לוועדת הנכות לעררים כדי שתדון מחדש בשאלת דרגת הנכות של המערערות.

עם זאת נאמר עלי-ידי בית-הדין הארצי לעבודה בפסקי-הדין:

"בסיסם רואה בית-הדין לציין כי שם לב לכך שבענייניה של 'עקרת-בית' דנה ומחליטה ועדת נכות לעררים, שהרכבה זהה עם הרכב של ועדת נכות לעררים הדנה בעניינה של כל מבטח אחר — היינו ועדה המורכבת מרופא, מ'מומחה לתעסוקה' ומ'מומחה לשיקום'. וישאל השואל מה למומחה לתעסוקה ומה ל'מומחה לשיקום' עת לדיון עומדת לא שאלת כושר הש-תכרות ואפשרות לקבל עבודה מתאימה אלא כושר תיפ-קוד במשק-בית. בית-הדין ממליץ איפוא שבחקנות מכוח סעיף 127 לחוק יובטח שעת לדיון עומדת שאלת דרגת הנכות של עקרת-בית, ועדת הנכות תכלול עקרת-בית שעל מינויה ימליץ אירגון המייצג עקרות-בית. אירגונים כאלה הרי מצויים בישראל."

אי לכך הנני מבקשת להשיב לי:

האם בדעת השר ליוזם תיקון התקנות מכוח סעיף 127 לחוק הביטוח הלאומי, בהתאם להמלצת בית-הדין הארצי לעבודה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(א) בתקנות בדבר קביעת דרגת נכות בביטוח נכות נקבע שוועדת נכות תהא מורכבת משניים או שלושה מומחים במקצועות התעסוקה, השיקום והרפואה.

(ב) עלי-פי המידע שנמסר לי על-ידי המוסד לבי-טוח לאומי, הוועדה הדנה בתביעות לגימלת נכות של עקרות-בית היא בהרכב הזה: 1. מומחה או מומחית תעסוקה בעלי הכשרה ומיומנות לריפוי בעיסוק ולטי-פול בעקרת-בית; 2. עובד או עובדת סוציאלית בעלי הכשרה לטיפול במשפחה; 3. רופא או רופאה. בדרך-כלל לפחות אחד מחברי הוועדה היא עקרת-בית. (ג) לאור הנ"ל אין צורך ליוזם תיקון בתקנות.

דו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אדרה נמיר (המערך):

אדוני השר, לפי דעתי זו לא תשובה על השאלה ששאלתי. אמנם אנשי המשרד או השר אומרים שלדעתם לאור זה שאין ועדות אין צורך בתקנות, אבל הפסיקה של שופט בית-המשפט היתה שיש צורך להכניס את הנושא הזה לתקנות. על כך היתה שאלתי.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אם יש פסיקה של בית-המשפט ודאי ננהג בהתאם לכך. כפי שענית לי לא כך פירשנו את הדבר. אשמח לחזור ולהשיב לך בנושא זה.

#### 4967. המשרות הפנויות בענפי התעשייה

הכריזת נכמת ש. אריבלי-אלמזולינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

בראיון עם העיתונאי רפאל בשן מסר שר העבודה והרווחה:

ני נובמבר, מלאי של 5,500 משרות שלא היה בידי לש-  
כות התעסוקה לספק עובדים לאיושן.

הד"ר ב. הלוי :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמוז-  
לינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

האם כבוד השר יכול להצביע על אותם המקומות  
— אני מתכוונת מבחינה גיאוגרפית — שבהם מפעלי  
התעשייה פיטרו עובדים ?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ :

אני בהחלט יכול להצביע, אבל הנתונים לא בידי.  
אשמח לספק אותם לשואלת.

הד"ר ב. הלוי :

היתה עוד שאלתה של חברת-הכנסת ארבל-אלמוז-  
לינו, שאלתה מס' 4132. האם אפשר לחזור על התשובה  
בה עליה ?

(שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ קורא את התשובה  
לשאלתה מס' 4132, ראה לעיל, עמ' 1141).

הד"ר ב. הלוי :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל-אלמוז-  
לינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

בעקבות העובדה — שגם ציינת אותה, אדוני השר  
— שהמסגרת של שלושה ימי לימוד בשבוע הוכיחה את  
עצמה מכל הבחינות, האם יש בדעת השר ליוזם טי-  
פול או איוז שהיא תכנית שתיהפך למעשה לנורמה  
המקובלת במסגרת החניכות ותחול על כלל החניכים ?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ :

בהחלט. כי אנו רואים בדוגמה הזאת דגם חשוב  
מאוד, אבל אני רוצה לציין עם זאת את האילוצים  
התקציביים בקשר להרחבת הגדולה של המסגרת הזאת.

דב שלנמקי (הליכוד) :

האם בינתיים נמצאה התשובה על השאלתה מס'  
4715 ?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ :

אני חושב שיש פה איזה טעות.

## ג. הצעה לסדר-היום

החלת הוראות חוק לתיקון סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967

על כל שטחי ארץ-ישראל

תמים כיום כפי שהייתי עד לפני שנים אחדות בנושאי  
המדיניות בישראל הייתי מצפה שנושא כזה ירעיש קצת  
את הלבבות ויכנס כנסת קשובה, חרדה אולי ונרגשת.  
אבל אני אומר את הדברים כי הם חייבים להיאמר,  
אולי בשרידת תקווה שהם גם יישמעו.

בשבוע שעבר צעדתי עם אנשי חבל ימית ועם  
צעירי תנועת "התחייה" בגוש ובסופה לאורך כעשרים  
קילומטר ממצפה-מודיעין שבו עבר מה שנקרא "הקו

"ידיע לי כי בשלב זה יש ביקוש ל-10,000 עובדים  
שאנינו יכולים לספק. יותר ממחצית הביקוש הנ"ל היא  
בתעשייה".

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. בכמה ענפי תעשייה קיים ביקוש לעובדים נוס-  
פים ?

2. באילו ענפי תעשייה קיימת אפשרות לקלוט 5,000  
פועלים נוספים, כפי שהכרות בראיון ?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ :

1—2. במועד שבו נאמרו הדברים נותר ביקוש  
חודשי של כ-6,500 משרות ללא עובדים בענפי הבניין,  
מתכת ואלקטרוניקה, טקסטיל, פקידות, עץ, פועלים בלתי  
מקצועיים בחקלאות ופועלים בלתי מקצועיים בתעשייה.

4968. פיזורי פועלים בתעשייה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבו-  
דה והירווחה ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

נוכח פירסומים שונים על סימני מיתון המורגשים  
במשק, ובעיקר במפעלי תעשייה, רצוני לשאול את כבוד  
השר :

1. האם בחודש נובמבר פוטרו פועלי תעשייה ?

2. אם כן — כמה ?

3. מאילו מפעלי תעשייה נפלטו פועלים ?

4. האם יש מעקב מצד משרד העבודה והירווחה  
לגבי מצב התעסוקה בענפים השונים ?

5. אם כן — מה ממצאי המעקב ?

6. אם לא — מה הן הסיבות שלא קיים מעקב ?

שר-העבודה-הירווחה י. כ"ץ :

1—2. כן. בחודש נובמבר הודיעו מפעלים על פי-  
טורי 1,414 עובדים.

3. ממפעלי תעשייה בענפים : אלקטרוניקה, טקסטיל,  
רכב, פלאסטיק, תרופות, מרפפות, בקבוקים (פקים ואר-  
גזים), מטעני מכולות וזמים.

4—6. כן. ממצאי מעקב מלמדים על הצטמצמות  
הפער בין ההיצע והביקוש. עם זאת היה, על-פי נתו-

הד"ר ב. הלוי :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : הצעה לסדר-  
היום של חברת-הכנסת משה שמיר בנושא : החלת הור-  
אות חוק לתיקון סדרי השלטון והמשפט (מס' 11),  
תשכ"ז—1967, על כל שטחי ארץ-ישראל. רשות הדיבור  
לחברת-הכנסת משה שמיר.

משה שמיר (התחייה—בנא"י) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אילו עוד הייתי

יור מעול זרים", "חלקים ניכרים" — אכן עדיין לא כל ארץ-ישראל. ואני ממשיך לצטט:

"התפיסה המשפטית של מדינת ישראל, שהיתה מאז ומתמיד תפיסה אורגאנית המותאמת לעובדות המדיניות הממשיות, היתה מושתתת על העקרון שהמשפט, השיי פוט והמינהל של המדינה חלים על חלקי ארץ-ישראל המצויים בריבונותה של המדינה הלכה למעשה."

שוב דברים שיש בהם מקסימה של הפלדה ומ- נצנוצו של הזהב, דברים שיש בהם קביעת נצח. על כן קיבלה הכנסת את אותו חוק כמעט פה-אחד. לא- מור: "המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה, יכולו בכל שטח מארץ-ישראל שהממשלה תקבע בצו."

מי שהוא היום שר הבריאות היה אז באופוזיציה כאיש "המרכז החפשי", והוא לא הסתפק בדברים ש- נאמרו. הוא תבע דבר ישר יותר והחלטי יותר: דייה הוראה של שר הבטחון, בהתאם לחוק פקודת שטח השיפוט והסמכויות מתש"ח, האומרת: "1. כל חוק החל על מדינת ישראל כולה ייראה כחל על כל השטח הכולל גם את שטח מדינת ישראל וגם כל חלק מארץ- ישראל ששר הבטחון הגדיר אותו במגשר כמחוץ על- ידי צבא הגנה לישראל."

ואמנם המסגרת כבר היתה קיימת גם אז, וגם אז נמצא מי שהוא שר-הבריאות דהיום אליעזר שוסטק, מי ששאל מדוע לא יפורסם מגשר של שר הבטחון — ותושג המטרה מבלי להמתין להחלטה נוספת של ה- ממשלה.

היחיד שדיבר אז בנוסח המתאים לממשלת ישראל דהיום היה חבר-הכנסת מאיר וילנר שדיבר על כך שהשלום דורש שלא להחיל את החוק. הוא אמר:

"יש להחזיר את החוקים לממשלה ואת צה"ל לקווי שביתת-הנשק. באווירה הבינ-לאומית הקיימת עכשיו א- נחנו בטוחים, שאם ננהל מדיניות נבונה תוך כיבוד הזכויות של כל העמים — של עם ישראל ושל העם הערבי הפלשתינאי — כי-אז יש לנו האפשרות, לאחר החזרת הצבאות, להתקדם אל הסדרי השלום." האין זה נשמע כבא מפ' דוברי הממשלה דהיום, לצידוק מדיניות "השלום" שלה? ואכן הוולנריסם המיושם היום על-ידי ממשלת בגין התחיל לנצח כבר אז.

החוק אמנם התקבל על-ידי הכנסת ברוב של יותר מ-90 חברים, אבל לא יושם אלא לגבי ירושלים. הוא הוקפא במקרה, ושם הוא ממתין לגאולה עד עצם הרגע הזה.

זכורים לי מן הימים ההם דבריו של המשורר נתן אלתרן על-ידי-השלום, מייסד התנועה למען ארץ-ישראל השלמה. עם כל נכונותו להבין את הטענות, שקור- אים להם ראציונאליים, בדבר הקושי או אי האפשרות ליישם את החוק מייד — לא חדל לשאול מדוע אין הממשלה ואין הכנסת קמות ומכריות ואומרות כי זו היא ארץ-ישראל? כי היא שלנו, כי לריבונות עליה אנו חותרים ועליה אנו מכריזים. אם יבוא היום ובי- לית ברירה נאלץ לאבד אבר מאברינו נזהה כמי שקוטע מעצמו ולא כמי שמחזיר גזילה משל אחרים. אבל דבי ריו לא נשמעו אלא על-ידי האופוזיציה דאז, גח"ל ואחר כך הליכוד.

הירוק ועד בית-חורון עליון בלבה של ארץ בנימין המערבית. קילומטרים על גבי קילומטרים של הרי טר- שים וסלע, שלא בית בהם ולא כפר ולא ישוב ולא כרם ולא שדה. קילומטרים על גבי קילומטרים של ארץ ידועה ואהובה, זכורה ושייכת, ארץ-ישראל שעדיין עד עצם הרגע הזה סגורה בפנינו מבחינת החוק, מבחינת ההכרה הבינ-לאומית והישראלית, ובוודאי מבחינת ההת- נגדות והשנאה של המקיפים אותנו. וכאשר אתה צועד על פני הרים אלה, שכמותם היו והינם בסיס לגאולתו של עם ישראל בארץ-ישראל במקומות אחרים, שכמותם היו קרקע לערים ולכפרים יהודיים בגליל, בשומרון הישראלי, בכרמל ובמקומות אחרים, אתה שואל את עצמך: מדוע נשארו הרים אלה בשממונם? מדוע בקשיי הקרקע, מול בעיות הבינוי והשיכון במרכזי האוכלו- סיה במרחק של 10 ו-15 קילומטר מערבה משם, מדוע כאשר מיטב אדמות החקלאות שלנו בשפלה נאכלות על-ידי כבישים ושיכונים, מדוע נשארו הרים אלה שומ- מים? הרי יש בידי ממשלת ישראל הכלי החוקי, שלא לדבר על השליטה הממשית, שלא לדבר על החזון, חזון הדורות, על ההרשאה המוסרית, על הזכות ההיס- טורית — מדוע נשארו שטחים אלה בשממונם?

ואכן יש כלי, והכלי הוא אותו חוק שאני מציע כי הכנסת תמליץ עליו בפני הממשלה, לאמור שהממ- שלה תיישם אותו הלכה למעשה, בצעדים מהירים וחד- משמעיים, בעתיד הקרוב ביותר. בשיבת הכנסת מיום י"ט בסיון תשכ"ז, 27 ביוני 1967, נתקבל החוק הבא: "1. בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948, אחרי סעיף 11 יבוא: 'החלת המשפט — 11ב. המשפט, השי- פוט והמינהל של המדינה יכולו בכל שטח של ארץ- ישראל שהממשלה קבעה בצו'. 2. תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת". על החתום: שניאור זלמן שור, נשיא המדינה; לוי אשכול, ראש הממשלה; יעקב שמ- שון שפיא, שר המשפטים, שלושה מנהיגים דגולים בישראל שליגוננו שניים מהם אינם עמנו, שניים אשר יכלו היום להוסיף תוספת תוקף ועומק להצעה שאני מביא.

אביא בזה כמה דברים שאמרו שרי הממשלה וחברי הכנסת באותו דיון. הדברים נשמעים כאילו נאמרו היום על-ידי דוברי תנועת "התחיה".

בי"ט בסיון תשכ"ז, 27 ביוני 1967, אמר שר-המש- פטים דאז יעקב שמשון שפיא: "כבר סופר, ועוד יסופר רבות בשנים, על האפופיה הנפלאה הזאת של עם ישר- אל הקטן שקם לעמוד על נפשו נגד הרבים והגדולים ממנו פי כמה, אשר ראו עצמם נתמכים על-ידי מעצמה אדירה. לא ארהיב עוז ולא אנסה את כוחי הדל באפוס אדיר זה. לו ניסיתי דומה הייתי למי שמחין להוסיף אורו של פנס כים לבוהק השמש המאירה לארץ ולדורים עליה.

"הטעון קביעה — לצורך הצעת החוק שאני מביא עתה לפני הכנסת — הוא שצבא הגנה לישראל שיחרר מעול זרים חלקים ניכרים מארץ-ישראל, לאו דווקא רצופים, והנמצאים פה למעלה משבועיים בשליטת צה"ל."

כל מלה ומלה שנאמרה כאן בשמה של ישראל — נאמרה בשם גאולת ישראל, כשם שנאמרה בשמה של ההיסטוריה היהודית. ניתן דעתנו על כל ביטוי: "שיח-

כבר היום ברור, שכל הערבויות והבטחונות של הממשלה למניעת הפיכתה של האוטונומיה למדינה פלש-תינאית הם קישוקי מלים בלבד. המציאות של האוטונומיה מתבטאת כבר היום באבנים הנזרקות על אויביו, על יהודים הנוסעים לחברון, הנוסעים לשכם, הנוסעים לכל נקודת ישוב אחרת, במחסומי דרכים ב-חלחול ובכפרים אחרים.

זו המציאות של האוטונומיה, וזה הפרצוף האמיתי של האוטונומיה שאתה מכין לנו, אדוני ראש הממשלה. איך תמנע מחסומי גרועים אם כמה כאשר תינתן האוטונומיה הזאת לתושבים בלבד, כביכול, אם עכשיו בזמן הממשל הצבאי אינך מסוגל לעשות זאת? איך תמנע החמרה של המצב הבטחוני, ומה שחשוב מזה — כיצד ואיפה תיעצר ההתדרדרות בוותורים הפוליטיים במהלך המשא-ומתן?

ברור שהערבים אינם מוכנים לקבל את האוטונומיה כפי שהיא. הם רוצים יותר ויקבלו יותר. וכבר עתה ברור, מנאומי של סאדאת אתמול, שבביקורו הקרוב של ראש הממשלה אצלו יהיו ויתורים ישראליים גדולים, יהיו ויתורים לגבי מהות האוטונומיה, והללו יבטיחו שהפלשתינאים יהיו השליטים. זהו שוב הרושם, אדוני ראש הממשלה, כי כאשר אתה מבטיח משהו וסאדאת מבטיח משהו — הרי הוא מקיים את הבטחתו ואתה אינך מקיים את הבטחתך. זהו עובדה גלויה וברורה, שהשנתיים האחרונות מציגות לפנינו בעשרות ובמאות הכוחות.

אם השליט הגדול הזה, "מלאך השלום" סאדאת, או מר כי לא יתיר לישראל, כמו לאחרים, להחליט על גורל של שעל אדמה פלשתינאית — הוא יודע מה שהוא אומר. וכאשר הוא אומר שההחלטה על ירושלים תיפול בביקור הקרוב — הוא יודע מה שהוא אומר; ואמנם יהיה ויתור בנושא זה, בין שיקראו לו כך ובין שיקראו לו אחרת.

הד"ר ב. הלוי:  
זמנך חם.

**משה שמיר** (התחיה-בנא"י):

שמעתי הרבה פעמים אנשים המעלים הצעה לסדר-היום. אינני זוכר שכל כך הקפידו אתם, תן לי דקות ספורות נוספות.

**אברהם שריר** (הליכוד):

תמיד יש הקפדה. את העניין הצגת בצורה ברורה לחלוטין.

**משה שמיר** (התחיה-בנא"י):

אדוני היושב-ראש, הרשה לי לסיים במשפטים ספורים, ועיקרם — כי לדעתי ניתן לבצע את הצעתי. אינני יודע באילו גימוקים יבואו לכפור בצורך הדחוף להחיל את החוק, המינהל והשיפוט, כלומר את הריבונות בכל חלקי ארץ-ישראל שבידינו, אם בנימוק שאנו עושים הכול למען זה, או בנימוק הפוך, שהעלם לא יתן ממילא לנו. כנגד שני גימוקים אלה אני רצה לומר: ניתן לעשות את הדבר.

אנו פועלים על גבי מצע מלא מהמורות, עליכן הדרך לא תהיה ישירה. אבל כאשר המטרה אחת וברורה ניתן להגיע גם בדרך קשה, יכולה הממשלה

במשך שנים נאבקו נאמני ארץ-ישראל מכל האיר-גונים והמפלגות להגיע לידי החלת זכויותינו ומימושן על הארץ בכלל על-ידי קביעת עובדות. ללא חוזה ש-לום, ללא הסדר פורמאלי, בשם הציונות, ניסינו להי-אחו בארצנו על-ידי התיישבות. מתוך מסורת ציונית עמוקה ידענו שבמקום שיינטעו העץ היהודי, האוהל היהודי והבית היהודי — שם הנצח היהודי מובטח, שם מובטח הקיום היהודי. אמרנו: לא נלחץ בכיוון פורמאלי-משפטי בגלל הקשיים הפוליטיים במישור ה-בין-לאומי. בשלב ראשון דינו אם נתיישב ונבנה כפ-רים וערים. וכאשר עלתה ממשלת הליכוד לשלטון הת-פללו רבים, קיוו רבים, האמינו רבים שהנה עכשיו תמומש המסגרת החוקית הפורמאלית, החשובה מאוד כשלעצמה, על-ידי תנופה גדולה של התיישבות, על-ידי ביסוס ואישוש מעמדנו בכל מקום שבו אנחנו נמ-צאים, בכל רחבי ארץ-ישראל.

אבל במקום זאת הגענו למצב, שבו, או שריבונות ישראל תהיה על כל ארץ-ישראל, על כל שטחי ארץ-ישראל המצויים היום בידינו, או שמס-ישראל לא תהיה כלל. אבדן שליטתנו, בניינינו הנוכחית באזורים מרכזיים וחיוניים של ארץ-ישראל, פירושם כירסום עצ-מאותנו וסכנת אבדן לעצם קיומנו בכל מקום ובכל מסגרת גבולות.

הממשלה — החברה המגוונת הזאת, האבסורד ה-היסטורי הזה, שעוד הרבה שנים יהיה למשל ולשנינה — הממשלה הזאת הרסה את המושג של יישוב הארץ. לא זו בלבד שאין היא בונה יישובי קבע. היא הורסת ועוקרת יישובי קבע. לעינינו, בימים אלה, מתחוללת הטראגדיה של יישוב אלון-מורה. לפירוקו של יישוב — כבר יש בסיס חוקי, הבניצ'ה המפורסם. אבל אין בסיס חוקי ומשפטי ליישובים שגם לדעת הממשלה הזאת, כדיבור לפחות, הם חלק מארץ-ישראל. מתוך התחמ-קות מלהתמודד עם הנושא לאמיתו — מחששים את התחליף, מגלים איזה הר פנוי, הר-כביר — מישור בדק את המקום? מישור סימן אותו מחלק מתכנית? — הרי אין זה יישוב אלא מחנה פליטים, שאין מספיקים לבנות אותו, ועל-כן מכניסים מסוקים לפעולה, בחטיפה, בכ-הילות, בביובות.

היום אנחנו קוראים שהיועץ המשפטי לממשלה מת-נגד לדחייה בהורדת אלון-מורה ממקומו המקורי ומציע יישוב-ביניים נוסף. כך נגיע להתרוצצות שתביא אותנו, אולי, למצב שהגרועים כולו יינשא במסוקים. תשימו את החבר'ה האלה עם התינוקות במסוקים, תתוו מים קדושים מעל השטח ותכריזו על ארץ קדושה.

הממשלה הזאת הורסת יישובי קבע במקומות שבהם היו הם קיימים לפני. גרוע מזה, אילו הקצב האיטי של ההתיישבות היה האסון היחיד — מילא, אבל בקצב הרבה יותר מהיר, בכיוון נגדי, הממשלה הזאת מקימה מדינה פלשתינאית בלבה של ארץ-ישראל המערבית. הישנות הזאת הקרויה אוטונומיה היא יסוד למדינה פלש-תינאית. הממשלה טוענת כי זוהי אוטונומיה של תו-שבים. המצרים והאמריקנים טוענים כי היא אוטונומיה רק על שטחים. האמת היא שיש פה אוטונומיה של מלים. מלים ריקות מתוכן, שבא-תלות מוחלטת במציאות מיו-עדות הן בלבבל כאילו את האויב, אבל למעשה הן משעות אותנו.

באשר לירושלים — הרשה לעצמו חבר-הכנסת שמיר לומר שהוא בטוח שיהיה ויתור על ירושלים. ואני יכול לספר לכנסת שכאשר היינו בקמפ-דייוויד, ביום האחרון עמד כל ההסכם ליפול רק בגלל סיבה אחת — ירושלים. ואז כתבתי לנשיא קארטר מכתב לאמור: ירושלים היא בירת ישראל, עיר אחת שאינה ניתנת לחלוקה. את המכתב הזה קראתי באוזניו של הנשיא סאדאת כעבור חודשים מספר באלכסנדריה. זו עמדתנו וזו עמדת העם כולו. אני חושב שאין זו אלא עלילה, לא רק חסרת שחר אלא עלילה הפוגעת בכל האומה, על כל מפלגותיה, אולי מלבד מפלגה אחת קטנה או שתי מפלגות קטנות מאוד. הן מדברות מעל במה זו ומטילות עלינו מרה שחורה, דבר שאין לו שחר במציאות. שהנה עומדים לוותר על ירושלים המזרחית שבין החומות, חלילה, או על חלקי ארץ-ישראל אחרים.

אדוני היושב-ראש, גם אין יסוד לטענה שאוטו-נומיה פירושה הקמת מדינה הקרויה פלשתינאית. לפי הכרתי ואמנתי אוטונומיה מונעת הקמתה של מדינה כזאת והיא תמנע אותה. קבענו בקמפ-דייוויד: לא מדינה פלשתינאית. לכן אין זכר בהסכם לביטוי האומר "הגדרה עצמית". כתוב במפורש: אוטונומיה לתושבים; לכן קבענו בהסכם קמפ-דייוויד שצבא ישראל נשאר ביהודה, בשומרון ובחבל עזה — גם בהסכמת ארצות-הברית וגם בהסכמת מצרים; לכן קבענו שהדאגה לבטיחות ישראל, פנימי וחיצוני, היא מעבר לתקופת המעבר של חמש שנים; לכן קבענו שאנחנו נדאג לבטיחותנו ביהודה, בשומרון ובעזה — ואנחנו נדאג לו. כל הטיעון עון שאוטונומיה פירושה, כביכול, מדינה פלשתינאית אין לו יסוד במציאות. זו פשוט המצאה כדי לנסות להפחיד את חברי הכנסת ואולי את הציבור, אבל איננו ניתנים להפחדה בקלות, לא על-ידי אנשים מבחוץ ולא על-ידי בני עמנו, עם כל הכבוד.

עכשיו אשוב על ההצעה עצמה — להודיע על החלת החוק על שטחי ארץ-ישראל, קדמת-סיני ורמת-הגולן — כפי שהוצעה על-ידי חבר-הכנסת שמיר. אני מבקש להזכיר, לדוני היושב-ראש, כי לפני שבוע סגן שר במשרד ראש הממשלה, על דעתי ובשמי, נתן תשובה על השאלתה מס' 4927 של חברת-הכנסת גאולה כהן, שנעדרה אז מן הישיבה. משום שלא שמעה את התשובה אקרא אותה, גם באוזני כל חברי הכנסת שאף הם לא שמעו, משום שבגלל העדר השואלת היא הועברה לפרוטוקול. אלה היו הדברים: "ממשלת ישראל מעולם לא הכירה ביהודה, בשומרון ובעזה כשטח כבוש. השלטון שהיה קיים בשטחי ארץ-ישראל אלה עד מלחמת ששת-הימים כבש אותם בתוקפנות ובפלישה. זכותו של העם היהודי לארץ-ישראל אינה ניתנת לעירעור."

התשובה הזאת שניתנה בשם הממשלה ובשמי רק לפני שבוע שאש, כמובן, חד לקווי היסוד של מדיניות הממשלה, שאושרו על-ידי הכנסת ב-20 ביוני 1977, לאמור: "לעם היהודי זכות היסטורית נצחית לארץ-ישראל, נחלת אבותינו, שאינה ניתנת לעירעור." על כך אנחנו עומדים וגוסיף לעמוד ולא נוזל ימינה ושמאלה, תהייתה ההתקפות וההשמצות אשר תהייתה. עלי להזכיר שבאותם קווי יסוד יש סניף אשר למענו הצביע גם חבר-הכנסת משה שמיר. אקרא אותו מלה במלה משום שהוא, כנראה, שכח את תכנו: "הכנסת מסמיכה את הממשלה בחוק להחיל בצו את המשפט,

להודיע כי היא עולה על הדרך הזאת, כי היא מתחילה בצעדים ברורים, בזה אחר זה. ניתן לפתוח בהחלת הריבונות על רמת-הגולן מייד, ללא עיכוב. ניתן לבטל את תכנית האוטונומיה הכוללת ולהחליף אותה בתכנית ריאליזת לקביעת רשויות מקומיות אזוריות, באזורים נפרדים זה מזה, ולא במדינה אחת המשתרעת מצפון הארץ עד דרומה.

ניתן לחלק את ארץ-ישראל כולה למחוזות רוחב, מן הים עד הירדן, ולהכליל את המחוזות המוניציפאליים הערביים בתוך מחוזות אזוריים רחבים יותר שיכלילו את ריכוזי הישוב היהודיים הגדולים שבמערב המדינה.

תהליך החקיקה צריך להיעשות לגבי זכויות התושבים והאזרחים, תוך המשך המשא-ומתן לשלום עם שכנינו. החלת החוק המלא תבוא כגולת הכותרת של כל הצעדים הללו. וכל אותו זמן — בניין ערים מרוכזות אוכלוסין, יישוב הארץ על כל שטחיה.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים במשפט אחרון. סאדאת בנאום שלו אתמול אמר: מה הן רוצות, מדינות ערב — שבגין יתן להן את ארץ-ישראל על מגש של זהב? תלכו לדבר אתה, הוא יתן לכם בלי מגש של זהב. זה הזכיר לי את מגש הכסף.

ראשי-הממשלה מ. בנין:  
לא כך אמר.

משה שמיר (התחיה-בנאי):

הוא אמר: תלכו לדבר אתה ותקבלו מה שאני קייבלתי. זה מה שהוא אומר להם תמיד. ומה שהוא אומר להם בסתר — אינו מה שהוא אומר לנו, לא בגלוי ולא בסתר.

מגש הזהב של סאדאת הזכיר לי את מגש הכסף של חיים ויצמן, הנשיא הראשון של מדינת ישראל, אשר אמר: מדינה אינה ניתנת על מגש של כסף. וזה מזכיר לי את שירו המפורסם של נתן אלתרמן. גכון, מדינה אינה ניתנת על מגש של כסף. אבל כאשר אנחנו רואים את הריצה המבוהלת על-אירבע להתחנן לעוד כמה מאות מיליוני דולרים מה"מאסטר" שמעבר לים, אני חושש מאוד כי להקריב מדינה ולהרוס מדינה על מגש של כסף — אפשר ואפשר.

כדי למנוע שארץ-ישראל תימכר כולה, תימכר ותאבד לנו על כל חלקיה, יש ללכת בדרך ההכרחית היסודית הזאת: הכרה שלמה, ביצוע ויישום של זכויותינו וריבונותנו בכל ארץ-ישראל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה מציע להקריב את מדינת ישראל על מגש של ברזל?

דיו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לראש הממשלה, לחשובה.

ראשי-הממשלה מ. בנין:

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, עם כל הכבוד, לא למדת את תורת ארץ-ישראל לפני 12 שנים, לאחר סיום מלחמת ששת-הימים. חמישים שנה למדת אותה ועמלתי למען ארץ-ישראל כל ימי נעורי, מאז נעורי ועד עצם היום הזה, וכן אוסיף.

ראשי-הממשלה מ. בנין :

קיבלתי הזמנה ממייסדי הישיבה, ממחזשיה, להשתתף בחנוכה. מובן מאליו שקיבלתי את ההזמנה. בהחלט אסע לשם. את מזוירה אותי מפני אבנים הנזירות או העלילות להיזרק ויכולות לפגוע בי. אל תדאג לי. איני דואג.

אני רוצה לומר שלפני שבוע קראתי את הדעתו של יאסר עראפאת שהאירגון שלו מצפה לי, אורב לי, אז מה? לא התרשמתי אפילו כמלוא הנימה. אם לא התרשמתי מאיום כזה של אדון עראפאת, ודאי שלא את-חשב במה שאת אומרת.

לשאלה הראשונה — גברת כהן הנכבדה, אני מבקש להפעיל הגיון, אם אפשר. כאשר אומרים על העיר שהיא בירת מדינת ישראל, צריך לומר: בירת מדינת ישראל היא בריבונות מדינת ישראל?

(חברת-הכנסת ג. כהן קוראת קריאת-ביניים)

אל תתחוכחי אתי, אני משיב לך. כמובן אפשר לומר גם כך: ירושלים בירת ישראל בריבונות ישראל. אני שואל: האם אין זה קצת פאראדוקסאלי? הדבר כל כך מובן מאליו. וכדי שאת לא תצטרכי ללכת לבית-המשפט, כפי שקראתי ב"דבר", לקבל צו האוסר עלי לצאת לפגישה עם הנשיא סאדאת במצרים, אני מוכן לומר: כן, כן, ירושלים עיר אחת, אינה ניתנת לחלוקה, בירת ישראל, כולה בריבונות ישראל.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלונה, להצעה.

שרלמית אלונה (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מתנגדת לכל מלה ולכל הגישה שביטא במקום הזה חברת-הכנסת משה שמיר, ובכל זאת אני חושבת שיש להעביר את ההצעה בדבר שימוש בפקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11) לוועדה כדי לחון פעם בעניין באופן ראציונאלי ולשחרר אותנו מהסיטו של פגיעה בכל חוק וצדק. מה שאנו עדים לו היום הוא שהממשלה הזאת מספחת שטחים שהיא קוראת להם "שטחי מדינה" וזאת כאשר ממשלת ישראל הכירו בחוק הירדני בגדה ובמטבע הירדני ובגבולות פתוחים ובאזרחות הירדנית שם; לשחרר אותנו מהסיטו של בניית מערכת שבה יושבים אזרחים יהודים שיש להם כל הזכויות, ולידם, בית ליד בית, ערבים משוללי כל זכות. הרושם הוא, שאתם משתמשים ברצון שלנו שלא לספח כדי ליצור מערכת שבה אפשר לנשל אנשים מאדמתם ומזכויותיהם מבלי להעניק להם זכויות אחרות.

למעשה הסכנה הקיימת לגבי ירושלים ואיחודה היא בכך שסיפחו חלק של העיר, אבל לא העניקו זכויות לחושבים. עכשיו הם אומרים, בצדק: אם אנו ירדנים ואנו חיים כאן, הרי שגם אנו שייכים למערכת האזרחית טונומיה.

בילבול המושגים של חוק וצדק ונורמות, של מה שצריך ומה שאיננו צריך, של עקרון שוויון האזרחים היושבים במקום בפני החוק, חייב פעם להיות מובא לדיון בוועדה כדי לשחרר אותנו מהניסיון החוזר ומדי פעם בחוק לתיקון סדרי השלטון והמשפט (תיקון מס')

השיפוט והמינהל של המדינה על כל שטח של ארץ-ישראל שייקבע בצו; סמכות חוקית ופאראלאמנטארית זו היא בשיקול של הממשלה; היא לא תופעל בעוד מתנהל משא-ומתן על חווי שלום בין ישראל ובין שכנותיה; הדבר יהיה קשור בבחירת העיתוי המתאים, בשיקול המדיני של הממשלה ובדיון מיוחד בכנסת וב-אישורה."

משה שמיר (התחיה-בנא"י) :

זו היתה הצעה של משה דיין. הוא כבר לא אתך בממשלה. אולי אפשר לסלק את זה?

ראשי-הממשלה מ. בנין :

אתה הצבעת בעד הסעיף הזה, הרימות יד בעדו, אני חושב שגם בהתלהבות.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת: כל מי שיועד מדיניות מבין שבימים מסויימים יש הצעות שאחד פירושן ואחת מטרתן — לבטל באופן חד-צדדי חוזה שלום והסכם שנחתם עליידי נציגות מוסמכת של אומה ואושר עליידי בית הנבחרים ברוב מכריע. פירושה של הצעת חברת-הכנסת שמיר, בשלמותה ובשיטתה, הוא להביא לידי ביטול חוזה השלום בין מצרים לבין ישראל וכן חיסול החלק השני בהסכם קמפ-דייוויד. אני רוצה לומר ששום אומה אינה נוהגת כך, שום מדינה לא תרשה לעצמה לעשות כך. הסכמים צריך לקיים. הממשלה איש-רה אותם. הכנסת הוסיפה את אישורה. אנחנו מדברים בשם האומה, לכן איננו יכולים להסכים, עליידי קבלת הצעה זו או זו היום, להביא לידי ביטול שני ההסכמים הללו.

משום כך, אדוני היושב-ראש, אני מציע היום שלא לכלול את הצעתו של חברת-הכנסת שמיר בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ב. הלוי :

רשות לשאלה לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה-בנא"י) :

מדוע במכתב הנספח שלך בנושא ירושלים לא הזכרת את המלה ריבונות? הזכרת: שלמות, אחדות, לא הזכרת ריבונות. כמו-כן הייתי רוצה לשאול אותך: אתה עתיד לנסוע היום לקריית-ארבע להשתתף בטקס חנוכה ישיבה, נוכח התגברות רגילות באבנים אמש, והיום לא באבנים אלא ברימונים, האם אתה מוכן לשקול ביטול גסיעתך? לסכן חיי מתנחלים יהודים סחם, אני מבינה, אבל לסכן חיי ראש הממשלה — איננו מוכנים להרשות לעצמנו. אולי אתה מוכן לשקול ביטול גסיעתך?

ראשי-הממשלה מ. בנין :

מי רוגם באבנים?

אשוב על השאלה השנייה, אתר כך על הראשונה. הזמנתי לקריית-ארבע לחנוכה הישיבה, שהצעת את חידושה ביוני 1967, בממשלה. אשרגו שזכיתי לכך שיש ישיבה בחברון, בקריית-ארבע.

משה שמיר (התחיה-בנא"י) :

היא על שטח אדמה תפוס בפקודת צבאית. האם גם זה ידוע לך?

להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
אבקש למנות את הקולות.

היו"ר ב. הלוי:  
בבקשה.

#### הצבעה

- בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — 42  
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — 5  
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

#### ד. שאילתות ותשובות

המקום לא יכול היה להבטיח באופן רצוף את מספר המקומות הדרוש לצה"ל, שבחודשי הקיץ רוצה לנצל את מירב המקומות. לכן ניצבנו בפני בעיה.

יש עוד נקודה, וכדאי שתדעי אותה: המפגש בין חיילים צעירים ובין נכי צה"ל לא היה תמיד לטובה, כי הם קיבלו הרבה עצות והצעות בקשר לנכות.

בגלל הגורמים האלה צה"ל מקיים את מחנה ההכשרה בחיפה ובית-יקי שייך רק לאירגון נכי צה"ל.

4750. פעילותו של סוכן התעשייה האווירית במרכז אמריקה

חבר-הכנסת נ. פרד שאל את שר הבטחון ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979):

בעתונות פורסמה ידיעה כי סוכן של התעשייה האווירית במרכז אמריקה, הוזנה לגיבוי פוליטי של צעירי רי המפד"ל, גרם לאבדן עיסקאות בעשרות מיליוני דולרים והוא מקבל תשלום של מאות מיליוני לירות עמלות על-פי שיעור של 25%.

אבקשך להשיב לי:

- א. מי הוא הסוכן האמור?
- ב. האם גרם לאבדן עיסקאות?
- ג. מה שיעור העמלה שבה הוא זוכה?
- ד. האם נערכת חקירה בפעילותו של סוכן זה?
- ה. אילו אמצעים אתה עומד לנקוט כדי למנוע הפסדים מחד גיסא וקבלת תשלום עמלות גבוהות מאידך גיסא על-ידי סוכן זה או סוכנים אחרים?
- ו. האם מופעל עליך לחץ פוליטי בעניין סוכן זה, ואם כן — על-ידי מי?

פנן שר הבטחון מ. צעורי:

א-ה. ביום 22 בנובמבר 1979 פניתי אל י. סחרוב, יושב-ראש הדיקטוריון של התעשייה האווירית בע"מ, וביקשתי למנות ועדת ביקורת מיוחדת לבחינת הנושא

(11), שמחילים אותו על אדמות אבל שוללים את הזכויות מהתושבים.

לכן אני מציעה שהנושא יועבר לוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר ב. הלוי:  
חבר-הכנסת שמיר, האם אתה מסכים להצעה להעביר הצעתך לוועדת החוץ והבטחון?

משה שמיר (התחיה—בנא"י):  
כן.

היו"ר ב. הלוי:  
חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — הצעתו של ראש הממשלה, שלא לכלול את הנושא בסדר-היום; והשנייה — הצעתה של חברת-הכנסת אלוני,

היו"ר ב. הלוי:  
חברי הכנסת, נשמע תשובות על שאילתות.

4749. ידיעה בדבר סגירתו של בית ההבראה לנכי צה"ל בנהריה

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר הבטחון ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979):

העתונאים מדווחים כי סכנת סגירה מאיימת על בית-יקי בנהריה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האומנם יש כוונה לסגור את בית ההבראה לנכי צה"ל ששימש, מאז מלחמת העצמאות, מאות חיילים פצועים ונכים?

2. לאן יישלחו חיילים המחלימים מפצעייהם ולאן יופנו נכי צה"ל אם אמנם ייסגר בית-יקי?

3. האם משפחת קיי בארצות-הברית יודעת כי יש הרוצים לסגור את הבית הנקרא על שמה ונבנה בתרומתה?

4. האין דרך להמשיך ולהשתמש במיתקן זה, שהיה לשם-דבר בארץ ובחוץ-לארץ?

פנן שר הבטחון מ. צעורי:

1-4. לפי מיטב ידיעתי אין כל כוונה לסגור את בית ההבראה על שם א.ס. קיי בנהריה. מתווספת תפוסה בעונת החורף לא יופעל, ככל הנראה, בית ההבראה אלא בתקופת הקיץ.

חיילים מחלימים נשלחים על-ידי צה"ל לבית הב-ראה צבאי ליד חיפה, הממשיך לפעול כבעבר גם בתקופת החורף.

בית ההבראה על שם א.ס. קיי אינו בבעלותו או בניהולו של משרד הבטחון, אלא של אירגון נכי צה"ל, וזה אחראי לפעולתו. אירגון זה מקיים קשר עם משרד התורם.

הייתי מוסיף עוד משפט. צה"ל יצא מבית-יקי כי

1. מאז נכנס לתקפו התיקון בחוק שירות בטחון כמה מהבנות החייבות גיוס משוחררות מטעמים של אורח חיים דתי או הווי משפחתי דתי?

2. מתוך קבוצת משוחררות אלו כמה משרתות בשרות הלאומי?

3. מה משך תקופת שירותן בשירות הלאומי?

4. מה הם תנאי שירותן (דיוור, כלכלה, ביגוד וכסף מזומן)?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1. לפני שהחוק תוקן היה אחוז המשוחררות מטעמי דת 21. לאחר כניסת התיקון לתקפו הגיע האחוז לכדי 28. אין לנו עדיין נתונים לגבי שנת 1979.

2-4. אין מערכת הבטחון אחראית לשירות זה ואין לנו נתונים או מידע עליו.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אולי כבוד סגן שר הבטחון יכול לומר לי אל מי עלי לפנות כדי לקבל את הנתונים הללו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

את יכולה לפנות אלי ולקבל מספרים, אבל לא מספרים לפירסום.

אורה נמיר (המערך):

אני שואלת על הנתונים שביקשתי בשאלות 2, 3 ו-4.

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אם אינני טועה, שר העבודה והרווחה אחראי לנושא זה.

4891. ידיעה בדבר רצונה של ישראל לשתף כוחות צבא ארצות-הברית בתמריני צה"ל

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום כ' ב' כסלו תש"ם (10 בדצמבר 1979):

בשבועון "ג'וינט" האמריקני התפרסם שישאל מ"עוניינת, כאילו, בכך שארצות-הברית תצטרף לתמרון משותף עם כוחותיה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

א. האם יש אמת בידיעה זו?

ב. מדוע עדיין לא הוכחשה ידיעה זו על-ידי ממשלת ישראל?

ג. אם אכן נכונה הידיעה, מה הם התמרינים שבהם מדובר, היכן יתקיימו ומתי?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

א-ג. אין אמת בידיעה.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם כך, האם ניתן לראות את הודעתו הנוכחית של

של ביטול הקמתו של מפעל הבדק במונטריי שבמקסיקו. ביום 26 בנובמבר 1979 מינה יושב-ראש הדיקטוריון ועדה במין הדיקטוריון לבדיקת הנושא. חברי הוועדה הם: עורך-הדין מנחם גולדברג וה"ה פלג תמיר, מנכ"ל התאחדות התעשיינים, ורב ספיר, סמנכ"ל בנק לאומי לישראל בע"מ.

מאחר שהנושא כולו נמצא עתה בבדיקת הוועדה הנני סבור כי מן הראוי להמתין עד לקבלת ממצאה.

ו. לא.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך):

האם נכונה הטענה שהסוכן הזה גרם לאבדן עיסקאות בקנה-מידה רציני?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אני יכול להגיד את העני, והיא — לא. לפי הדיווח שבידי סמנכ"ל התעשייה האווירית הסוכן הזה מביא הרבה פרנסה למדינת ישראל. וקנה-המידה היחיד שלי פיו מנכ"ל התעשייה האווירית בוחן את הסוכנים שלו, גם היום, גם לפני עשר וחמש-עשרה שנה, הוא האם הם מביאים לנו מכירות או לא. הייתי אומר במאמר מוסגר שהרבה אנשים בעלי מוטיבים טובים בארץ גורמים נזק רב ליציאה של מדינת ישראל, באשר הריב בין היהודים מבריוח הרבה קונים פוטנציאליים. הסוכן שמדובר בו פתח למדינת ישראל הרבה שווקים בעבר, אולי את השווקים הראשונים בדרום אמריקה.

באשר לנושא עצמו — יש בדיקה, אם כי אני יודע מראש שאין לסוכן שום חלק בהפסדים.

4754. גניבות ממחסני צה"ל

חברת-הכנסת א. אכטבי שאל את שר הבטחון ביום ו' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979):

לאחרונה גודע על גניבת נשק ממחסני צה"ל והערבתם לערבים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — האם אין לפעול להגברת השמירה ולתיקון הגדרות במחנות צה"ל, במיוחד באזור המרכז?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1. מידע מלא על המקרה המצער שאירע נמסר לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

2. צה"ל מקדיש תשומת-לב מיוחדת לחיזוק השמירה במיתקניו, למניעת מקרים דומים בעתיד.

4760. נתונים על הבנות הפטרות משירות בצה"ל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הבטחון ביום ו' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

2. האם קיימים סימנים כלשהם למימוש מגמה זו של שליטי איראן להכנסת כוחות או לנוכחות אחרת בלבנון?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
1-2. ממשלת לבנון הודיעה על התנגדותה לבואם של האיראנים ואף נקטה אמצעים למנוע את בואם.

בשלב זה אין איראנים בלבנון. אם יהיו וינסו לפ-  
עול — נדע לטפל בהם.

הי"ר ב. הלוי:  
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):  
האם ננקטו אמצעים למנוע את כניסתם או להביא לידי כך שהם לא ייכנסו בכלל ללבנון?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
לא ננקטו אמצעים. לנקוט אמצעים פירושו להש-  
תלט על שדות-התעופה של סוריה, ואין כוונה לעשות זאת בשלב זה.

משה קצב (הליכוד):  
למשל — להזהיר את ממשלת לבנון או את מ-  
שלת סוריה?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
ממשלת ישראל הודיעה בתחלת שהיא אינה רואה זאת בעין יפה. בתחילה גם ממשלת סוריה התנגדה לבואם, אבל משום-מה היא נאלצה לאפשר לכמה מהם להיכנס. ברור לכל הצדדים שממשלת ישראל לא תשב בשקט אם גורם עוין יתייצב על גבולנו וינסה לפעול נגד מדינת ישראל.

4937. ידיעה בדבר רצונה של ישראל לשנות  
כוחות צבא ארצות-הברית בתמרוני צה"ל

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום כ"ב  
בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

בשבועון "ניוויק" האמריקני התפרסם שישראל מ-  
עוניינת, כאילו, בכך שארצות-הברית תצטרף לחמרון  
משותף עם כוחותיה.

רצוני לשאול את כבוד:

א. האם יש אמת בידיעה זו?

ב. מדוע עדיין לא הוכחשה ידיעה זו על-ידי מ-  
שלת ישראל?

ג. אם אכן נכונה הידיעה, מה הם התמרונים שבהם  
מדובר, היכן יתקיימו ומתי?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
א—ג. אין אמת בידיעה שהופיעה ב"ניוויק".

הי"ר ב. הלוי:  
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
כבוד סגן השר, אני רואה בעניין זה חשיבות ואני  
שמח שהתשובה שלילית. האם גם בנושא זה, השייך  
לשיתוף צבאי ישראל-אמריקני, ניתן לראות בתשובתך

סגן שר הבטחון כהכחשה פורמאלית ופומבית של מ-  
שלת ישראל, והאם מתכוון משרד הבטחון לפרסמה?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
הנה היא פורסמה ברגע זה, על דעת משרד הבטחון  
הפועל בתיאום מלא עם ממשלת ישראל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
בינתיים.

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
תמיד.

4892. ידיעה בדבר רצונה של ישראל להעמיד  
שדות-תעופה לרשות חיל-האוויר של ארצות-  
הברית

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום כ' ב'-  
כסלו תש"ס (10 בדצמבר 1979):

בשבועון "אוווישן ויק" התפרסם שישראל הציעה,  
כאילו, לנצל בסיסים משטחה לצורך התארגנות והכנת  
מיבצע צבאי אמריקני אפשרי נגד איראן.

רצוני לשאול את כבוד השר:

א. האם יש אמת בידיעות אלו?

ב. מה האמת בדבר הכנת שדות-התעופה החדשים,  
הנבנים עתה בנגב, כבסיסים אפשריים לחיל-האוויר של  
ארצות-הברית?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
א—ב. התשובה שלילית.

הי"ר ב. הלוי:  
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

למען התייגינה הציבורית, האם גם במקרה זה אפשר  
לראות את תשובתו של סגן שר הבטחון כהכחשה פור-  
מאלית שניתן לפרסמה?

פגן שר הבטחון מ. צפורי:  
בהחלט. כל מה שלא ניתן לפרסם איננו אומרים  
מעל במה זו.

4894. ידיעות בדבר משלוח יחידות  
איראניות לדרום לבנון

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר הבטחון ביום כ' בכסלו  
תש"ס (10 בדצמבר 1979):

באמצעי התקשורת הבין-לאומיים נתפרסמו ידיעות  
ששליטי איראן מתכוונים לשלוח יחידות צבא לחיגבור  
אש"פ בדרום לבנון.

קיימת סכנה כי הצהרות אלו יתמששו ויביאו להס-  
למה נוספת בחזית זו.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם תראה ישראל את השלטינות בדרום לבנון  
כאחראים לכל פעילות עוינת נגד ישראל, אם זו  
פעילות אש"פ ואם פעילות כוחות זרים, לרבות אי-  
ראן?

5058. פרשת בסאם שקעה

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר הבטחון ביום כ"ו בכסלו תש"ם (17 בדצמבר 1979):

אודה לשר אם יואיל להשיב לי:

1. האם מיוחסות לראש עיריית שכם בסאם שקעה פעולות עוינות כלפי מדינת ישראל?
2. אם כן — מה הן? האם הובא פירוט פעולות תיו העוינות של בסאם שקעה לפני ועדת הערר הצבאי אית שהחליטה שלא לגרשו?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1-2. כל המידע הובא לפני ועדת הערר הצבאית. תשובה נוספת על הנאמר לעיל עלולה לפגוע בענייני המדינה.

## ה. הצעות לסדר-היום המחסור באחיות בבתי-חולים

— למנוע מחולים ששוחררו מבתי-חולים לקבל את השירות בקהילה, ובכלל, חברי הכנסת, משחקים בביראותם של בני-אדם ובחיי אדם, לא פחות ולא יותר.

אדוני הושב-ראש, הקפאה על-פי חוור משרד הב-ריאות פירושה איסור מוחלט על קבלת עובד אחד אפילו במקום זה שנפלט מהשירות. מאחר שכ-50% מהעובדים במערכת הבריאות הם נשים וכ-35% עד 38% מהנשים הן אחיות, ומי שעובדים בעיקר הן אחיות, יוצא איפוא שכל הקיצוצים שנדרשו מנהלי בתי-החולים לעשות יהיו על חשבון צימצום מספר האחיות, דבר שיפגע ברמת השירות ובטיפול בחולים בראש-ווראשונה. זאת בנוסף על המציאות העומתה של מחסור קיצוני בתקני האחיות, כאשר עד היום לא קיים מערך תקנים. את זה אמר הד"ר גור, מנהל המחלקה הכירורגית בבית-החולים בתל-השומר, ששוחחתי איתו בעקבות דברים שהשמיע בכנס החירום ובהם התריע על המצב שנוצר בעקבות ההקפאה ואמר שהמחסור באחיות עלול לסכן חיי אדם.

אדוני הושב-ראש, ב-1975, בעקבות הרעש והזעקה שקמו על מחסור באחיות בשירות הקימו ועדה שנקראה ועדת-הנדלסמן והטילו עליה לקבוע את המדדים למערכת התקנים הנדרשת ליחידות הטיפוליות השונות. הוועדה, בלי שלתף אחיות בעבודתה, בדקה את בתי-החולים הכלליים, את היחידות לטיפול נמרץ, לילודות, ליינוקים, ואימצה לה מודל לגבי הטיפול הנמרץ, לגבי המחלקות הפנימיות והכירורגיות. הד"ר גור טען שמשרד הבריאות לא קיבל את ההמלצות הללו ולא מתייחס אליהן וכיום אין שום מדד לתקנים והם קובעים את התקנים לפי תפוסת המיטות. מזכירת הסתדרות האחיות, שדיברתי איתה אמש בנושא הנדון, טוענת שאשרד הבריאות נתן רק 80% מהתקנים שקבעה ועדת-הנדלסמן והבטיח לעלות כל שנה את התקנים עד שיגיעו ל-100%. העובדה היא שעד לתקופה האחרונה נשארו התקנים בין 85% עד 90%. יש בתי-חור-לים שהגיעו ל-80% ויש שהגיעו ל-90% ממה שקבעה

הוועדה פומבית ביותר? האם נוכל לומר שהחשש שהיה יכול להשתמע מפירסומים אלה בעתונות-חוץ התברר שהוא אכן מוטעה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

חברת-הכנסת פעיל, שהיה אלוף-משנה בצבא, ודאי יודע שהעתונות איננה מקור שחבר כנסת נכבד צריך להשתית עליו את השאלות שלו. בעקרון אין אמת ב"דברים האלה. אבל היות ששאלת אתן לך תשובה אי-שית, אם מדינת ישראל תצטרך לחפש לה שותפים, הם ודאי יהיו לכיוון אמריקה ולא לכיוון רוסיה. יש בינינו שותפות גדולה. אם אתה שואל האם יש שותפות כזאת היום בנושאים קונקרטיים, התשובה היא — לא.

הח"ר ב. הלוי:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום של חברי כנסת אחדים בנושא: המחסור באחיות בבתי-חולים. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבלי-אלמולינו.

שושנה ארבלי-אלמולינו (המערך):

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, רק לפני שנה, ב-28 בנובמבר 1978, הועלה בכנסת נושא המחסור באחיות כהצעות לסדר-היום שהוגשו על-ידי חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמולינו, שרה דורון ושרה שטרן-קטן. הנושא עבר לוועדת העבודה והרווחה אשר דנה בהצעות והניחה את מסקנותיה על שולחן הכנסת ב-31 ביולי 1979. גם אז רעשה הארץ על המחסור באחיות בכלל ובמיוחד על המחסור באחיות בבתי-חולים, ביחידות לטיפול נמרץ, בחדרי הניתוח ובמחלקות הכירורגיות.

בימים אלה נשמעה זעקתם של מנהלי בתי-חולים ומנהלי מחלקות בבתי-חולים ממשלתיים בכנס חירום שנערך ב-20 בדצמבר בבית-החולים "איכילוב" בתל-אביב, שכונס על-ידי יושב-ראש אירגון הרופאים עובדי המדינה הד"ר חיים זכות. הכנס כונס בעקבות חוור שמשד הבריאות שלח ב-14 בדצמבר לכל מוסדות מערכת הבריאות בארץ, המורה להם על הקפאת התקנים ואף על פיטורי אחיות ורופאים, הגבלות חמורות בר-כישות ציוד רפואי חיוני, צימצומים בהמשך הבנייה ש-חולת בה והקפאת כל בניית חדשה.

גרונ הקיצוצים שהוגף נפל על שירותי הבריאות, והוא חתך לא רק בבשר החי אלא פגע בעצם; הוא פגע בביראותם של אנשים חיים והוא עלול לסכן את חייהם. תוצאות החוור ששלח משרד הבריאות ב-14 בדצמבר לא יאחרו לבוא: פיטורי אחיות, הקפאת תקנים של אחיות ורופאים. ושר הבריאות היה החלוץ בין עמיתיו השרים להניף את גרון הקיצוצים במערכת הב-ריאות ולפגוע ברמת הטיפול בחולים המאושפנים בבתי-החולים, למנוע מתן השירות הדרוש מחולים הממתינים לתורם — מי לגיתוח ומי לטיפול במחלקה זו או זו

של הקהילה יימשכו בקצב הזה הרי כל המערכת תהי' מוטט ותתערער. איך אפשר לקצץ בתקן האחיות? הרי זה כרוך בפקוח-נפש ובקיפוח חיי אדם. זה כרוך בהמתנות לאישפוז תקופות ממושכות, ולגבי מקרים דחוי פים הרי זו סכנת חיים.

אל מול התמונה העגומה שציירת, שהס' תמנה בשבועיים האחרונים, נוצרה תופעה מיוחדת — יש אחיות שנשרו מהמקצוע ורוצות לחזור לעבודה. תתפלאו לשמוע, חברי הכנסת, שלא מקבלים אותן לעבודה בודה ולא מקבלים גם עולות חדשות. יצאה הוראה ממשרד הבריאות שאחיות שסיימו לימודיהן, לא מקבלים אותן. הגברת מוריה גלילי סיפרה לי עוד על מקרה של אחות שנשלחה ללמוד בקורס מיילדות, התחייבה לעבוד שנה על-פי ההוראות ואם היא לא תעמוד בהתחייבות היא חייבת לשלם פיצויים למשרד הבריאות. המצב כיום שמשרד הבריאות לא מקבל אותה לעבודה וגם לא משחרר אותה מהתחייבות.

המצב שנוצר, שמצד אחד צועקים: אין אחיות וחולים לא מקבלים טיפול, ומצד שני לא מקבלים אחיות הרוצות לעבוד במקצוען ורוצות לחזור אליהן, הוא מצב בלתי מובן והוא סותר ושם לאל את כל המאמצים שנעשו על-ידי משרד הבריאות ועל-ידי גורמי מים אחרים כדי לעודד והתלבותן מחדש של אחיות שעזבו את המקצוע במערכת שירותי הבריאות.

לשם כך היו דיונים בכנסת והוגשו מסקנות ועדת העבודה והרווחה, אך לצערי הרב חלק מאותן מסקנות נשארו על הנייר. פתיאחד הוחלט בוועדה להמליץ לפני שרי הבריאות והאוצר לבדוק את תקני הסיעוד במגזר זרים השונים, כדי למצות טוב יותר את הפוטנציאל המקצועי של האחיות, תוך ראינואליואציה בחלוקת התפקידים בהתאם לרמות השונות ותוך ויסות הולם של כוח-האדם הסיעודי במדינה ויעול עבודתו.

אילו נעשתה הבדיקה, ייתכן שלא היה צורך בהוראות ההקפאה. ועדת העבודה והרווחה סבורה שיש לש-תף את האחיות בדיונים מקצועיים בעניינים הנוגעים להן, תוך שיתופן המלא בתיכנון ובקביעת מדיניות הבריאות בארץ. השיתוף של האחיות בתיכנון הוא למען ייעול המערכת ואולי השיפור והיעול יביאו לקיצוץ וחסכון בתקנים. כיצד אפשר היה לתת הוראות על הקפאה בקבלת אחיות במקום אלה שעוזבות ולא לש-מוע אפילו ולא לשאול את דעתה של הגברת גורית בן-דב, אחות ראשית ארצית במשרד הבריאות? הת-עלמו בכלל מקיומה.

ועדת העבודה והרווחה המליצה על הגדלת ומר-כת יכולת הקליטה של בתי-הספר לאחיות כדי שיוכלו לקלוט יותר תלמידות. כן המליצה על הרחבת מסגרת ההשתלמויות לאחיות לסוגיהן, ונשמעות זמירות שאין תקציב להחזקתם של בתי-הספר אין כסף.

והדבר החמור ביותר — ובוה אני מסיימת, אדוני היישוב-ראש — הוא אי-קיומן של סעיף בהסכם העבודה, הקובע קיצור שבוע העבודה של אחיות בבתי-החולים ל-36 שעות — דבר שהמליצה עליו גם ועדת העבודה והרווחה, דבר שהוסכם עליו בין משרד הבריאות לבין הסתדרות האחיות וההסתדרות הכללית. אי-ביצוע ההסכם בסעיף זה יוצר הרגשת מרירות בקרב האחיות.

הוועדה, אך אף בתי-חולים אחד אין לו תקנים כפי שהמליצה הוועדה.

אדוני היישוב-ראש, במערכת הבריאות חלה התפתחות עצומה בפרפאון ובסיעוד, ומאז 1975 חלו שינויים כבירים שהביאו להעלאת רמת הרפואה וטיב השירות הניתן לחולים, ותכוצאה מכך מתגברים החולים על המ-חלות וגשורים בחיים. תוחלת החיים עלתה, ודבר זה משפיע על הסיעוד. בגלל יוקר הסיעוד קיצרו את ימי-השהות בבתי-החולים — כיום אמנם עולה יום אישפוז 2,500 לירות, אך השמועה אומרת שהמחיר עשוי לע-מוד על 4,000 לירות ליום תוך הזמן הקרוב — והטי-פול בחולה עובר יותר ויותר לקהילה. ממוצע ימי השהות ב"בילינסון", למשל, ירד כיום עד ל-5.4, כאשר בתי-חולים אחרים אמנם לא צימצמו עדיין את ימי השהות עד למספר זה, אך הודעתו של שר הבריאות — בתשובה על שאלתה שניתנה לי בשבוע שעבר — היתה שנעשים מאמצים כדי לצמצם את ימי השהות ולהקטין את מס-פרם, תופעה שהינה חיונית כשלעצמה אך מקשה עוד יותר על בתי-החולים שנדרש ממנו להתמודד עם ה-בעיות שנוצרו עקב אי מתן תקנים ואי אישום. דבר זה מחייב להגביר את הפעילות בתחום בריאות הקהילה, כאשר האחיות העובדות במערכת זו הן הן שתצטרך להמשיך את הטיפול בחולה ששוחרר מבית-החולים.

לפיכך מה שהיה טוב ב-1975 איננו טוב ל-1979 ולא ל-1980. במקום להתמודד עם הבעיות שהתעוררו במערכת שירותי הבריאות ולפתור את הבעיות במס-גרת הכוללת לאחר בדיקת המצב באופן יסודי ותוך הימנעות מלפגוע בטיפול בחולים החליטו על קיצוצים בשיעור של 4% מהתקציב ועל הקפאת התקנים בצורה עיוורת וללא כל בדיקה והבחנה.

ההוראה של משרד הבריאות היא שלא לקבל אף אחות אחת במקום זאת היוצאת לחופשת לידה או זו הפורשת לפנסיה. יש גשירה טבעית של אחיות ולפי נתונים ודגמאות שקיבלתי ממזכירת הסתדרות הא-חיות, הגברת מוריה גלילי, נשרו, למשל, תוך שבוע מבתי-החולים "איכילוב" 10 אחיות. הסיבה — לידה. כולן יצאו לחופשת לידה, דבר מבורך כשלעצמו. בבית-החולים בתל-השומר נשרו 25 אחיות, ובמחלקתו של הד"ר גור יש כיום 19 אחיות כאשר התקן המצומצם אפילו הוא 28 אחיות. באותו בית-חולים יש 870 תקנים שהם 80% ממה שהמליצה ועדת-הנדלסמן. בבית-הח-ולים רמ"ם, למשל, עזבו בדצמבר 20 אחיות — וד-צמבר עדיין לא הסתיים — ובמקומן אסור לקבל אחיות אחרות. מי שהולכת ללידה, אסור לקבל במקומה. בבית-החולים "פלומין" בחיפה המיועד לחולים כרוניים, ל-גריאטריה, היו אמורות חמש בוגרות בית-ספר לאחיות לעבור לשנת חובה. לא נותנים לזה אישור, כאשר 20 תקנים מתוך ה-80% מוקפאים. בנוסף על כך הקפיאו עוד 12 תקנים באותו בית-חולים. דוגמה נוספת: בבית-החולים "הלל יפה", בחודש דצמבר, עזבו 17 אחיות. עוד בחודש נובמבר קיבלו 8 אחיות, אך מאחר שה-הוראה על ההקפאה היתה רטרואקטיבית וחלה גם על נובמבר אמרו לאחות הראשית: אין תקן בשביל הא-חיות הללו, ופיטרו אותן. ולא רק פיטרו אותן אלא גם לא משלמים להן אפילו בעד חודש נובמבר.

אם העויבות בכל בתי-החולים ובמערכת הבריאות

לכן, אדוני שר הבריאות, כאשר מדובר בחור העלול לשחק את השירות הזה המקיים את החיים ואת האדם בישראל, זה דבר חמור. אני יכול להבין שבמסגרת התקציב ובמסגרת הדיון על קיצוצים יבוא גם משרד הבריאות תחת שבט הביקורת, כפי שצריך לבוא כל משרד ממשלתי וכל גוף ממלכתי. אבל לפי מה שנעשה כאן, לפחות מבחינת הדברים שהבהרתי לעצמי בעקבות כתבה זו — ואני רואה שהם עולים בקנה אחד עם מה שנאמר על-ידי חברת-הכנסת אר-בליאלמוזלינו — ברור שלא בדקו ולא התעמקו בנושא. לא אומרים: אנו מקפידים עכשיו בנייה של מיתקן זה או מצמצמים שירות טיפולי זה, אלא התוצאה היא — וזה נאמר לי על-ידי אחיות — שברגע שאחות הור-לכת, אין מקבלים אחות אחרת במקומה.

הפעם לא מדובר בכשר, הפעם אפילו לא מדובר על תנאי עבודה, אם כי בוודאי יש מקום לשיפור בשטח זה, אף כי האחיות אמרו שבתחום זה נעשה משהו ויש התקדמות. אילו אפשר היה לקחת היום אחיות לעבודה, הן היו באות. עכשיו התקופה אינה דומה לזו שהיתה לפני שנה-שנתיים, שגם כאשר חיפשו אחיות הן לא רצו לבוא, כי לא רצו להמשיך לעבוד בגלל תנאי עבודה ותנאי השכר, ובשבילן תנאי העבודה חשור בים עוד יותר מאשר תנאי השכר — השעות, מגורים בבת-יחולים ודברים כגון אלה. הפעם לא מדובר על משהו הקשור במדיניות הכללית של השכר במדינת ישראל או בתכניות בנייה גראנדיוזיות, על שלא מקיימים בית-יחולים חדש או אגף חדש בבית-יחולים, אלא מדובר בדבר פשוט מאוד — בזה שלא תהיה הקפאת תקנים של אחיות. אחות המצילה חיי אדם, כמו רופא, יש לדאוג שלא יקפאו את התקנים.

עכשיו אני קורא שהיתה תגובה של דובר משרד האוצר, דוד ברחיים, שבפני שר הבריאות והרופאים פתוחה הדרך להגיש בקשות קונקרטריות לקאבינט הכלכלי בכל נושא. אני חושב שיכול מאוד להיות שצריך להגיש באופן פורמאלי בקשה לקאבינט הכלכלי. לכן אנו רוצים כאן, על-ידי כך שנדון בנושא הזה, להביע את תמיכתנו בחיזוק מאבקן של האחיות ואת תביעתנו לא קיצוץ התקנים. אנו רוצים בכך לחזק את ידי השר, שיוכל להילחם שם ולהשיג את הדברים האלה. ייתכן מאוד שהקאבינט הכלכלי יראה בעיה זו כאחת מעשרות, מאות או אלפי בעיות. שהוא צריך לדון בהן, והקיצוצים יהיו בכל המשרדים. אני בטוח שיהיו קיצוצים אחרים במשרדים אחרים, ובטחא חברי כנסת אחרים יקומו ויועקו שגם שם חותכים בבשר החי. אבל זה לא ייתכן. אני חושב שעל זה יש קונסנזוס לאומי וכללי, בין כל חלקי הבית, שכאשר החולה בישראל נמצא בסכנה משום שצריך לדחות את הניתוח שלו — ומדובר גם בניתוחי לב וגם בניתוחים אחרים — הרי עם כל המצב החמור שבו אנו נתונים לא הגענו עדיין במדינת ישראל למצב כה קשה, וגם אם הגענו למצב קשה כזה צריכים לתת עדיפות לחיים על-פני דברים אחרים.

לכן, לאחר שאני מצטרף לכל הדברים שאמרה חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, אני פונה אליך, אדוני השר, ומבקש שנדון בנושא זה במקום שתמצא לנכון בבית הזה, כדי לתת תמיכה בכך שמדיניות

אני תובעת משר הבריאות לבטל מייד את ההוראה שניתנה על ההקפאה בתקנים ועל הצימצומים כדי ליצר את המערכת וכדי לאפשר לה לתפקד בצורה נאותה וכמתחייב מהצרכים. על משרד הבריאות להייער מחדש, לשבת על המדוכה, להכין תכנית כוללת, להכין תשתית סיעודית המתאימה לשנות ה-80 — הן מבחינת התקנים והן מבחינת קביעת הממדים הריאליים של התקנים. יש לקבוע מדיניות לגבי מצבת כוח-האדם ולגבי ההגדרה המקצועית והמשך קיומם של בתי-הספר לאחיות.

אדוני היושב-ראש, לדעתי הנושא חשוב ודחוף, ומשום כך אני מציעה שהכנסת תקיים עליו דיון.

הי"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני הוטרדתי משלוותי, כפי שהוועקה והוטרדה חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, מהידיעה שפורסמה בעתון, עם ציטוט טים מלאים, על מחסור באחיות בבת-יחולים שבגללו נדחו ניתוחי לב לשנה הבאה. כדרכן של ידיעות כאלה, צריך לבדוק האם באמת כצעקתה, והפעם ביקרתי והלכתי באותו מסלול שהלכה בו חברת-הכנסת שושנה אלמוזלינו — אולי לא ביסודיות הידועה שלה, אבל את חלקי עשיתי. דיברתי עם רופאים, דיברת עם מנהלי מחלקות, ודיברתי עם אחיות ראשיות של בתי-יחולים. הבעיה חמורה מאוד.

אדוני היושב-ראש, אינני בא לומר שאין מקום לבדיקה יסודית במערך בתי-יחולים במדינת ישראל, ואולי גם שם יש שומן שאפשר לקצץ בו. אבל אני חושב שזה צריך להיעשות על-ידי בדיקה יסודית, מעמיקה, של דרך נתינתם של שירותי הבריאות במדינת ישראל. על-ידי חוזר אדמיניסטרטיבי המודיע: אנו מקפידים לתקנים, ואם אחות יוצאת, לא באה אחרת במקומה — על-ידי כך אי-אפשר לפתור את הבעיה ואפילו לא את הבעיה הקשה של מדינת ישראל. חיתוך בבשר החי, אדוני השר — כן, אבל חיתוך החיים — לא. עדיין לא הגענו ליד בכך.

אדוני שר הבריאות, אני רוצה לומר לך שיש ציטטה אחת בכתבה, והיא: הוכחשה, מפיו של הפרופסור גור, שהוא איננו קוטל קנים, הוא איננו רופא מתחיל, הוא איננו סתם אורח המתבטא בצורה של התפרצות והתמרמרות אלא הוא מנהל המחלקה לגי-תוחי לב בבית-יחולים בתל-השומר. והוא אומר: "אם יהיו מקרי מוות, אדריך המשפחות להגיש תביעות נגד הממשלה". קודם-כול אני רוצה לראות ברופא אדם המרפא חולים ולא נותן עצות משפטיות. יועצים משפטיים יש לנו די הצורך, אולי יותר מדי.

שלמה הלל (המערך):

ואז תתחיל אתה לתת עצות רפואיות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

כן, אולי זה יביא אותי לכך.

ייתכן שהפיסקה שצוטטה איננה מדויקת במלואה, ייתכן שמלה זו או זו לא נאמרו או נאמרו בצורה אחרת, אבל הוועקה, המיריות, העובדה שהמגור הזה נמצא במצב קשה כל כך — בזה אין ספק.

אך מה החידוש במה שקרה עכשיו? החידוש הוא בזה שמשרד הבריאות שלח את החוזר המקפיד את התקנים. החוזר הוא תוצאה של תקציב משרד הבריאות המקוצץ, כפי שנקבע. התקציב הריאלי של משרד הבריאות קוצץ, ולכן אי-אפשר להתחייס רק לחוזר. אני זוכר שבמשלה הקודמת יצא לי פעמים מספר להגן, כאילו, על שר הבריאות כיוון שהוא עצמו התנגד לקיצוצים שהציע שר האוצר לגבי משרד הבריאות. השר לשעבר שם-טוב התריע מעל הבמה הזאת שמדובר לא רק בהורדת רמת הטיפול בחולים אלא מדובר ישי-רות גם בגרימת מוות ללא הכרח, אמרתי לעצמי שאם הוא מתנגד לא אבקר אותו אלא את המדיניות הכללית של הממשלה. במקרה זה אני מבקר גם את המדיניות הכללית של הממשלה וגם את שר הבריאות הנוכחי, שבתור גץ פוליטי גותן יד למדיניות הזאת.

החוזר שנשלח עכשיו על-ידי שר הבריאות לכל מוסד-דת הבריאות בארץ קובע הגבלת תקנים מוחלטת ואף פיטורי אחיות ורופאים, הגבלות חמורות אחרות ברישית ציוד רפואי חיוני, צימצומים דראסטיים, ועד כמה שאני יודע גם ביטול התחלות בנייה והקפאת כל בנייה חדשה של בתי-חולים. כפי שאני מבין התוראה קובעת גם קיצוץ בתקנים ולא רק הקפאתם. כלומר מדובר לא רק באי-מילוי המשרות המתפתות אלא גם בקיצוץ בתקציב הכולל ב-4.5%. כיוון שהגידוד במקצוע האחות גדולה במיוחד — מסיבות לידה, מסיבות משפחתיות ואחרות, כגון יציאה לפנסיה או השתלמות — מטבע הדברים שבעקבות חוזר דראקוני כזה נוצר כבר תוך שבוע-שבועיים מצב קאטאסטרופאלי: 19 בנובמבר חסרות 25 אחיות ב"תל-השומר"; בבית-החולים "הלל יפה" — 25 אחיות, בבית-החולים "רמב"ם" — 20 אחיות, וכן הלאה. אינני רוצה לפרט.

במיוחד אני רוצה להביא לפניכם ציטטה מדברים שאמר הפרופסור גור מבית-החולים "שיבא" בתל-השומר, מכנס חירום של הרופאים, נוסף על הציטטה ש"הובאה כאן ובה נאמר שאם יקרה מקרה מוות אצל חולי לב בגלל דחיית הניתוחים, הוא יציע למשפחות להפגין נגד הממשלה. הוא אומר עוד דבר, וכדאי ששר הבריאות ישמע את זה. אני מצטט מעתון "דבר" מה-21 בחודש זה: "מי שנתן את התוראות — או שהוא יצא מדעתו או שהוא אינו יודע מה נעשה בבתי-החולים, המצב בתל-השומר היום הוא קאטאסטרופה".

איזה מצב נוצר? מצד אחד נוצר מחסור חמור באחיות, ומצד שני נוצר מצב של אבטלת אחיות. מי אינו זוכר את הדיון בכנסת עוד לפני שנה אחת על המחסור באחיות, במובן זה שאין אחיות הרוצות, בגלל השכר הנמוך, לעבוד או אין אחיות שסיימו בתי-ספר לאחיות?

עדשה ארבל-אלמולינו (המערך):  
רק לפני שנה העליתי את זה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
עכשיו מצד אחד יש מחסור ומצד שני יש אבטלת. היום אנחנו יכולים לדבר על אבטלת של אחיות. כלומר יש אחיות הרוצות לעבוד, ויש צורך חיוני באחיות בבתי-חולים וגם במרפאות וגם במקומות הסיעוד, ואין מקבלים אותן מסיבות תקציביות. אולם יש עוד ת-פע: מכריחים חלק מהאחיות, שכן עובדות, לעבוד

הקיצוצים שתעשה במשרד הבריאות — כפי שהיא צרי-כה להיעשות גם במשרדים אחרים — לא תהיה חיי-תוך בחיים, להבדיל מחיתוך בבשר, ותהיה אפשרות לקבל אחיות לעבודה. אנחנו צריכים להביא בחשבון את גיל האחיות ואת מצבן המשפחתי. זה סקטור שה-תנודות בו יהיו תמיד גדולות באופן טבעי, והרי אנו מעוניינים בגידול המשפחה ומעוניינים שנשים תלדנה. רק אתמול הוכחנו זאת בהצבעה שלא הייתי שלם אתה.

אדוני השר, חברי הכנסת, אני חושב שאנו עומדים בפני בעיה שאולי תטריד אותנו גם בתחומים אחרים: הצורך בקיצוצים, ויחד עמו הצורך להפעיל את השכל הישר, כי אם נחליט על קיצוץ אוטומאטי של 4% כאן או 5% כאן ונאמר באופן כללי שיש הקפאת תקנים ונסתפק בכך, לא נעשה דבר ונרע את מצב הציבור והישוב.

אני רוצה לומר דברים שבדקתי אותם במיוחד. ה-תקן שקבעה ועדת-הנדרסמן הוא לא לשנת 1975, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, אלא לשנת 1974. מאז עברו חמש שנים, והאחוז העליון הוא שמונים-וכמה אחוזים של התקנים הללו. אם כן, אם במצב נורמאלי, שבו התקנים מלאים ב-100%, אפשר היה לדבר על קיצוץ ואף על הקפאה מסויימת, הרי כאשר התקנים מראש אינם מלאים, אי קבלת עובד למקום שהתפתה חמורה שבעתיים.

לכן אני רוצה שלא נתייחס להצעה זו כאל הצעה קנטרנית, כאל הצעה הבאה לנגח את הממשלה, אלא כאל רצון להביע חרדה מפני המצב שנוצר; והציטר-טים שהבאתי חמורים. שנית, הצעה זו באה לחזק את ידו במאבק, אדוני השר, אם אתה רואה זאת כדרך הנכונה, אני מציע שנתאחד בעניין זה וגדון בנושא, כי אין זה עניין פוליטי אלא עניין של כלל טובת ישראל.

ח'ירי ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת וילנר, להצעה באותו נושא.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב"הארץ" פור-סמה כתבה על כנס החירום של הרופאים, ובה אזוהרה שחולי לב שעמדו לפני ניתוח לב וניתוחם גדחה עד לילול-אוגוסט בשנה העולה למות. הידיעה זיעז-עה רבים, ואולי זה גם מה שזיז את העלאת ההצעות האלה לסדר-היום. אולם, למען האמת, סיעתנו, למשל, קיבלה כבר קודם אזעקות מרופאים ומאחיות, בבתי-חולים במיוחד אבל גם במרפאות, לאמור שהמצב חמור ביותר. אני רוצה להזכיר פה מעל הבמה פנייה של אחות, בזמן הדיון על חוק ההפלות, כאשר הסיעות הדתיות אמרו שהיתר הפלות על-פי הסעיף הסוציאלי הוא כמו רצח היא אמרה לי: "אבל מה שנעשה היום בבתי-החולים, ולא רק בשבועיים האחרונים אם כי זה התרחף בשבועיים האחרונים, זה גם כן רצח — לא של עובדים אלא של אנשים חיים, וזאת לא רק במח-לקה לחולי לב אם כי שם זה תמור במיוחד; אלא כשיש מחסור באמצעים רפואיים, ברופאים או באחיות, זה מגדיל את אחוז מקרי המוות".

בעיית האחיות היתה קיימת גם קודם. היה מחסור באחיות במיוחד בבתי-החולים וגם עכשיו קיים מחסור.

לגבי הנושא: צדקה חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו — הנושא הזה חוזר ועולה כאן בכנסת ולדאבוני אנחנו עדיין רחוקים מפתרונות. וזאת במדינה המתגאה, בצדק, ברמה רפואית גבוהה ביותר, בחיי דושים המרדעים החדישים ביותר, בניתוחים ובשיטות ריפוי, ומעטים המרכזים הרפואיים במדינות גדולות ועשירות בעולם העולים עלינו ברמתם הרפואית, בידע ובכוח-האדם הרפואי והפארה-רפואי המטפל בכל המקרים האלה. כבר אמרתי לא אחת שייחון שצריך לחשוב על כך שמדינת ישראל צריכה ליהפך למרכז רפואי בין-לאומי ושיעלו לרגל לא רק לארצות-הברית אלא גם לישראל מכל קצות העולם. ייתכן שעם פתיחת תהליכי השלום יחזור אותו מצב שהיה קיים כאן במשך שנים רבות, שמכל מדינות המזרח התיכון באו למצוא כאן מרפא, תרופה וריפוי אנשים מכל המדינות שמסביבנו. ידועים לי מקרים רבים שמנתחים מפא"נ נקראו כמומחים מכל קצות העולם, מיאפאן ועד אפריקה ואפילו עד ארצות-הברית. יש לנו המומחים הגדולים והמפורסמים ביותר בעולם בתחומי רפואה רבים. צר לי שבגלל תיכנון בלתי נכון של כוח-האדם המערכת המפוארת הזאת עומדת בסכנה.

התחושה של האורח הישראלי המצוי היא שעל אף הקשיים הרבים מאוד של המדינה שני דברים מובטחים לו כאן: חינוך מעולה לילדיו וטיפול רפואי מן המיטות בעולם. מה קורה בשטח? לפני ההבהרה של הפרופסור גור נאמרו דבריו החמורים של הפרופסור שני, מנכ"ל בית-החולים בתל-השומר ומנכ"ל משרד הבריאות לשעבר, שאמר שאם אחד מקרובי משפחתו היה מאושפז בתל-השומר הוא לא היה משאיר אותו בלילה בלא נוכחות של בן משפחה. כי היה חרד לחייו. זאת אומרת שהטיפול הפארה-רפואי בחולים נמצא בדרג בלתי משביע-רצון.

אדוני שר הבריאות, אני חושבת שאני בעד קיצוצים, בעד קימוצים, בעד הדיקו החגורה, אבל במקום הנוכח ולא מתחת ללכת, כפי שמתוחר המצב על-ידי הפרויקטור גור. לא רק סכנה בריאותית יש כאן אלא גם חרדה ומתח כשאדם שידוע שהוא חי על זמן שואל ואותו ניתוח שיכול היה להציל את חייו החודש נדחה לאוגוסט או ספטמבר של 1980. איך אנחנו לוקחים על אחריותנו את המתח, הסכנה, החרדה של אותו אדם? כיצד ניתן לתקן את הדבר? ושוב אני אומרת: העוגה הלאומית מצטמקת, השאלה היא איך פורסים אותה, מה הוא סולם הקדימויות. כך אומרים מספר ניכר של רופאים, שיותר מדי מושקע במיכשור ופחות מדי בכוח-אדם. יש אצלנו הערצה ורדיפה אחרי המיכשור המודרני, העולה לעיתים קרובות עשרות מיליוני לירות והעומד ללא ניצול מספיק. אני חושבת שיש, אולי, להקצות פחות משאבים למיכשור ויותר לכוח-אדם, כי איש לא מצא עדיין בעידן הטכנולוגי שלנו תחליף לטיפול, לתשומת-לב ולפעמים ליד המלטפת של האחות הרחמנית ליד מיטת החולה. לכן הייתי מבקשת לבדוק את הנושא לעומק.

כאן אני מגיעה להצעה השנייה שלי. יש התחרות יקרה מדי בין המוסדות השונים. ייתכן שמבחנית המשק הלאומי יש לנו יותר מדי מיכשור דומה, זהה, כפול, במרכזים רפואיים, בו בזמן שלגבי היקף של אוכלוסייה כשלוש אפשר היה להסתפק בשיטות מתחכמות

שעות נוספות. צריך לראות את המצב האבסורדי שנוצר: מצד אחד חסרות אחיות; מצד שני יש אחיות מובטלות שלא מקבלים אותן לעבודה; מצד שלישי מאלצים את האחיות העובדות לעבוד, במקרים רבים, שעות נוספות מפני שהתקנים הוקפאו.

כיום התומרה היא בעצם המחסור באחיות ובשאלת המשכורות. נכון שאחרי מאבק חריף ותקיף של האחיות באמצע השנה שופר המצב, אבל עדיין אין הוא בסדר. גם היום שכר האחיות איננו בסדר. זאת ועוד: יש כוונה, כפי שפורסם, לצמצם את בתי-הספר לא-חיות, והרי המגמה צריכה להיות הפוכה — להרחיב את בתי-הספר לאחיות. האחיות דורשות גם, ובצדק, לשותף אותן בקביעת המדיניות הבריאותית של המדינה. למשל לשותף את הנציגות שלהן בהנהלת בתי-החולים, וגם בקשר לחוק ההפלות צריך להיות ייצוג לאחות בוועדה. יש גם דרישה למילוי הסכמים שנחתמו עכשיו, ובעיקר בדבר שעות העבודה — 36 שעות עבודה לשבוע, 6 שעות ביום.

לסיכום, מה אנחנו מציעים? — קודם-כול לבטל את ההקפאה. כל אחות שיוצאת — אחרת באה במקומה. אבל לא רק זאת, יש למלא את התקנים, הדברים אינם זהים, חברי הכנסת. יש למלא את התקנים כי התקנים אינם מלאים כבר מקודם. ובכלל יש להתייחס ביחס כבוד למקצוע החשוב והקשה הזה של האחיות.

המצב הזה באישפוז, המחסור החמור הזה באחיות, הם חלק מהמדיניות האנטי סוציאלית הכוללת של הממשלה, שהחריפה עוד יותר עם התמנותו של השר הרוץ ביץ לשר האוצר. קיצוץ התקציב, הקטן בלא-החכי, של משרד הבריאות מביא גם לתוצאות נוספות כמו קיצוץ ימי השעות ההכרחיים בבתי-החולים. הפתרון היסודי הוא בהגדלה מהותית של תקציב משרד הבריאות. אין זה הנושא הנדון היום, אבל בדיקת היום קראתי בעתון על החלטה שנתקבלה בוועדה המשותפת של הסוכנות ושל ההסתדרות בדבר התנהלות בשטחים הכבושים שתעלה לשנה אחת, שנת התקציב 1980/81, בסכום של — כפי שדורבלס אומר — 30 מיליארד לירות; לפי מקור אחר — פחות. אני אומר שזהו פשע — מדיניות אנטי סוציאלית כזאת, מדיניות של התעללות בנצרכים, בעם ישראל ובתוכם בחולים.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת דורון, להצעה באותו נושא.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לציין שבמחאה שמצב בריאותם של חברי הכנסת הוא, כנראה, משופר מאוד, אם לשפוט לפי התעניינות חברי הכנסת בנושא כה חשוב וכה מסוכן כמו המחסור או אי-הימצאות מספר מספיק של אחיות, המונע ביצוע ניתוחים דחופים.

חברת-הכנסת וילנר, אני חושבת שהנושא בפני עצמו הוא די טראגי, חשוב ועצוב ולא צריך להשתמש בו כקרדום לדמאגוגיה חוזרת על נושא ההתיישבות. אין כל קשר בין שני הנושאים. הבה נשאיר נושא מכובד זה כנושא בפני עצמו, ולא ננצל אותו בהזדמנות חגיגית זאת לניגוח נושאים שאין להם כל קשר לעצם הנושא.

הנוספות שהאחות תעבוד, היא תעבוד אותן בתנאי שכל לגמרי אחרים. ההסכם מתבצע במלואו.

יש עכשיו עלייה ניכרת במספר הפונים למקצוע. יש עלייה של 15% בשנה האחרונה במתקבלים לבתי-הספר. יש עלייה גדולה במספר המסיימים את בתי-הספר למקצוע הסיעוד. אין זה נכון, חברי-הכנסת וילנר, שיש איוו שהיא סכנה של הגבלה של בתי-ההספר.

**שרשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):**  
כך אומרים.

**שר-הבריאות א. שומסק:**  
כך אומרים, אני עוד אגיע למה שאומר הפרופסור גור.

בשבוע הבא אני הולך להסמיך את כל אותן הא-חיות שסיימו השנה, יותר מ-700 אחיות מוסמכות, ש-ייכנסו למערכת. זוהי עלייה של 70% רק לעומת המצב לפני שנתיים — 1977, שסיימו אז 439 אחיות. זוהי גם עלייה של 35% לעומת השנה הקודמת, שבה סיימו 530 אחיות. משמעות הדבר עלייה גדולה במספר הא-חיות המוסמכות בתוך המערכת. היה פער גדול בין אחיות מוסמכות ומעשיות. בחדרי הניתוח, אמנם היה צוואר-בקבוק, אבל גם שם יש הקלה ניכרת ומשמר עותית בכל בתי-החולים.

התקן במחלקתו של הפרופסור גור הוא 28 אחיות. הבוקר קיבלתי מידע מהגברת נורית בן-דוד, מאגף הסיעוד של משרד הבריאות, שבדקה זאת היום בתל-השומר, כי במחלקתו של הפרופסור גור יש 23 אחיות ולא 19.

**שרשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):**  
19.

**שר-הבריאות א. שומסק:**  
האינפורמציה שלך ודאי מוקדמת יותר. מחלקה זו גם היא יכולה היתה להתמלא עד מלוא התקן — 28 אחיות — אבל אחת יודעים שבמחלקה זו נחוצה מיו-מנות מיוחדת. לכן מוקנית עכשיו הכשרה לצורך מיו-מנות זו לאחיות מספר, וגם תקן מחלקה זו יתמלא. הוא הפרופסור גור לא דיבר על הסכנה העכשווית. הוא אמר, בצדק, שאם תתבצע אותה תכנית קיצוצים שה-חזור מדבר עליה, ואי-אפשר יהיה להחליף תקנים ואי-אפשר יהיה לקבל עובדים ארעיים, מצב כזה יכול להיות כרוך בסכנת חיים. על זה הוא מתריע ועל זה הוא דיבר וזוהי הוזהר, ואני חושב שבה הוא צודק ואני מסכים אתו ועם חברי הכנסת. אם תתבצע תכנית הקיצוצים ככתבה וכלשונה, זה יהיה המצב.

**שרשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):**  
מה על החוזר ששלחת?

**שר-הבריאות א. שומסק:**  
אני בא לזה.

קודם-כול רציתי להרגיע. אינני יכול לבשר בשו-רות, אבל רציתי להרגיע את חברי הכנסת. בצדק אמרה חברת-הכנסת דורון שהנושא חוזר וחוזר לכנסת אחר-כנסת כבר השקיעה בו הרבה מאוד דיונים ומאמצים כדי שיחול שינוי במקצוע זה. אמרתי שהכנסת יכולה

של טיפול בקובאלט, ובנושאים אחרים בפחות מרכזים רפואיים. וכמובן, כאשר דיברתי על כפילויות, על ש-רותים מיותרים הגוזלים חלק ניכר מאוד מתקציב משרד הבריאות, אני חייבת להגיע למסקנה שכל שנקדים את הפעלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי כן ייטב למ-דינה ולחולה. חבל על כל יום שעובר ובמצוקה התק-ציבית, בנושא כל כך חשוב לחי כולנו, אנו מוציאים כספים רבים על התחרות יוקרתית בין מרכזים רפואיים ועל פאר בבניית בתי-חולים מוסיימים. אני חושבת שה-לירות המשקעות בנושא הבריאות אינן מגיעות, לע-תים, בגלל הכפילויות, ליעד הנכון והוא החולה.

אי לכך, אדוני שר הבריאות, אני פונה אליך בב-קשה חוזרת להקדים ולהעלות לקריאה ראשונה את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ונעשה כל אשר לאל ידנו להפוך את הנושא הזה למציאות, ואני חושבת שזה יקל על תקציב משרדך וייטב לאלה במדינה הזקוקים לטיפול ולאישפוז.

**היו"ר ב. הלוי:**  
רשות הדיבור לשר הבריאות, לתשובה.

**שר-הבריאות א. שומסק:**  
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מעריך מאוד את הדיון שהיה בבועית האחרית. לא הייתי מכנה היום את ההצעה לסדר-היום כפי שכונתה על-ידי המציעים — המחסור באחיות; זו, כמובן, כותרת שיכולה להיות אקטואלית בכל זמן ובכל תקופה, כי אין גבול לדבר הזה. אבל אני רוצה להתרכז, בעצם, בנושא שהעיק על המציעים לסדר-היום והוא סכנת הקיצוצים שיכולה להביא אף לקיצוצים בתקן האחיות, וזה יהיה באמת עניין חמור ביותר. יחד עם חברי הכנסת שהציעו את ההצעות אני אומר שהבעיה של האחיות במדינת יש-ראל עדיין לא נפתרה בשלמותה, אבל אינני מסכים לדעה שהבעיה הזאת לא נפתרה, הייתי אומר, ברובה. דווקא היום אני חושב שאנו יכולים, מבלי להבליט איזה שהיא שביעות-רצון כאילו העניין הזה כבר מסו-דר, להגיד לחברי הכנסת שהמצב בשטח האחיות הש-תפר מאוד מאוד. התקדמנו בכיוון פתרון הבעיה בת-קופה האחרונה במידה ניכרת ביותר. הקביעה של ה-ממשלה שמקצוע האחיות הוא מועדף השאירה רושם עמוק מאוד על כל מקצוע הסיעוד. השיפור הזה מורגש בכל המובנים: גם באיוש תקנים, גם באי נשירה מה-מקצוע וגם במשיכה חזקה ומשמעותית למקצוע. בניגוד למה שנאמר פה אני רוצה להגיד לחברי הכנסת שרוב התקנים בבתי-החולים נתמלאו. אמרתי רוב, לא כל התקנים —

(בתרת-הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו קוראת קריאת-ביניים)

— רוב התקנים בבתי-החולים עכשיו נתמלאו. תבדקו זאת. מורגשת הקלה גדולה מאוד בכוח-אדם סו-עודי בכל המערכת. אין כיום נשירה מהמקצוע בגלל תנאי העבודה, כי שופרו תנאי העבודה, שופר שכר העבודה, קיצו שעות העבודה.

הגברת שושנה ארבל-אלמזולינו, אני רוצה להגיד לך, אינני יודע מניין קיבלת את האינפורמציה שלא מתבצע עניין 36 שעות העבודה בבתי-החולים. זה מת-בצע בשלמותו. זה גם נקבע בהסכם, שארבע השעות

דעת הן האחיות. זה לא יקח שבועות ולא יקח חודשים. מחר צריכים היינו כבר לשבת על המדוכה עם משרד האוצר. הפגישה נדחתה ליום ראשון. דיברת על נשייה טבעית. הכוונה ליציאה למילואים, לידות וכן הלאה. אנחנו כבר יושבים על המדוכה הזאת כדי שהמערכת לא תסבול. אנחנו מודעים לכך.

הדיון נסב סביב הסכנה המרחפת על כל מקצועות הסייעוד, אם יהיו קיצוצים גם בענייני הבריאות. אני מודה לכם על שהעליתם את הנושא הזה לדיון, כי אני חושב שאודקק לו במהלך המאבק. אני בטוח שנמצא הבנה גם עם מי ישצריך להחליט על הקיצוצים בקשר לגמישות של המשרד. יכול להיות שבענפים אדמיניסטרטיביים ניתן לקצץ יותר, אולי גם בקרב הרופאים ניתן לקצץ יותר. בין האחיות ועובדי המשק ייתכן שלא ניתן לקצץ ולא כלום.

אני מציע להעביר את כל ההצעות לוועדת העבודה והרווחה, שהיא מנוסה מאוד בדיונים בנושא זה, ואני מקווה שאיעזר בכל המסקנות שיוסקו בוועדה.

היו"ר ב. הלוי :

חברת-הכנסת ארבלי-אלמזלינו, האם את מסכימה להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה?

שרונה ארבלי-אלמזלינו (המערכ):  
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברת-הכנסת וירשובסקי, אתה מסכים?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברת-הכנסת וילנר, אתה מסכים?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברת-הכנסת דורון, את מסכימה?

שרה דורון (הליכוד):  
כן.

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

להתברר בכך שיש פרי לעמלה, והיום אנחנו נמצאים במצב טוב הרבה יותר מאשר לפני שנה-שנתיים. אנחנו מתקדמים בנושא.

רבתי, הממשלה החליטה להחליטה המחייבת את כל משרדי הממשלה, והיא תחייב את כל המוסדות הנתיכים עליידי הממשלה, על קיצוצים בכוח-אדם, קיצוצים בתקציבים בגבולות של 4%. אנחנו, כאחד המשירים הממשלתיים — ולא אני הייתי חלוץ בעניין זה — אלא משרד החינוך והתרבות — חייבים להיערך לקראת הקיצוץ הזה.

שרונה ארבלי-אלמזלינו (המערכ):  
הוא פיטר מורים והשאיר ילדים בלי מורים?

שרי-הבריאות א. שושטק:  
גם אני לא אשאיר חולים בלי אחות. לא צריך להגזים.

החוזר יצא כדי שבבוא הזמן לא ייווצרו עובדות של קבלת עובדים חדשים כאשר יש הקפאה. יש הקפאה גם בבנייה, גם בפרסונאל ובפרוייקטים אחרים. כל משרד ומשרד ינהל עכשיו מערכה כיצד לבצע את הקיצוצים במסגרת משרדו. ההחלטה איננה אוטומאטית, שאומרים למישהו לקצץ 4%, ואז, במקרה של משרד הבריאות צריך לקצץ 4% מ-19,000 עובדים, ללא התחשבות איפה כן ואיפה לא. העניין יישקל עכשיו בדרך ההגיונית ביותר והנחוצה ביותר. זה לא אוטומאטי. אנחנו נערכים. אנחנו חושבים שהגזירה הזאת של קיצוץ 4% במצבת כוח-האדם הכללית, אפילו של משרד הבריאות, אפילו של מערכת הבריאות, תאפשר בכל-זאת למערכת לפעול. כידוע לכם היטב היטב דווקא בענייני אישפוז יש רווחה מסוימת ודנים בכיוון הפוך, של קיצוץ מיטות אישפוז. זה משותף גם לנו וגם לקופת-החולים. כפי שאמרה חברת-הכנסת ארבלי-אלמזלינו הכיוון הוא להעביר יותר ויותר לרפואה קהילתית ולשירות של רפואה מונעת, וזה בדיק הכיוון שאנחנו הולכים בו.

אני מודה לחברת-הכנסת וירשובסקי שאמר שההצעה משמשת בעצם מתן יד או חיוק לתביעת השר שיצטרך להגן על הדבר הזה. אני איאבק, איאבק מאוד מאוד, וזה כתוב בחוזר. אנחנו גיאבק עם האוצר, גיאבק עם מי שצריך להיאבק על ההגיון שבקיצוצים. נצטרך לקיים מאבק בשאלה אם הכול צריך להיות מכוח אדם, אולי אפשר יהיה להעביר את אותו קיצוץ למי שור של פעולות, פונקציות, או לשטחים אחרים.

שרונה ארבלי-אלמזלינו (המערכ):  
אמרת, אדוני השר, אבל על הגזירה העיקרית אינך עונה. בכל חודש משתחררות מעבודה 20-25 אחיות. במשך שלושה חודשים יכולות לעזוב כ-100 אחיות. מה יהיה?

שרי-הבריאות א. שושטק:  
האחרונות בתור לפיטורים שאפשר להעלות על ה-

## ו. שאלות ותשובות

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנו חוזרים לסעיף שאלות ותשובות. אבקש משר החינוך והתרבות לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות של חברי הכנסת.

### 4776. טיפול בכתיבת התחלפות המורים באזורים מרוחקים

הכריזהכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979):

בתזכיר מיום 1 בנובמבר 1979 (העתקו צורף) מעלה מר שמעון קדוש, ראש המועצה האזורית מרום הגליל, את בעיית המורים באזור ומציין עד כמה קשה להשיג מורים, ובפרט מעולים כפי שישוברים אלה דוגמת "אבי" בים" ו"דובב" זכאים להם, לישוברים רחוקים ומבודדים. כן מעלה הוא את החשיבות שבמגורי המורים במקום לחינוך ולישוב בכללותו ואת הצורך שאלה לא יתחלפו לעתים כה קרובות כפי שקורה עתה.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם התקיים במשרד כבודו דיון על כל המשמעות מהתזכיר הנ"ל ?
2. מה היו המסקנות ?
3. מה נעשה בעניין זה ומה ייעשה ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדיון שהתקיים ביום כ"ג בתשרי תש"ס, 14 ב"אוקטובר 1979, בין נציגי משרד החינוך והתרבות ובין ראש המועצה האזורית מרום הגליל ונציג מחלקת החינוך הוחלט :

1. מורים המתגוררים בישובי הפיתוח כרמיאל, צפת וחצור והמועסקים במושבי עולים בתחום המועצה האזורית מרום הגליל ייהנו מכל התמריצים המוענקים בישובי מגוריהם ;
2. מורים המתגוררים ועובדים במושבי עולים בתחום המועצה האזורית מרום הגליל ייהנו מהתמריצים המיוחסים הניתנים על-ידי משרד החינוך והתרבות ;
3. משרד החינוך והתרבות ימליץ בפני ועדת שרים לערי פיתוח להכיר במרכז האזורי החדש במירון כישוב פיתוח למתן תמריצים וזאת כדי לעודד מורים טובים להשתקע במקום.

### 4778. מתן תמריצים למורים המלמדים בקריית-שמונה

הכריזהכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979):

בתשובה לשאלתה שלי מס' 4434 הודיע כבודו על טיפול נמרץ לנושא שיבוץ המורים בעבודה בקריית-שמונה ומעברם להתגורר בה. כדי שהתופעה של עזיבת מורים את קריית-שמונה לאחר תקופת הוראה לא ארוכה תשתנה וכדי לעודד מעבר מורים ממרכז הארץ אליה ולהביא, במקביל, להשתקעתם במקום הכין אגף החינוך של העירייה הצעה (שצורפה) למתן תמריצים מיוחדים למורים בעיר עימות מועדפת זו.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם מקבל הוא את ההצעה בחלקה או בשלמותה ?
2. אם לא בשלמותה, מה ממנה אין הוא מקבל ולמה ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : חלק גדול מן המוצע בהצעה זו נ"ת כיום במסגרת התמריצים הניתנים על-ידי משרדנו, כגון : שנת שבתון על חשבון המשרד, השתתפות בשכר דירה עד 1,000 לירות לחודש, החזר של 75% בהוצאות שכר לימוד באוניברסיטאות, החזר מלא של הוצאות נסיעה, תוספות בשכר של 4 שנות ותק וגמול חדשי וכו'. התמריצים הנ"ל הם משמעותיים בהיקפם ולא נראה לנו שיש צורך בהגדלתם ובשינוי תנאי קבלתם. יתר ההצעות נבדקות בימים אלה ומטופלות במסגרות המתאימות.

### 4780. פסילת תלמיד ערבי ללימודים בסמינאר

הכריזהכנסת ת. מרבי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979):

בתאריך 21 ביוני 1979 קיבל מר סמי מלחם מהכפר ערעה מכתב מסמינאר הקיבוצים שבו מודיעים לו כי התקבל ללימודים בסמינאר במסלול חטיבת הביניים. הנ"ל עמד כמובן בבחינות הבגרות ובבחינות ההשלמה וועדת הקבלה אישרה אותו.

בתאריך 31 ביולי 1979 נקרא מר מלחם למנהל הסמינאר מר יצחקי שלמה אשר הודיע לו כי בעקבות הוראה שקיבל ממשרד החינוך והתרבות הוא מנוע מלקבל ללימודים בסמינאר אף שעמד בדרישותיו. מכתב ממנהל הסמינאר מתאריך 31 ביולי 1979 נמסר לסמי מלחם ובו נאמר : "הריני להודיע לך של-צערנו אנו מנועים מלקבל אותך ללימודים בסמינאר שלנו בשנת הלימודים תש"ס".

הנני שואל את כבוד השר :

1. מדוע פסל משרד החינוך והתרבות את הנ"ל מלהתקבל לסמינאר המורים ?
2. האם מוכן כבוד השר לחזור ולשקול את החלטת אותם חוגים שפסלו את הנ"ל בגלל שיקולים שאין להם קשר עם כישורים ללימודים ?

שר החינוך והתרבות ז. המר :

הנ"ל לא נתקבל ללימודים בסמינאר מאחר שהיו לנו ספקות בקשר להתאמתו לכך. עמדתנו זו מתייחסת לשנת הלימודים תש"ס. לקראת שנת הלימודים תשמ"א תישקל מועדמותו שנית.

### 4875. הופעה בתרן-לארץ של קבוצת ספרים של מקומות עבודה

הכריזהכנסת ת. קורפו שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979):

במדור הספורט של "ידיעות אחרונות" מתאריך 14 באוגוסט 1979 התפרסמה ידיעה אודות כדורגלני העבר

2. מה נעשה עליידי משרד כדי למנוע את קי- פוחו של הציבור הדתי?

תשובת שרי החינוך והתרבות ז. חמור:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: המרכזים הקהילתיים משרתים את האוכלוסיות בשתוכן הם ממוקמים ללא הבדל בין צעיר לבין מבוגר, בין עולה לבין ותיק, בין חילוני לבין דתי או בין יוצאי עדות המזרח לבין יוצאי עדות המערב. להיות המרכז הקהילתי מבוסס על רגישות גבוהה לצרכי האוכלוסיה מחד גיסא ועל גמישות אירגונית המתבטאת בהתאמת הפעילויות לצרכי התושבים מאידך גיסא פתחו המתנ"סים פעולות בתחום היהדות, המורשת, מחשבת ישראל, מועדים וחגים וכדומה כאשר הפעולה מתקיימת לציבור כולו או לקבוצות של שומרי מצוות ומסורת.

המרכז הקהילתי פועל בתחום הבניין הראשי וגם כשלוחות. בין השלוחות יש הפעלה של בתי-ספר ממ-לכתיים דתיים המפעילים חוגי הורים ופעולות בחינוך בלתי פורמאלי לילדי בתי-ספר אלה ולהוריהם.

דירקטוריון החברה למתנ"סים הקים ועדה מיוחדת ליהדות ומסורת בראשותו של מנהל המחלקה לתרבות תורנית במשרדנו וזאת דנה וקובעת את מדיניות ה-חברה בנושאים הנ"ל. צוות מיוחד בהרכב מנהל כפר הנוער קדמה, מנהל אגף הנוער ונציג הג'וינט מלווה פעולה זו באופן אופראטיבי. מונה במטה רכו מיוחד לנרשא יהדות ומסורת.

אולם התכניות של כל מרכז ומרכז, העדיפויות והקדימויות, החלוקה התקציבית וההחלטות הנוגעות ל-נושאי שבת ומסורת מצויות בתחום סמכותן של ההנהלות הציבוריות המקומיות בכל ישוב וישוב. כל מתנ"ס מעוגן בגוף משפטי עצמאי (חברה או אגודה) שמניותיו אינן בידי חברה המתנ"סים. הרשות המקומית היא דו-מינאנטית בתקציב, באיוש הדירקטוריון המקומי ובהחלטות שיש להן גוון פוליטי ציבורי.

מחקר בנושא הפעלת המתנ"סים בשבתות על-פי תכנית שאין עמה חילול שבת נערך על-ידי חברה "צומת" (אלון שבות).

4864. המחפז במורים לחינוך מוסיקאלי

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בכסלו תש"ס (3 בדצמבר 1979):

לאור הידיעות על המחסור במורים לחינוך מוסיקאלי במערכת החינוך אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה שעות מוקצות לחינוך מוסיקאלי בבתי-הספר היסודיים, בחטיבות הביניים ובבתי-הספר התיכוניים?

2. האם מתקיימים שיעורי מוסיקה בכל בתי-ספר?

3. מה הוא אפיו של החינוך המוסיקאלי הגיתן בבתי-הספר?

4. כמה מורים לחינוך מוסיקאלי נמצאים היום במערכת החינוך?

5. כמה מורים חסרים?

6. באילו מקומות חסרים מורים לחינוך מוסיקאלי?

מחיפה, המופיעים בליגות למקומות עבודה בחיפה, אשר שיחקו בגרמניה כמייצגי נבחרת העיר.

הפירסום שניתן ל"נבחרת מזורה" זו ומחיר הכרטיסים למשחק היו במתכונת של מופע בין-לאומי.

מקרה זה אירע לאחר שכבר היתה שערורית דומה בגין הופעתה ברומניה של קבוצת "מלון רם" שהוצגה כקבוצת "הפועל" תל-אביב וכאלופת ישראל.

המשחק בברלין אורגן על-ידי הליגה למקומות עבודה בחיפה בשעה שתקנון הליגה למקומות עבודה אוסר השתתפות במשחקי הליגה הלאומית, הארצית וה-ליגה של התאחדות הכדורגל.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה קורה בייצוג של מדינת ישראל? האם ניתנו הוראות מתאימות לקבוצות היוצאות לחוץ-לארץ לאחר השערוריה ברומניה?

2. האם חשבו המארגנים על בעיית הבטחון של השחקנים והמלווים בהציגם את עצמם כנבחרת ישראל?

שרי החינוך והתרבות ז. חמור:

1. הנושא במקרה הנדון לא קשור לייצוג מדינת ישראל אלא לכל היותר לייצוג העיר חיפה. אולם, כיוון שגם "ייצוג" זה בטעות יסודו, ביררנו את הנושא ונמסר לנו כי המארגנים של קבוצת "הפועל" למקומות עבודה בחיפה פירסמו מודעות מטעות וגבו דמי כניסה למשחק בהתאם לכך.

המשלחת הג'ל מחתה בפני המארגנים על העניין והמארגנים התנצלו בפני המשלחת של מקומות העבודה בחיפה בכתב.

לאחר מקרה דומה שקרה ברומניה יצאו הנחיות ונהלים ליציאת קבוצות לכל אגודות "הפועל" בארץ וכל יציאה של קבוצה כזאת מחייבת בקבלת אישורה של ועדה מטעם מרכז "הפועל".

2. כאמור לא הציגה המשלחת את עצמה כנבחרת ישראל ולא כנבחרת העיר חיפה ולכן השאלה לא עלתה.

4857. חילול שבת במרכזי נוער ופערט

חברת הכנסת ד. גלס שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בכסלו תש"ס (3 בדצמבר 1979):

בידיעה שהתפרסמה בעתון "הצפה" בתאריך 11 בנובמבר 1979 מוחים נציגי הורים, מורים ורבנים נגד חילול שבת במרכזי נוער ופערט.

כן טוענים ההורים שקיים הפעולות בשבתות מורע את השתתפות הציבור הדתי בפעולות אלו, שקיימת התנכרות לפעולות שמנסים ליוזם מוסדות דתיים בערים שונות בארץ, אין מתייחסים ברצינות להצעות לפעילות תורנית במתנ"סים, ומעל לכול מסרבים לממן פעולות בשביל הציבור הדתי.

ראשי המרכז לחינוך הדתי בישראל הביאו את דבר הפניות האלה למשרד החינוך והתרבות ודרשו יוזמה מידית כדי למנוע את קיפוח הציבור הדתי מצד ה-מתנ"סים.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם ידועות התופעות הנ"ל להנהלת המשרד?

כ"ד בוגרים, כ"ט נקלטים; קורס כנ"ל בסמינאר ילין;  
18° בוגרים, כ"ט נקלטים.

9. משרדנו ממקד את הטיפול בתחומים האלה:  
חידוש תכניות הלימודים, הפצת יחידות לימוד בשיטות  
שונות, הפצת חומר עזר (שירונים, משחקים וכיוצא  
בזה). חדרי מוסיקה בבתי-הספר, אספקת ציוד מוסי-  
קלי, השתלמויות שוטפות אזוריות, מחזיקות וארציות  
(שבהן משתפים כ" 45% מכלל המורים). הגברת יחסי-  
נסות בעבודה מעשית והדגשת התכלית המעשית. בדרכי  
ההכשרה, ריענון ההכשרה באמצעות מרצים אורחים  
מחוץ-לארץ, חיווקה של מערכת המורים המאמנים על-  
ידי קורסים והשתלמויות. הכשרת עתודה של נושאי  
תפקידים בחינוך המוסיקלי בקורסים שנתיים בבית-  
הספר לחינוך של אוניברסיטת תל-אביב. העמקת החינוך  
המוסיקלי באמצעות תכניות מיוחדות, מילגות למחוסרי  
אמצעים ומילגות הגברה ועידוד מגמות למוסיקה בבתי-  
הספר התיכוניים ולהכנת עתודה לבתי-המדרש.

ד"ר צ. ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, חלק גדול מהמקומות שבהם חסרים מו-  
רים למוסיקה הם בתי-ספר שבהם אחוז התלמידים טעו-  
ני הטיפוח הוא גבוה. האם ניתן שהמשרד יתן הנחיה  
להעביר או להעדיף שיבוץ מורים בבתי-ספר שבהם  
לומדים תלמידים טעוני טיפוח על פני בתי-ספר אחר-  
ים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

זו לא רק בעיה של מורים למוסיקה. השאלה היא  
אם אפשר להגיד לאדם לעבוד במקום שהוא לא רוצה.  
כמדיניות צריכים להעדיף את המקומות שבהם יש ילדים  
טעוני הטיפוח בפועל אך אם המורה אומר שהוא גר  
בתל-אביב ולא מוכן לעבור לגור בקריית-שמרנה אני  
לא אומר לו "אתה גם לא תעבוד בתל-אביב" כי כך  
נפסיד אותו בשני המקומות. זה דבר שתלוי בביצוע  
ובהגשמה.

אורה נמיר (המערך):

מדובר בשכונות תל-אביב או בשכונה בטבריה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

הבעיה לא כל כך צפון תל-אביב ודרום תל-אביב,  
הבעיה צפון הארץ ודרומה, שם יש בעיה מורכבת  
שהיא מעבר למורים למוסיקה. המורים שמקבלים מל-  
גות או מענקים שאינם מוחזרים צריכים לעבור למקור  
מות שאנחנו שולחים אותם או מורים שמחילים לעבוד  
חייבים לעבור צפונה ודרומה. זו שורה שלמה של  
פעולות שאנחנו נוקטים כדי שמורים יעברו דרומה או  
צפונה. כמגמה זה נכון, בפועל יש מציאות שצריך להת-  
מוד אתה.

4868. חיוב תלמידים בהשתתפות בהפגנה

חברת-הכנסת ש. אלוני עאלה את שר החינוך והתרבות  
ביום י"ג בכסלו תש"ס (3 בדצמבר 1979):

ביים א', 18 בנובמבר ש. ז. הוציא תלמיד בתי-  
הספר, ובכלל זה תלמידי חטיבת הביניים מרחוב כ"ט

7. מה הוא התקן למורים לחינוך מוסיקלי במערכת  
החינוך?

8. אילו מוסדות מכשירים מורים לחינוך מוסיקלי  
לי? כמה מורים מכשיר כל מוסד? איזה חלק מה-  
בוגרים עובדים בחוראה במערכת החינוך?

9. מה יש בכוונת השר לעשות לאור המחסור  
במורים לחינוך מוסיקלי?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. בגני הילדים ובכיתות א': בכל כיתה 1 ש"ש  
(תקנית) פלוס שעות הגמשה. בכיתות ג'-ו' — בכל  
כיתה 1 ש"ש (תקנית) פלוס שעות הגמשה. לבתי-  
הספר: 2 ש"ש למקהלה (תקנית); 2 ש"ש לתזמור-  
רת (לא תקנית); חוגים; מפגשים מוסיקליים (באמ-  
צעות "הנוער המוסיקלי" ו"הרחבת אפקים"). בכיתות  
ז'-ח': בכל כיתה 1 ש"ש (תקנית). בכיתות ט': בכל  
כיתה 1 ש"ש (בחירה). לבית-הספר: מקהלה, תז-  
מורת, מפגשים מוסיקליים, חוגים (כנ"ל). בכיתות י'-  
י"ב יחידות לימוד: 2, 3, 4 (לפי בחירה) בכל י"ל 3  
ש"ש (90 ש'). במסלול עיוני למוסיקה בכיתות ט'-י"ב  
עד 9 י"ל, ובסך-הכול: 40—44 ש"ש. בבתי-הספר: מק-  
לה, תזמורת, מפגשים מוסיקליים, צוותים קאמריים,  
חוגים.

2. לא.

3. האופי מתבטא בהגשמת המטרות הכלליות כך-  
להלן: התלמיד יעבור ממצב של סבילות למצב של  
פעילות מבוקרת; הוא יוכל לעמוד תוך התנסות מיר-  
בית על ערכה החושי-הרגשי. האסתטי, החברתי וה-  
חינוכי של אמנות המוסיקה; התלמיד יגלה עניין בתר-  
בויות המוסיקה השונות (דוגמה: בפולקלור המוסיקלי  
של עדות ישראל) ויגלה יכולת אבחנה בין הסוגים  
השונים; התלמיד יפעיל פעילות פסיכומטרית שת-  
חלב בכל תהליך הקליטה וההבנה והוא יקבל עידוד  
ליצירה עצמית וביטוי עצמי; התלמיד יפעיל את התה-  
ליכים האפקטיביים והקוגניטיביים כולם: תחושות, הב-  
חנות, גירויים רגשיים ואסוציאציות עד כדי פיענוח השלם  
ותפסתו. מטרות אלה מוגשמות בענפי הפעילות הב-  
אים: השירה; הנגינה; הריתמיקה; ספרות המוסיקה;  
תורת המוסיקה; המוסיקה בהווי ובחברה.

4. כ" 1,200 מורים בבתי-הספר על חטיבותיהם ה-  
שונות; כ" 1,340 מורים בקונסרבטוריונים ובתי-הספר  
המקצועיים למוסיקה (שבפיקוח משרד החינוך והתר-  
בות).

5. כ" 210 משרות (תקניות).

6. במחוזות תל-אביב, ירושלים וצפון קיים מח-  
סור מסוים במורים. במחוז הדרום המצב בתחום זה  
הוא קשה.

7. התקן הוא פונקציה ישירה למספר השעות התק-  
ניות כמפורט בתשובתי לשאלה 1.

8. בית-המדרש הממלכתי בתל-אביב: כ" 40 בוג-  
רים, כ" 24 נקלטים; בית-המדרש הממלכתי-דתי בפתח-  
תקוה: כ" 20 בוגרים, כ" 16 נקלטים; המכון למוסיקה  
באורנים: כ" 20 בוגרים, כ" 10 נקלטים; בית-המדרש  
בבאר-שבע: כ" 12 בוגרים, כ" 9 נקלטים; המסלול לחי-  
נוך באקדמיה בירושלים: כ" 8 בוגרים, כ" 4 נקלטים;  
קורס השלמה למורים עולים בסמינאר "גורדון" בחיפה;

של גילאי 0-5 במעונות הנחונים לפיקוחו לפי מערכת ש"ר לימוד מדורג שקיימת שם. משרד החינוך והתרבות משלם את מלוא שכר הלימוד לילדים בגיל חובה הלומדים במעונות.

2. בידי האירגונים עצמם באמצעות מפקחות מ-טעמים.

3. חלק ממשכורתן של הגננות ממומן באמצעות שכר הלימוד המשוּלם על-ידי ההורים והחלק על-ידי משרד העבודה והרווחה כהשתתפות בשכר הלימוד.

4. בדרך כלל נתון ניהול המעונות בידי גננת אחת או מורה, כלומר בידי אדם בעל רקע חינוכי. אשר לגננות, בדרך כלל נקלטות בתפקיד זה בוגרות בתי-ספר למטפלות או גננות שמעוניינות לעבוד במעון. לידן עובדת עוזרת שעוסקת בצד הפיסי של הטיפול בילדים.

5. אין תחרות שכן אם שעובדת יום שלם מעדיפה מעון יום ולא גן ילדים שהשעות בו היא מאקסימום עד שעה 1:00.

6. לגבי שכבות המצוקה עדיף מעון יום ולכן אנו שואפים שגם בגן הילדים יופעל יום ארוך. בבתים ש-האמהות אינן עובדות והבית משפיע מבחינה חינוכית על הילד עדיף גן ילדים על פני מעון יום.

#### 4904. לימודי חינוך באוניברסיטאות לבני משפחות עובדיות

חבריה הנכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בכסלו תש"ם (10 בדצמבר 1979):

קיבלתי לאחרונה הערכה שלפיה מסבסדת ישראל את עובדי המוסדות האקדמיים בסכומי עתק על-ידי כך שמשפחותיהם, גם של המורים והמרצים וגם של עובדי האדמיניסטרציה והשירותים, זוכות ללימודי חינם. עוד נמסר לי כי בין הלומדים חנים יש מבוגרים רבים, לרוב נשים שילדיהן יצאו מן הבית והן נשארו ללא תעסוקה, שלומדים הם בעיקר לשם הנאה רוחנית, דבר ששלעצמו אינו פגום בעיני.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הוא מספר בני משפחות עובדי המוסדות האקדמיים הלומדים במוסדות האקדמיים בארץ ללא תשלום ו/או בהנחה ובכמה מסתכם מחיר לימודיהם?

2. האם, לאור המדיניות הכלכלית החדשה, של-פיה מקצצים בסיבסוד מצרכי יסוד ומתקנים עיוותים במשק, יגרם כבודו שינויים בנושא המובא לעיל בהתייחס בכך שהחלק הגדול של תקציב מוסדות אלה בא מקופת המדינה?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: נכון שבני משפחות סגל העובדים משוחררים מתשלום שכר לימוד באוניברסיטאות. מספרם בשנת תשל"ט היה כ-3,500 ועלות שיחרור זה הסתכמה בסכום כולל של כ-40 מיליון לירות.

שיחרור זה מעוגן בהסכמי העבודה עם סגל העובדים באוניברסיטאות ולבטלו אפשר באחת משלוש הצורות האלה: הפרת הסכם השכר, ויתור העובדים מרצון ושינוי בעת התייחסות על הסכמי השכר הקרובים. הוועדה לתיכנון ולתיקצוב של המועצה להשכלה גבוהה בודקת את הנושא במסגרת פעולותיה.

בנובמבר בירושלים, להפגנת אהדה כלפי ארצות-הברית והתנגדות ל"כיבוש" השגרירות האמריקנית באיראן. תל-מידה שסירבה להשתתף בהפגנה וטענה שזה מעשה פוליטי מחוץ למסגרת הלימודים נענתה כי חובתה להשתתף בזאת הואיל וההפגנה נעשית על דעת ההנהלה וב-שעות הלימודים.

אף שהפגנה מסויימת זו היא בהחלט לרוחי אבקש להשיב לי:

א. מדוע מוציאים תלמידים להפגנות פוליטיות בש-עות הלימודים והאם נעשה הדבר בתיאום עם המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות?

ב. לפי אילו קריטריונים קובעים איזו הפגנה פר-ליטית היא חינוכית ועולה בקנה אחד עם עקרונות חוק חינוך ממלכתי ואיזו לא?

ג. האם שיתוף תלמידים, מורים ומנהלי בתי-ספר בהפגנות של "גוש אמונים" נעשה לפי אותם קרי-טריונים?

ד. לפי איזה סעיף בחוק או בתקנון אפשר ומותר לחייב תלמיד להשתתף בהפגנות מסוג זה ומי היא הרשות המוסמכת לחייב תלמיד כנ"ל?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

א. אין זו הפגנה פוליטית אלא הפגנת הזדהות הומאנית עם בני ערובה של מדינה ידידותית. הוצאת התלמידים נעשתה באישור המנכ"ל של משרדנו ועל-פי שיקוליו החינוכיים.

ב. כל נושא נשקל לגופו. השתתפות תלמידים בהפ-גנה פוליטית אסורה.

ג. לא ידע לנו על שיתוף תלמידים על מוריהם ומנהליהם בהפגנות של "גוש אמונים".

ד. העניין איננו קשור בחוק. הנושא הוא בתחום השיקול הפדאגוגי של מערכת החינוך והשתתפות בעצרת הזדהות נעשית על דעת המזכירות הפדאגוגית ובא-י-שור המנכ"ל.

#### 4902. מעונות היום

חבריה הנכנסת א. הרליץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ' בכסלו תש"ם (10 בדצמבר 1979):

מעונות היום לילדים המופעלים על-ידי האירגונים הוולונטאריים סמוכים היום על שולחן משרד העבודה והרווחה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם חל הסדר זה על כל הגילאים?
2. בידי מי נמצא הפיקוח המקצועי-הפדאגוגי?
3. האם מממן משרד העבודה והרווחה גם את שכר הגננות?
4. מי היא הכוח הפדאגוגי-המקצועי העובד היום במעונות אלה?
5. האם מתחרים גני ילדים טרום-חובה במעונות היום?

6. האין עדיף מעון יום על גן ילדים מבחינת היקף השעות שהילד נמצא בפיקוח ובעיסוק חינוכי?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

1. משרד העבודה והרווחה משתתף בשכר הלימוד

#### 4952. עיכובים בבדיקת בחינות הבגרות ובתשלומים בעד הבדיקות

חברת-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר החינוך והתרבות  
ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

מידע שהגיע לידי מוסר כי אף שבדיקת בחינת הבגרות הסתיימה עוד לפני סוף אוגוסט טרם החלו לשלוח תוצאות לבתי-הספר ואפילו בחינות שמצויין עליהן "מזורז" טרם הגיעו כולן. לצד עיכוב בלתי מוסבר זה קיימת גם חוסרת תמורה בתשלום השכר למורים שהשתתפו במיבצע הבדיקה ורק עתה, חודשיים לאחר תום הבדיקה, הגיעו התשלומים.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם נתונים אלה ידועים לך ולצמרת משרדך?

2. מה היא הסיבה לעיכוב הממושך במשלוח תוצאות הבחינות ובתשלום השכר למורים הבודקים?

3. מתי, על-פי הערכת המשרד, יגיעו תוצאות הבחינות לבתי-הספר?

4. מה הם הצעדים שנוקט המשרד כיום כדי שתופעות חמורות מעין אלה שמנתי לא יישנו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. כל הנבחנים שהוגדרו ואושרו כ"מזורזים" קיבלו את תוצאות בחינותיהם ואת אישורי זכאותם לתעודה בטיפול ידני.

2-4. אין מניעה לטפל ידנית במספר מוגבל של נבחנים אך הטיפול במערכת כולה הוא ממוכן ולא ידני. ציוני הבחינות "הגלמיים" נמצאים בתהליכי עיבוד וסיכום במחשב ועל-פי הערכת אנשי המיכון הם יופקו תוך זמן קצר ביותר. כל עוד לא נסתיימו כל הליכי העיבוד, הבקרה והסיכום לא ניתן להפיק את הציונים. על-פי תחזיות יחידת המיכון כיום יגיעו רוב התוצאות לבתי-הספר במהלך חודש ינואר 1980, והיתר — במהלך החודשים הבאים. לא חל "עיכוב ממושך" בתשלום ה"שכר לרובם המכריע של המורים מעריכי הבחינות, למעט חריגים כתוצאה מתקלות או בשל עיכוב לצורך בירור. השכר שולם להם תוך חודשיים מסיום עבודתם במרכז הבדיקה וזאת כפי שהודענו מראש הן למורים והן לאירגונים. יצויין כי בהשוואה לשנה שעברה חל שיפור מהותי בעניין ומבחינת סדרי הטיפול הקיימים הגענו כמעט למיצוי האפשרויות.

על-פי התהליך הקיים מדווח מרכז הבדיקה במרכז על עבודת המורה המעריך בסיום עבודתו. הדין-וחשבון מועבר למחלקת הבחינות אשר בודקת ומתקנת לפי ה"צורך ומאשרת אותו לתשלום. מכאן עובר הדין-וחשבון אל משרד האוצר ושם מבצעים את התשלומים ומכניסים את השקים. לאחר שזוכנו נמסרים השקים למחלקת לבחינות אשר מוודאת את התאמתם ושולחת אותם למורים. הליכים אלה שנקבעו כמחייבים נמשכים שבועות מספר, במשרד נבדקת האפשרות לנקיטת צעדים טכניים-מינהליים שיאפשרו להקל על המורים ולקצר את משך המתנתם לתשלום.

חז"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת וירשובסקי.

מרכז וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

שאלתי מתייחסת בעיקר לשאלה מס' 4: מה הם

הצעדים שנוקט המשרד כיום כדי שתופעות חמורות מעין אלה שמנתי לא יישנו? זו השאלה העיקרית. גם אתה תודה שזה נמשך זמן רב. מחכים לציונים. האם מישלו בודק אפשרות לקצר את המסלול? אולי תיתן הוראה לבדוק את העניין?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אתה צודק במאה אחוזים. בנושא של בחינות הבגרות יש בעיה, לכאורה, בגלל מורכבות הבחינות, בעיקר בשנים האחרונות במסגרת הרפורמה שרצתה לתת אפשרויות בחירה והבחינות נתחלקו להרבה תת סוגים. הצד המינהלי לא הדביק את הצד הטכני. בימים אלה — נדמה לי השבוע — אני מכנס את ההנהלה המטפלת בנושא בחינות הבגרות כדי לבדוק את אפשרות קיצור התהליכים. אי-אפשר להמשיך במצב זה שילך ויחמיר אם לא יהיה שינוי. זו אחת המשימות החשובות, שהתלמידים יקבלו ציונים בזמן.

#### 4953. הופעת כתב הטלוויזיה בניו-יורק

בתכנית מקומית

חברת-הכנסת א. הרלין שאלה את שר החינוך והתרבות  
ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

העתונות מדווחת לאחרונה כי בניו-יורק משודרת תכנית טלוויזיה בעברית שמנחה כתב הטלוויזיה הישראלי בניו-יורק, דן שילון.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מי הוא בעליה של תכנית טלוויזיה זאת?
2. האומנם מנחה דן שילון תכנית טלוויזיה בעברית בניו-יורק?
3. האם ביקש דן שילון רשות מרשות השידור להופיע בתכנית הניו-יורקית ואם זו ניתנה לו?
4. האם מקבל דן שילון שכר בעד הופעותיו בתכנית הניו-יורקית וממי?
5. האם, לדעת השר, מתיישבת הופעתו של שילון בתכנית המופנית לציבור היורדים הישראליים בניו-יורק עם היותו שליח רשמי של הטלוויזיה הישראלית בארצות-הברית והאם מפריע הדבר לעבודתו בשביל הטלוויזיה הישראלית?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: החברה הניו-יורקית היא Isravision Communication Corp. על עבודתה הופקדה ועדה ציבורית שתפקידה לשמור על התועלת ההסברית של השידורים. עם חברי הוועדה נמנים ברט-גולד מן הוועד היהודי האמריקני, ארנולד פוסטר מהליגה למניעת השמצה, ג'יין סטרן ממפעל המילווה ואחרים. נציג החברה בארץ הוא חיים הרצוג והוא שעשה את החוזה עם רשות השידור. התחנה שהוזכר משודר בה היא חברת "קולומביה".

לשאלה 2: כן.

לשאלה 3: ביקש וקיבל רשות.

לשאלה 4: כן, מן החברה המשדרת את התכנית והדבר נעשה בהסכמת רשות השידור.

שילד באופן יוצא מן הכלל. אני נמצא בקשר אתו בכמה וכמה תחומים מתחומי החינוך. הדין-חשבון שהוא הגיש בעניין בחינות הבגרות נראה לי מאוד, בעיקר בנוגע לשאלה שאת שואלת עליה.

**נאמר פניל** (מחנה שלי):  
לי הדין-חשבון אינו נראה.

**שרי-החינוך והתרבות ז. המר**:  
יש שאלה אם לבטל את בחינות הבגרות או לא. יש גירסה שאין לבטלן. היתה הצעה של פרופסור עוזר שילד בעניין זה. יש להתייעץ עם המזכירות הפדגוגית. לגבי עניין צדדי בדין-חשבון, צורת הבדיקה, ההצעה תילקח בחשבון. אם תיפתר הבעיה — נשמח. מטרידה אותי העובדה שאין לנו כרגע מערך נכון להתמודד עם פתרון מהיר ובדוק של נושא בדיקת בחינות הבגרות. כל דרך מהירה יותר ובטוחה יותר תילקח בחשבון ברצון. ברור שאם ההצעה לבטל את בחינות הבגרות תתקבל לא תהיה בעיה של בדיקתן.

**אורה נמיר** (המערך):  
אני מקווה שלא תתקבל.

4955. הרחבת מערכת הרפורמה בשנת תש"ם

**חברת-הכנסת מ. קצב** שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

אודה לשר אם יואיל להשיב:

1. בכמה בתי-ספר נוספים הורחבה מערכת ה"רפורמה בשנת הלימודים תש"ם?

2. מה היא ההוצאה הכספית הכרוכה בהרחבת הרפורמה?

3. האם קיימת התנגדות של הרשויות המקומיות באותם בתי-ספר שבהם הונהגה הרפורמה בשנת תש"ם?

4. מה היא עמדת בתי-הספר שבהם הונהגה ה"רפורמה בשנת תש"ם?

**שרי-החינוך והתרבות ז. המר**:  
לשאלה 1: תשע חטיבות ביניים חדשות. הרפורמה מקיפה כיום כמחצית מתלמידי כיתות ז'—ט'.

לשאלה 2: אישורים להרחבת הרפורמה ניתנים במסגרת האפשרויות התקציביות ובכפופות למגבלות הכלליות בתחום הפיתוח והבינוי החלות על כלל מערכת החינוך. משרד החינוך והתרבות ממשיך לבצע את ה"חבת הרפורמה והאישורים ניתנים לפי סדרי עדיפות: יתו: ישובים שבהם קיימים כבר המבנים הדרושים, לחסכון בעלות הבנייה לעומת שמירת המבנה החינוכי הקיים וישובים שבהם החל כבר בביצוע הרפורמה. ננקטים גם צעדים למיזוג בתי-ספר ולניצול בניינים קיימים. כן יש ליכור שכאשר עוברות כיתות ז'—ח' לבתי-ספר שבמסגרת הרפורמה מתאנים חדרים בבתי-הספר היסודיים ונחסכת ההוצאה הדרושה לבניית כיתות לשם קליטת הגידול באוכלוסיית התלמידים בבתי-הספר היסודיים.

לשאלה 3: אין התנגדות של הרשויות המקומיות

לשאלה 5: הגשת מבחר שבועי מתכניות הטל-וויזיה בישראל מתיישבת עם תפקיד של שליח רשמי של רשות השידור בארצות-הברית. יש למדינת ישראל ולרשות השידור עניין בשידור תכנית הסברה זו וההדים המגיעים משם מעידים על הצלחה. החברה האמריקנית העבירה לרשות השידור הקלטות לדוגמה של השידור רים ואנשי הרשות שצפו בהן היו מרוצים מהן. אני מהסס אם לקבל את ההגדרה שהתכנית מכוונת דווקא למה שהשואלת קוראת בשם "ציבור היורדים". התכנית מכוונת בראש-ראשונה לכלל דוברי העברית בניו יורק ויש כאלה רבים מאוד שאינם יורדים. ומלבד זאת יש בתכנית כותרות מודפסות באנגלית ולפיכך גם צור פים שאינם יודעים עברית אלא מעוניינים בישראל וב-בעיותיה יכולים לעקוב אחריה. התכנית משודרת בימי א' ב-10:00 בבוקר. התחנה כולה מתמחה בשידורים הקרויים בארצות-הברית "אתניים", והיינו שידורים בשפות זרות. דן שילון אינו עורך התכנית אלא מגישה בלבד וזמן שידורה הוא כזה שאין הדבר מפריע לו בעבודתו בשביל רשות השידור.

4954. עיכובים במתן תוצאות בחינות הבגרות

**חברת-הכנסת א. נמיר** שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

בעקבות תלונות חוזרות ונשנות על האיחורים במשלוח תוצאות בחינות הבגרות לנבחנים אבקש תשובת השר:

1. האם קיים נוהל לגבי מתן התשובות לנבחנים?

2. אם כן, מה הוא הנוהל?

3. האם נקבע זמן קבוע מראש למתן הציונים לתלמידים?

4. אם כן, מה הוא משך הזמן, והאם קיים שוני לגבי כל מקצוע ומקצוע?

5. אם לא, מדוע?

6. אם לא קיים כל נוהל מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע אי ודאות, מתח ושיבושים בתיכנון המשך לימודיהם של התלמידים?

**חז"ר ב. הלוי**:

אבקש את השר להשיב על שאלתה מס' 4954 של חברת-הכנסת אורה נמיר.

**אורה נמיר** (המערך):

השאלתה היא באותו נושא של השאלתה של חברת הכנסת וירשובסקי. הקשבתי לתשובתך, אדוני השר, לחברת-הכנסת וירשובסקי. אני רוצה לשאול: בדין-חשבון הוועדה בנושא בחינות הבגרות, שבראשה עמד פרופסור עוזר שילד, יש קטע המתייחס לפישוט בדיקת בחינות הבגרות. ההצעה של פרופסור עוזר שילד נ"ר אית מאוד הגיונית. האם מוכן השר לאמץ הצעה זאת? או ייתכן שהדבר היה ניתן להיעשות ביתר קלות.

**שרי-החינוך והתרבות ז. המר**:

אני ערוך במידה מספקת ואני חושב שגם את לא בדקת את כל האפשרויות. אני מעריך את פרופסור עוזר

4. אילו אמצעים ינקוט משרד החינוך והתרבות כדי להבטיח לילדי בית-הספר "רמב"ם" תנאי למידה תקינים?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בית-הספר "רמב"ם" עבר ב-9 בספטמבר 1979 לבניין חדש בשכונה סמוכה. הוא מוזג עם בית-ספר ממלכתי-דתי אחר. הבניינים שצולמו בתכנית "כולבוטק" אשר שודרה ביום ז' בכסלו תש"ס, 27 בנובמבר 1979 נטו-שים ואינם משמשים עוד את בית-הספר "רמב"ם".

4957. מיבצע להגברת החינוך היהודי בגולה

הברית-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

לאחרונה שמחתי לשמוע מפי כבוד השר על מפעל משותף לממשלה ולהסתדרות הציונית למען הגברת החינוך היהודי בגולה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם הוחל במיבצע?
2. מה הוא תקציבו של המיבצע ומה הוא חלקה של ממשלת ישראל בו?
3. מי עומד בראש המפעל, איה מקום מושבו וכמה עובדים מועסקים?
4. האם התחילה פעולה כל שהיא במסגרת מפעל זה ומה היא?
5. מה הן התכניות של הפעולה המשותפת בשנת תש"ס ובשנת תשמ"א?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: התכנית המשותפת לחינוך יהודי בתפוצות אושרה באופן עקרוני עליידי הוועדה לתיאום הפעולות בין הממשלה לבין הסוכנות היהודית וההנהלה הציונית. שר החינוך והתרבות מונה עליידי ראש הממשלה כאחראי על התכנית מטעם הממשלה. מר דולצ'ין עומד בראש התכנית מצד הסוכנות וההסתדרות הציונית.

לשאלה 2: באופן עקרוני הוחלט שהתקציב השנתי יהיה 10 מיליון דולר כשכל צד נותן את מחצית הסכום.

לשאלה 3: בראש המפעל יש הנהלה של 12 איש, 6 נציגים של הסוכנות היהודית ו-6 נציגים של משרד החינוך והתרבות. הוקמה ועדת היגוי אד-הוק להפעיל את הקרן ולחפש מועמד מתאים למנהל אשר יאושר עלי ידי ההנהלה.

לשאלה 4: בח' בחשון השנה אישרה ההנהלה את 11 הפרוייקטים הראשונים. כל הפרוייקטים נבדקו ואושרו עליידי צוות מומחים בחינוך היהודי שביניהם היו נציגים מארצות-הברית, מארגנטינה, מקאנדה, מאנגליה ומצרפת. התכניות כוללות, בין היתר, הקמת יחידה לסטאטיסטיקה של החינוך היהודי בתפוצות, חכנית-נייט בתוראת היהדות בטלוויזיה, תכנית לבדיקת שיטות והוראת ערכי היהדות לחילוניים ותכנית להעמקת מעמד

שהן הונהגה הרפורמה, אדרבה: חלק מהחטיבות שהוקמו בתש"ס נפתחו בישורים שבהם קיימת הרפורמה עוד לפני תש"ס. העובדה שרשויות מקומיות אלה פעלו להקמת חטיבות ביניים גוספות מעידה על עמדתן החיובית ביחס לרפורמה.

לשאלה 4: העמדה הכללית חיובית הן בבתי-הספר החדשים והן בוותיקים. יתר על כן: לאחרונה מתרבות יוזמות העולות מבתי-הספר עצמם לגיבוש ולניסוי דרכי התמודדות עם בעיות האינטגרציה החברתית, ההוראה בכיתה ההטרוגנית והקידום של טעונו הטיפוח בחטיבות הביניים.

חי"ר ב. הלוי:  
רשות לשאלה גוספת לחבר-הכנסת קצב.

משוה קצב (הליכוד):  
לאחרונה התארגנה קבוצת מורים המתנגדת להחלת הרפורמה במרכז הארץ. האם טענות אותם מורים נגד הרפורמה נבדקו בצורה יסודית?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
אינני יודע על קבוצת מורים, אני יודע שהסתדרות המורים מתנגדת לרפורמה. זה לא מעכשיו, זה מיום כינונה. לפני זמן מה מינתי בקשר לעניין הזה ועדה שבראשה עמד פרופסור אמיר. הוועדה המליצה להמשיך ברפורמה. עם היערכות המשרד להתמודדות עם בעיות אלה קיימנו, גם לפי פנייתי, שיחות עם הסתדרות המורים כדי לדעת את טענותיהם ואת מחשבותיהם, בשלב זה, באשר להמשך ביצוע הרפורמה או כדי לבדוק, במקביל, אפשרות של הקלות ושיפורים במערכת שמונה השנים. קיימנו כבר דיון ממושך בנושא זה ואנחנו מקיימים בשלב זה דיונים מקבילים כדי ליישם את דיון-החשבון ועדת אמיר מצד אחד ומצד שני כדי ללכת לקראת הסתדרות המורים. איני יודע מה המצב לגבי מורים בודדים. אני עוסק בהסתדרות המורים.

4956. מצב בית-הספר "רמב"ם" בטירת-הכרמל

הברית-הכנסת ש. ארבל-אלמזלר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

בשידור "כולבוטק" ראו הצופים את ההזנחה הקיימת בבית-ספר "רמב"ם" בטירת-הכרמל שבו לומדים כ-150 תלמידים. לעיני הצופים נתגלתה תמונה מזועזעת של ליכול, מיתקנים שבורים וחצר מלאה קוצים וגרו-טאות. מנהלת בית-הספר אמרה כי רבים המקרים שחל-מידים נפצעים כתוצאה ממצב זה. ראש המועצה המ-קומית טען בשידור שהמצב נובע מחוסר תקציב לבניית מבנה מתאים לבית-הספר.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מצבו של בית-הספר "רמב"ם" בטירת-הכרמל הובא לידיעתו של השר?
2. אם לא, האם מוכן כבוד השר לבקש מהמפקח האזורי דין-וחשבון על התנאים שבהם לומדים בבית-הספר "רמב"ם"?
3. האם מותר לדעת שר החינוך והתרבות ללמד תלמידים בתנאים אלה?

5. מה הוא אחוז העוברים את בחינות הבגרות מאוכלוסיית מתחילים זו ?

**שירות החינוך והתרבות ז. המר :**  
אמסור תשובה שונה מן התשובה שבידי. במשרד אין נתונים כאלה. הנתונים של המשרד מראים רק מי זכאי לקבל תעודה ומי לא. במשרד המרכזי אין חלוקה של המצליחים בבחינות בגרות לפי טעוני טיפוח או לא, אינטגרטיביים או לא. ייתכן שיש מעקבים כאלה בבתי-הספר. נסיון לקבל את הנתונים כרוך בעבודה ממושכת.

אמרתי שלא יכול להיות שלא תהיה לנו תמונה שתראה התפתחות של הצלחה בבחינות הבגרות לפי בתי-ספר. ביקשתי נתונים מעיריית תל-אביב. נאמר לי שאין נתונים כאלה, שהם לא מצויים. ביקשתי להתחיל לאסוף נתונים כדי שנדע.

אורה נמיר (המערך):  
אבקש, אם אפשר, להפנות את הבקשה אל אגף החינוך בעיריית תל-אביב.

4999. הכללתו של בית-הספר "דגניה" בבאר-שבע בפרויקט הרווחה

**חברת-הכנסת א. מויאל שאל את שר החינוך והתרבות** ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

פנו אלי אנשי ועד ההורים מבית-הספר "דגניה" הנמצא בשכונה ג' בבאר-שבע. שכונה ג' מוגדרת כאחת מ-30 שכונות המצוקה המיועדות לשיקום. לטענת הפונים היה בית-הספר "דגניה" כלול בפרויקט הרווחה אך הוצא ממנו לאחר מכן.

אבקש את כבוד השר להשיב לי :

1. האם האינפורמציה נכונה ?
2. אם כן, האם החלטת משרדך להוציא שכונות מצוקה מהפרויקט אינה מהווה סתירה למדיניות המוצהרת של הממשלה ?

**תשובת שירות החינוך והתרבות ז. המר :**  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות : בית-הספר "דגניה" לא היה כלול בתכנית הרווחה כי אחוז התלמידים טעוני הטיפול שבו הוא 39 וכך היה גם לקראת שנת הלימודים תשל"ח.

מאחר שבית-הספר נמצא בשכונה שבה פועלת תכנית הרווחה מטופלים כמה נושאים בבית-הספר "דגניה" על-ידי תכנית הרווחה, כגון : טיולי שדה באמצעות החברה להגנת הטבע, השתלמות מורים, ימים מרוכזים בבית-הספר לאנחות וכדומה.

ביקשנו מהמחוז לערוך סקר מחודש בקשר למספר התלמידים טעוני הטיפול בבית-הספר.

5000. כללי התנהגות של מצרים

**חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החינוך והתרבות** ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

צורך העתק של חזר מזר המלווה בסקר תמונה אשר הופץ על-ידי האגף לחינוך דתי במשרדך. הסקר נועד

המורה בתפוצות ולהקמת שיטה אחידה להסמכת מורים. לשאלה 5 : ועדת ההיגוי עובדת עתה על הכנת תכנית-אב לפעילות התכנית בשנות תש"ס ותש"א. הם יציגו את תכניתם בפני ההנהלה שתתפגש בראשית חודש פברואר.

4960. מצבו של בית-הספר "דגניה" בבית-הכרמל

**חברת-הכנסת א. נפאלדין שאל את שר החינוך והתרבות** ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

בתכנית "כולבוטק" ששודרה ביום שלישי, ז' ב' כסלו תש"ס, 27 בנובמבר 1979, הובא לידעת הציבור מצבו של בית-הספר "דגניה" בבית-הכרמל. בית-הספר, שמועד להיות מעין רוחני וחינוכי לגיל הרך, שרוי בעוובה זה כמה שנים. אין דרכי גישה סלולות לבית-הספר והילדים נאלצים לשרך רגליהם בין עשבים שוטים כשסכנת נחשים מרחפת עליהם. כמו כן נמצאים במקום חפצים דידאקטיים שבורים, ספרי לימוד קרועים ותיקים אישיים פזורים לכל עבר. זאת בנוסף לליכי לוך הרב ואי הסדר השורר בבית-הספר.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. מדוע הגיע בית-הספר למצב כה חמור ולא נעשה דבר במשך השנים לשיפורו ?
2. אילו צעדים מתכוון השר לנקוט כדי להחזיר את בית-הספר למתכנתו החינוכית הראויה למוסד חינוכי ?

**תשובת שירות החינוך והתרבות ז. המר :**  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתכנית "כולבוטק" הוצגו מבנים נושעים אשר שיכנו בעבר את בית-הספר הממלכתי-דתי "רמב"ם". בית-הספר זה מוזג עם בית-ספר דתי אחר ועבר לבניין חדש בשכונה סמוכה. מבנים נושעים אלה אינם משמשים עוד את התלמידים בבית-הכרמל.

במרחק לא רב מהמבנים שצולמו מצוי מבנה אבן ראוי לשימוש אשר משרת בינתים את בית-הספר "דגניה". לבניין זה יש דרכי גישה.

4962. נבחני בחינות בגרות בבית-הספר בתל-אביב

**חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות** ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

אודה לשר אם ישיב לי :

1. כמה מבין ילדי שכונות תל-אביב המשולבים באינטגרציה (בגימנסיה הרצליה עירוני ב', עירוני ד', עירוני ה' ותיכון חדש) ניגשו לבחינות הבגרות מאז נהוגה האינטגרציה ?
2. כמה עברו את הבחינות ?
3. כמה מבין ילדי השכונות החלו את לימודיהם בחטיבות הביניים בבתי-ספר אלו ?
4. מה הוא אחוז הניגשים לבחינות הבגרות מכלל המתחילים את לימודיהם מבין השכונות בחטיבות הביניים האינטגרטיביות הללו ?

3. אם הדבר אינו ניתן בשל מגבלות תקציביות, האם מוכן השר להורות על מיווג חדרים אחדים בכל בית-ספר כדי שבהם יוכלו התלמידים להיבחן ו/או להי" מצא לסירוגין בשעות החום הקשות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר: לשאלה 1: צויידו מקומות שבהם מוג' האוויר קשה יותר כדוגמת אזור בית-שאן ואילת.

לשאלה 2: בשל מגבלות תקציביות לא נראה לנו שהשנה נוכל לבצע זאת.

לשאלה 3: ההצעה תיבדק מתוך מגמה להקל על נבחני בחינות הבגרות.

הצ"ר ב. הלוי: רשות לשאלה נוספת לתברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך): אדוני השר, בטבריה התאוננו על תנאים קשים במיוחד. האם אפשר להקל על הנבחנים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר: עניתי על כך בתשובה לשאלה 3: "ההצעה תיבדק מתוך מגמה להקל על נבחני בחינות הבגרות".

#### 5028. עיכובים בחלוקת תעודות הבגרות

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

נמסר לי על-ידי תלמידים ותלמידות רבים שטרם נמסרו להם תעודות בחינות הבגרות.

נוכח העובדה שפיגור במסירת התעודות גורם לתלמידים רבים תקלות רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נמסרו תעודות הבגרות לכל מסיימי כ"תות י"ב בשנים תשל"ח ותשל"ט?

2. אם לא, לכמה תלמידים שסיימו את לימודיהם בשנים אלו טרם נמסרו תעודות הבגרות?

3. מה הן הסיבות שגרמו לעיכוב במסירת תעודות הבגרות?

4. אילו אמצעים עומד משרד החינוך והתרבות לנקוט כדי להתגבר על הפיגור במסירת תעודות הבגרות?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: לא. אולם כל בוגר במחוזות אלה שנוקק לתוצאות הבחינה קיבל את הדרוש בטיפול ידני. לשאלה 2: פרט למקרים ספורים (כגון היוצאים ללימודים בחוץ-לארץ) לא הודפסו כלל התעודות.

לשאלה 3: עם שינוי מתכונת הבחינות (בתשל"ז) חלו שינויים בכללי הזכאות לתעודה. כללים אלה עברו מאז ועד עתה שינויים ועידכונים ומשום כך לא ניתן היה להכין תכנית מחשב חדשות לקביעת הזכאות לתעודה. אי התאמת תכניות המחשב הקודמות למתכונת החדשה מנעה גם סיכומים של ציונים סופיים רבים. סיכומים שעמדו כבר על סף ביצוע לפני חודשים מספר

לבחון כליות ולב של המורים והמורות העוסקים בחינוך הממלכתי הדתי בישראל.

בקשר לחזור זה ולסקר הצמוד אליו אבקשך להשיב לי:

א. לאיזה כללי התנהגות מתכוון משרדך בסעיף מס' 30 בנושא את הכותרת "טהרת המשפחה"?

ב. מאי משמע סעיף 20 בנושא את השם "רכי" לוח"?

ג. ישנה עמדה מיוחדת העוסקת בבן הזוג של המורה. מה היא משמעות ההנחיה הצמודה לעמדה זו והקובעת: "לסמן את מספר הסעיף שבו המצב שלי"?

ה. כיצד יש בדעת משרדך לבדוק אם אמת הצהירו המורים והמורות וכיצד הם מקיימים את המנהגים הבאים המנויים בטופס הסקר: טהרת המשפחה (מס' 30); ציציית (מס' 25); נטילת ידיים (מס' 22); עשיית צדקה (מס' 19); אהבת שלום (מס' 18); סדרי התפילה (מס' 11—15); הנחת תפילין (מס' 10); הפעלת ראדיו בשבת (מס' 6); הפעלת שיעור שבת (מס' 4)?

ה. באיזו מידה פוגעות השאלות הכלולות בסקר בחירויות הפרט ובאיזו מידה הן נוגדות את חוקי המדינה?

ו. היכן נמצא המידע אשר נאסף באמצעות הסקר הנ"ל ומה הוא מספר המורים והמורות אשר נפרצה זכותם הטבעית לקיים חיים פרטיים וחיי אישות כיה וכנאה לחברה מודרנית?

ז. בחזור של משרדך כתוב בין השאר: "ית" גלו, כמוכן, גם מקרים שלא היה ברירה אלא לנקוט צעדים חריפים עד כדי הוצאה מן השירות". כמה מורים ומורות הוצאו מן השירות בעקבות החזור והסקר הנ"ל מאז מירסומם בפברואר 1979?

שר-החינוך והתרבות ז. המר: ביום כ"א בכסלו תש"ס, 11 בדצמבר 1979, עניתי על שאלות בנושא זה של חברי-הכנסת חייקה גרוסמן ונפתלי פדרי. מכיוון שהסקר בוטל אין טעם לעסוק בפרטיו. רק אוסיף לגבי השאלה האחרונה שלא היה טיפול בסקר ולא הוצא אף מורה מן השירות.

#### 5001. מזגני אוויר במסדרת החינוך בטבריה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

בשל מידת החום הגבוהה בקיץ צויידו כל מוסדות החינוך בבית-שאן ובאילת במזגני אוויר. מסיבות בלתי ברורות לא נהגו כך לגבי מוסדות החינוך בטבריה שבה מגיעות מידות החום בקיץ ל-40 מעלות. קושי מיוחד נערם על נבחני בחינות הבגרות הנבחנים בקיץ בין השעות 9:00 ל-15:00 שבהן מגיעות מידות החום לשיאן.

בקשר לכך אבקש להשיב לי:

1. מדוע לא צויידו מוסדות החינוך בטבריה במזגני אוויר?

2. האם ניתן לציידם במזגנים עתה?

עותה ואת האלטרנאטיבות. מאחר שהיא לא הוגשה אין לי עמדה; כאשר היא תוגש אדון בה.

#### 5030. סכומים שונים שונים בתי-הספר מחזורי התלמידים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

עקב טענות חוזרות ונשנות של ההורים על כך שנגבים מהם על-ידי בתי-הספר סכומי כסף שונים המגיעים לעתים עד 4,000 לירות למימון פעילויות שונות אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם מוכרת מציאות זו לשר?
2. מה הן ההנחיות הברורות של משרד החינוך והתרבות לבתי-הספר בנושא זה?
3. כיצד הן מובאות לידיעת מנהלי ומורי בתי-הספר?

4. כיצד הן מובאות לידיעת ההורים?
5. מי אחראי על הפיקוח כי הנחיות אלו אכן תבוצענה?
6. מה הם הצעדים הננקטים על-ידי משרד החינוך והתרבות במקרים של חריגה?
7. האם היו בשנה האחרונה מקרים חריגים שהובאו לידיעת המשרד, ואם כן אילו צעדים נקט?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
לכל השאלות: חוק לימוד חובה מתיר גביות בש"ביל אגרת שירותים נוספים ותכנית לימודים נוספת. כמו כן מותרת קבלת תרומה של ההורים למטרת שיכ"ל ולבחינוך העל-יסודי, במקרים מסוימים, גם למטרת מימון בנייה. ההוראות בנושאים אלה כלולות בחוזרי המנכ"ל ומינהל החינוך הנשלחים לבתי-הספר וללש"כות המחוזיות של המשרד. תוכן ההוראות נמסר אף באמצעי התקשורת לידיעת ההורים והציבור הרחב.  
בעוד שבחינוך היסודי וחטיבות הביניים אין ה"משרד מתיר גביות מהורים בשביל תכניות נוספות, למעט טיולים, בחינוך העל-יסודי שבו קיימת מסורת רבת שנים של פעילויות שונות אין המשרד מעוניין בהורדת רמת הפעילות. אולם המשרד מגביל את שי"עור הגבייה בשביל תכניות נוספות ל-10% בלבד משכר לימוד המשולם על-ידי קופת המדינה.

מינהל החינוך במשרדנו מתערב בכל מקרה שבו מובאים לידיעתו מקרים של חריגה מהנושאים או הסכומים המותרים בגבייה. עדיין לא קרה שהמשרד היה צריך להפסיק את העברת תקציביו לבעלויות שסירבו לתקן חריגות שאירעו בתחומים אלה.

הו"ר ב. הלוי:  
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):  
אדוני השר, אני מדברת על בתי-הספר היסודיים, על חריגה בגביית סכומים מההורים מההנחיות שנק"בעו על-ידי המשרד. אנו יודעים שמי שיש לו אמצעים יש לו גם מדעות לעניין ומי שאין לו אמצעים יש לו

נתעכבו שוב בשל הגשת המלצותיה של "ועדת שילד" לבחינת סוגיית הבחינות והתעודות, המלצות שמקצתן מכוונות ומשליכות על מבנה התעודה.

לשאלה 4: המחלקה לבחינות ויחידת המיכון מטפ"לות כיום גם בהשלמת הטיפול במחזורים הנ"ל על-פי השלבים האלה: עידכון המחשב בכל הנתונים שהוש"למו ידנית; עידכון המחשב בנתוני הזכאות לתעודה של הנבחנים; הפקת דיווח-חשבון מסכם של הרכב בחי"נותיו, דיוניו הסופיים וזכאותו לתעודה של כל נבחן; העברת הדיווחים וחשבוניות לבתי-הספר לאישור או לעיד"כון לפי הצורך ולאחר מכן העברת החומר להדפסת התעודות. תהליכים אלה יימשכו עוד חודשים מספר ומ"טרת המחלקה לבחינות היא להשלים את הטיפול בנב"חנים מהשנים האחרונות עד סיום שנת הלימודים הנו"כחית. בתנאי כוח-האדם והאילוצים הכרוכים בכך כיום אין אפשרות להשלים משימות אלה בטווח זמן קצר יותר.

#### 5029. האיחוד בין התיאטרון הקאמרי ותיאטרון חיפה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

בעקבות פירסומים על איחוד התיאטרון הקאמרי עם תיאטרון חיפה אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הוא טיבו של איחוד זה?
2. מה הם המניעים שהביאו לאיחוד?
3. ממתי ייכנס האיחוד לתוקף?
4. האם יפסיק תיאטרון חיפה להתקיים כתיאטרון עצמאי עם תחילתו של איחוד זה?
5. מה יעלה בגורלם של שחקני תיאטרון חיפה?
6. האם יהיה תקציב אחד לשני התיאטראות?
7. האם תהיה להם הנהלה אחת?
8. אם כן, מי יעמוד בראשה של הנהלה זו?
9. האם יהיה להם מנהל אמנותי אחד?
10. אם כן, מי יהיה המנהל האמנותי?
11. האם תהיה להם הנהלה ציבורית אחת?
12. אם כן, מי יהיו חבריה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
לכל השאלות: כל הסוגיות המועלות בשאלתה הן בבירור בין הנהלות התיאטרונים. טרם גובשה עמדה ולא הוגשה עדיין הצעה לא לנאמנויות התיאטרונים, לא לעיריות ולא למשרד החינוך והתרבות.

הו"ר ב. הלוי:  
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):  
אדוני השר, אם תוגש הצעה כזאת מה תהיה עמ"דתך?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
אינני יודע. אני צריך ללמוד אותה, את משמ-

סה"מ, מר מאיר שטרית — יושב־ראש המועצה המקומית יבנה ויושב־ראש ועדת הכספים של רשות השידור, פרו"ר פסור צבי שיפריין — מנהל מכון טרומן באוניברסיטה העברית בירושלים, את ועד עובדי הטלוויזיה מייצג יושב־ראש הוועד יוסף משולם. מרכז הוועדה הוא משה עמירב, דובר רשות השידור.

לגיהול הקרן ישנו מטה בראשות מרכז הוועדה, משה עמירב. במטה חברים: חשב הקרן, מר אברהם חן, ממחלקת הכספים של הרשות; ביקורת — הגברת רומה אבישי, מבקרת הפנים של הרשות; חותמים — מר משה גרינולד, מחלקת הכספים של הרשות, מר אמ"ן גולד, נציג ועד העובדים. חבר ועד העובדים פיטר מיליק עוסק בעבודות הסיוע בבאנוק. עד כה הוצאה כמחצית הסכום בקרן לפעולות סיוע במוון, בתרופות ובציוד לפליטים הקאמבודיים בתאילנד ובקאמבודיה עז-מה.

שאלה 4: כנאמן התורמים משמשת הוועדה הציבורית כמפורט בתשובה 3.

5032. בניית מוסדות חינוך  
במקום בניית בתי-ספר

הבריהבנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

בשאלתה שלי מס' 2209 וכן בשאלתה מס' 2491 השווית בין עלות החזקת אסיר בבית-סוהר ובין עלות החזקת נער במוסד חינוכי בעל רמה גבוהה. ההשוואה העלתה יחס של שלוש לאחד. בתשובה הצטרף כבודו לגישתי שאם אכן נבנה יותר מוסדות חינוך נחסוך בכ"יית בתי-סוהר.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם מאז תשובת כבודו ביום 20 בדצמבר 1978 הועברו תקציבים מהמיועדים לבניית בתי-סוהר לבניית מוסדות חינוך?

2. אם כן, כמה?

3. אם לא, למה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
לכל השאלה: הקמת מוסדות חינוך היא רק אלמנט אחד (מסגרת) במערך שלם של פעילויות פדאגוגיות, חינוכיות וחברתיות הניתנות לתלמידים במוסדות החינוך. אכן נבנו בתי-ספר נוספים בשנות הלימודים האחרונות ונמשכו פעולות החינוך, הטיפוח והרווחה להבטחת המשך לימודים של תלמידים בבתי-הספר. אין העברה ישירה של תקציבים להקמת בתי-סוהר לאלה המיועדים לבניית מוסדות חינוך ואף אין צורך בכך. העמקת פעולות החינוך, הטיפוח והרווחה בבתי-הספר היא הערובה שלא נזדקק לבתי-סוהר וכך אכן פועלת מערכת החינוך.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלני:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

פעמים רבות העליתי את ההצעה להעביר את התקציב שדורשים עכשיו לבניית בתי-סוהר לבניית מוסדות

פחות מודעות לעניין. מה הם הצעדים שעושה המשרד כדי שהדברים יגיעו לידיעת הווערים והאם מקרי החריגה מובאים לידיעת השר?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

בנושא החסכון בבתי-הספר עיבדנו באופן רציני ומרכזי בחודש האחרון הוראות ברורות ויצא חוזר מיוחד, מדויק ומקיף, על המותר ועל האסור לעשות בגין אי תשלום ועל האסור למנוע בגין אי תשלום. הדבר יפורסם בכל כלי התקשורת על-מנת שיגיע לידיעת כל המורים וההורים. השתדלנו להקפיד על כך שאף אדם לא יינזק אם הוא אינו יכול או מסרב לשלם מעבר לסכום שהוא חייב בו. באופן כזה אנו פועלים בכל מקרה.

מגיעות אלי פניות של הורים שונים וכל מקרה נדון לגופו. אנו מעבירים אותו לטיפול כדי שהדברים יוסדרו לפי התקנון ברוח הדברים שאת אמרת.

5031. מיבצע הטלוויזיה למען נפגעי קאמבודיה

הבריהבנסת א. הרליץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

סגן ראש הממשלה ש. ארליך הפנה אותי בתשובתו על השאלתה שלי מס' 4839, ביום 5 בדצמבר 1979, אל כבודו בעניין המגבית שערכה הטלוויזיה למען נפגעי קאמבודיה.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מי יזם את המיבצע הטלוויזיוני ומי החליט על קיומו?

2. כמה כסף נאסף בערב זה ובאילו קרן הוא הופקד?

3. מה הן מטרות הקרן? מי הם חברי הנהלתה, היושב־ראש והגובר שלה ומה ייעשה בסכומי הכסף שנאספו?

4. מי משמש נאמן של ציבור התורמים, קטנים כגדולים, שתורמו מכספם ומחסכונותיהם בערב יפה זה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא דווקא, נמסרה לפרוטוקול)

שאלה 1: את המיבצע יזמו עובדי הטלוויזיה ומנכ"ל הרשות נענה לפניותם.

שאלה 2: ב"ערב קאמבודיה" נאספו 12 מיליון לירות. בחודש שלאחר מכן נאספו כספים נוספים ועד כה הגיע סכום התרומות ל-38 מיליון לירות לערך. הכסף הופקד בקרן מיוחדת במטבע-חוץ. על הקרן מופקדת ועדה ציבורית בראשותו של השופט העליון לשעבר מר צבי ברנזון.

שאלה 3: מטרת הקרן היא סיוע ישיר לפליטי קאמבודיה.

חברי הוועדה הציבורית של הקרן הם: פרופ' סר יהודה אלקנה, יושב־ראש מכון ון-ליר ירושלים, מר אריאל וייגשטיין — המשנה ליושב־ראש רשות השידור, פרופסור ראובן ירון — יושב־ראש רשות השידור, פרופסור קלמן מן — מנכ"ל בית-החולים "ח"ד

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם נכללים תלמידים ערבים ממזרח ירושלים במסגרת אחריות היחידה הנ"ל?

2. מה הם התקציבים שהוצאו עליידי היחידה למ-טרה זאת בשנת התקציב הקודמת ובשנה הנוכחית?

3. האם יודע שר החינוך והתרבות על מקורות תקציביים נוספים במשרדים אחרים למטרה זאת?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: היחידה למגור הערבי באגף הנוער פועלת בכל מקרה באמצעות הרשות המקומית. תלמידי ערבים במזרח ירושלים הם באחריות עיריית ירושלים. אגף הנוער מסייע לתלמידים במזרח ירושלים סיוע תקציבי ותכניתי.

תקציב המשרד לשנת 1978/79 היה כחצי מיליון לירות ולשנת 1979/80 כמיליון לירות. המשרד פועל בשיתוף חברת המתנ"סים והמרכז לתרבות עמים וגו' ער. אגף הנוער מסייע בכל הקשור לימי עיון, תכנית הדרכה, קורסים למדריכים ומפעלי קיץ.

היו"ר ש: ארבל-אלמוזלניו:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אשל.

תמר אשל (המערך):

האם יודע השר שבעוד שלפעולה החברתית בקרב תלמידים יהודים במערב העיר מועבר תקציב ממשרד החינוך והתרבות, הרי לגבי פעולה בקרב ילדים ערבים קיבלה עיריית ירושלים תשובה חד-משמעית שלילית ערבים אין כל תקציב במשרד החינוך והתרבות? האם אינך רואה בזה אפליה גלויה?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

יש ילדים ערבים?

תמר אשל (המערך):

יש ילדים ערבים במזרח העיר ואין כל תקציב לפעולה חברתית בקרבם.

שר החינוך והתרבות ז. המר:

האם עיריית ירושלים מקבלת מאתנו כספים ואומרים לה אם לעבוד עם יהודים או ערבים או שהיא מחליטה על כך בעצמה?

תמר אשל (המערך):

כן. אני מבקשת אותך לבדוק את העניין הזה ואז נוכל לראות אם הדברים הם כפי שהם.

שר החינוך והתרבות ז. המר:

א. אבדוק זאת; ב. אציע להגיד לעיריית ירושלים: זה הסכום שאתם מקבלים, חלקו אותו ליהודים וערבים כאוות נפשכם.

יוראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

כל הסכומים מחולקים במדינה בין יהודים וערבים. לך למחלקה הערבית במשרד שלכם ותראה.

שר החינוך והתרבות ז. המר:

אני מציע שעיריית ירושלים תקבל את הכסף ותחליט איך היא מחלקת אותו.

חינוך על-מנת שלא תצטרך, אדוני השר, לבנות בתי-סוהר. מדברי כבוד השר הבינתי שהכול שפיר והכול טוב ואין נוער עברין וכבודו אמר שאין צורך — — —

שר החינוך והתרבות ז. המר:

אולי אחזור על דברי כדי שלא יצא שאמרתי שה-כול טוב ואין נוער עברין. אני אמרתי שאין העברה אוטומטית מתקציב בניית בתי-סוהר לתקציב החינוך.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם כבודו מטפל בכך שהתקציבים שעומדים להקציב להקמת בתי-סוהר יוקצבו להקמת מוסדות חינוך כדי להקדים תרופה למכה ולמנוע את הצורך בהקמת בתי-סוהר בעתיד?

היו"ר ש: ארבל-אלמוזלניו:

שר החינוך והתרבות אינו מופקד על בתי-סוהר ולא על תקציביהם. אם יש לך שאלה נוספת לשר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך והתרבות ז. המר:

בעבודת דברי היושבת-ראש אני רוצה לומר: אני אינני ראש ממשלה ואינני שר האוצר ואינני קובע כרגע כאן מאיזה סעיף יועברו כספים אל איזה סעיף. אילו היו שואלים אותי יש לי רעיונות אחרים מניין צריך להעביר לחינוך, וכל זמן שיש עבריינים — לאו-זיוקה מתקציב בתי-סוהר שבהם קיימת מצוקה גדולה. אני כשלעצמי אעשה מאמצים, גם במצוקה הקיימת כי-יום בבנייה, כי מה שאפשר לתת לבניית בתי-ספר, מועדונים ומרכזים קהילתיים יינתן. אבל אינני יכול להשיב על שאלתך זו.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, האם אפשר לקרוא את התשובה לשאלתה 4904?

היו"ר ש: ארבל-אלמוזלניו:

אני הייתי פונה אליך בבקשה שתוותר, גם על שאלות של חברי כנסת אחרים לא ענו כי הם לא היו באולם. כיוון שהזמן דוחק, השעה מאוחרת וסדר-היום מלא הייתי מבקשת שתוותר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אם אינך רוצה — — —

היו"ר ש: ארבל-אלמוזלניו:

אינני אומרת שאינני רוצה. אני מבקשת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מוותר.

5033. מקורות תקציביים לפעולות חברה

וספורט של תלמידים ערבים

חברת הכנסת ת. אשל שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979):

באגף הנוער של משרד החינוך והתרבות קיימת יחידה לערבים המטפלת בצרכי ערביי ישראל. יחידה זאת מקפצת תקציב שוטף לפעולות חברה וספורט של תלמידים ערבים בישראל.

שרי הבינוי והשיכון ד. לוי :

בקצרין מאוכלסות ומוכנות לאיכלוס 318 יחידות דיור. עד תחילת שנת 1980 התיינה מוכנות לאיכלוס 95 יחידות דיור נוספות. בשלבי בנייה נמצאות 286 יחידות דיור, מהן 126 יחידות דיור בבתיים תלת-קומיים, 47 בבתיים בודדים ו-113 קוטג'ים. התחלות הבנייה בשנת התקציב הקודמת היו 131.

תכנית הבנייה של משרדנו בקצרין לשנת התקציב הנוכחית הוגדלה והיא כוללת בניית 150 יחידות דיור, מבני ציבור ועבודות תשתית ופיתוח. 60 יחידות דיור הופעלו כבר בחודש שעבר. הוכשר שטח לבנייה עצמית במסגרת תכנית "בנה ביתך" וכבר פורסמה התכנית בין תושבי המקום. נרשמו לה עד כה 5 תושבים. עם תום מועד ההרשמה לבני המקום תהיה פנייה גם למועדי מדיים מחוץ לקצרין לרכוש מגרשים לבנייה עצמית במסגרת זו. אנו נעודד פיתוח מגרשים נוספים לבנייה עצמית אם יתברר כי ימצאו מועמדים לכך.

3501. העלאת מחירי דירות שלב ג' בקצרין

חבר הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

בקרב עומדת להסתיים בניית שלב ג' בקצרין. למרות ההבטחה כי מחירי הדירות במסגרת שלב ג' יהיו זהים למחירי דירות במסגרת שלב ב' הועלו המחירים במידה ניכרת.

אבקש להשיב לי :

1. מדוע וכיצד קרה שמחירי הדירות עלו אף ש-יחידות הדיור נבנו ללא מקלטים צמודים תוך הבטחה כי בכך יוזלו מחיריהן באופן משמעותי ואף ששטח המגרשים במסגרת שלב ג' קטן ביחס לשטח המגרשים שנבנו במסגרת שלבים א' וב'?

2. כיצד קרה כי יום לאחר שנמסרו, במסגרת הג' רלה של שלב ג', שבע דירות מתוך ארבעים ושש, הועלו המחירים, עובדה שפגעה במשפחות הנמצאות בקצרין מאז היווסדה?

3. מדוע הוצאו הודעות בדבר אפשרות לרכוש דירות רק לתושבים אשר השתתפו בהגרלות הראשונות בעוד ששאר התושבים קופחו?

4. מדוע ניתנת הלוואה משלימה בריבית של 43% בעוד שהבנקים נותנים הלוואה בריבית פחותה מזאת?

תשובת שרי הבינוי והשיכון ד. לוי :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדירות בקצרין נמכרות לרוכשיהן במחצית עלותן לערך ואף זאת במשכנתה לא צמודה. מחירי הדירות לא הועלו במשך חודשים רצופים וגם לאחר ההעלאה באפריל שנה זו סגב המשרד את מחצית עלותן ומחיר רכישתן על-ידי המשתכנים הוא 330 אלף לירות לבית בודד בן 75 מ"מ"ר ו-390 אלף לירות לבית בודד בן 95 מ"מ"ר.

2-3. הדירות בקצרין הוצעו למכירה בשלושה שלבים: א. פירסום ראשון יצא ב-24 בינואר 1979 לכל המשתכנים שהשתתפו בהגרלה לפני איכלוס קצרין ואשר

זיראו עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):

עזוב את עיריית ירושלים. אתם הבטחתם למגור הערבי ולא קיימתם.

שרי הבינוי והתרכות ז. המר :

זה לא נכון, אתה סתם אומר זאת.

זיראו עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):

מהיום והלאה אני לא אשתוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

חבר הכנסת עמשי, תגיש שאלתך.

זיראו עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):

חבר הכנסת עמשי חייב להפוך כיסאות במדינת ישראל כדי שיעבירו את הכספים למגור הערבי. ולא — ששר החינוך והתרבות יסיק מסקנות. מספיק עם כל ההבטחות האלה. חצי מיליון ערבים סובלים ממחסור של 2,000 חדרים ואחם אומרים לי: אין כסף. אין כסף — תתפטר.

3231. קצב ואדמי הבנייה בקצרין

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בביקור שערכתי בקצרין שברמת הגולן התרשמתי עמוקות מיפיה של העיר ההולכת וגבנית, מאיכות חייה, מרמת החינוך הגבוהה שבה, מהזדהות התושבים עם המקום ומהרוח החלוצית המפעמת בקרבם.

בשיחה שקיימתי עם נציגי התושבים נמסר לי כי גרים כיום במקום כמאתיים משפחות, כי כשלושים עד ארבעים משפחות נמצאות בשלבי איכלוס וכי ישנן בקשות רבות שלא ניתן להיענות להן.

מאחר שבקצרין הונחו יסודות של עיר ברמת הגולן שהממשלה, על-פי מדיניותה המוצהרת, מעוניינת להגביר את פיתוחה ולהגדיל את אוכלוסייתה ובהתחשב בפנייה המוגברת של אזרחים הרוצים להתיישב בה רצוני לשאול :

1. מה הוא מספר יחידות הדיור הנמצאות בשלבי בנייה בקצרין?

2. מה הוא מספר התחלות הבנייה שהיו בשנת התקציב 1978/79?

3. כמה יחידות דיור התיינה מוכנות לאיכלוס עד סוף 1979?

4. מה היא תכנית הבנייה של משרד הבינוי והשיכון לגבי קצרין לשנת התקציב 1979/80?

5. כמה התחלות בנייה התיינה בשנת התקציב 1979/80?

6. האם מוכן כבוד השר לבדוק את האפשרות של האצת קצב התחלות הבנייה בקצרין כדי לאפשר קליטה מתמדת של תושבים הרוצים להשתקע שם?

7. האם קיימת בקצרין תכנית לבנייה במסגרת "בנה ביתך"?

8. אם כן, מה הם תנאיה ומתי יוחל בביצועה?

לקראת חתימת חווי המסגרת בין המשרד לבין החברות. התברר כי לחברות יש כמה הערות על כמה מסעי החוזה, רובן טכניות וסמאנטיות ומיעוטן, כחמש הערות, בעלות משמעות עקרונית משנית. חווי המסגרת התייחסו ל-14 אלף יחידות דיור לערך. יש להדגיש כי עם כל החברות הציבוריות והפרטיות סוכמו הרשימות של יחידות הדיור, צורת המימון, הבעלות על הקרקע וצורת הטיפול בקידום הבנייה. אי התתיימה על החוזים רק האטה את הפעילות הזאת אך בשום פנים לא ביטלה אותה. עם חלק מהחברות אף סוכמו הדברים בצורת זכרון דברים המפרט את הנתונים הפיסיים שיתפסו כאשר ייחתמו סופית התנאים באופן סופי בחוזה שיוסכם עליו. למעשה נחתמו סיכומי דברים כאלה על כ-9,000 יחידות דיור.

4. מחיר יחידת דיור אשר תירכש, אם יוסכם כי החברה מעוניינת ברכישת הדירה על-ידי המשרד, יהיה המחיר המשוקלל של עלות בנייה למשרד הבינוי והשיכון בבנייה עצמית באזור בתוספת הוצאות נוספות שהיו לחברה, כגון קרקע, פיתוח מראש וכדומה, בני-כזי 2% הנחה. אנו מקווים כי המשרד לא יידרש לרכוש אף דירה ושכולן תימכרנה לזכאי המשרד.

3804. ניצול האדמות לבנייה שבידי המשרד

חברת הכנסת ב.צ. רובין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

מדין וחשבון של מינהל מקרקעי ישראל מתברר שבידי משרד הבינוי והשיכון נמצאות אדמות לבנייה קרוב ל-150 אלף דירות ושאלה לא נוצלו.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעות אלו נכונות?

2. אם כן, אילו צעדים יש בדעת השר לנקוט כדי לנצל את הקרקעות האלה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. א. משרד הבינוי והשיכון מטפל בקרקעות, בכל רחבי המדינה, שהיקפן מגיע ל-150 אלף יחידות דיור לערך;

ב. בכל הקרקעות הנ"ל יש צורך לטפל בשלבים אלה: פיגויים, בסדר גודל רב ביותר; תכנון, תהליך הלקח כשלוש-ארבע שנים לפחות; פיתוח, תהליך המחייב השקעות בסדרי גודל של מיליארדים של ל"ר; רות;

ג. לאור הגידול בביקוש לדיור הוקם במשרד צוות בראשותו של מנהל אגף פרוגרמות במשרד וזה יע-סוק בהאצת התהליכים והפעולות של המשרד ובזירי-זם;

ד. מכינים הצעה לייעול הרישוי במוסדות התיכ-נון, הצעה שתובא לאישור שר הפנים;

ה. תוצע לחברות ויזמים להשתתף בפעילות הנ"ל.

לגביהם היתה התחייבות לעדיפות ראשונה עם מכירת הבתים החד-קומתיים; ב. פירסום שני הוצא ב-11 בפברואר 1979 לתושבי קצרין הגרים בשכירות; ג. פירסום שלישי הוצא ב-20 במארס 1979 לכל יתר המועמדים שאושרו להשתכנות בוועדות האיכלוס.

4. הריבית להלוואות המשלימות בהכוונת משרדנו הן עד 36% ולא 43% כפי שצויין בשאלתה.

3749. עבודות פיתוח בחבל ימית

חברת הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעתון "הארץ" מיום 21 במאי 1979 נאמר כי "מח-לקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית החלה בשבוע שעבר בהכשרת שטחים גרחבים בחבל ימית לצרכי שימוש חקלאי". בעתון מופיע גם תצלום המראה שני דחפורים בעבודתם.

אבקש להשיב לי:

א. האם ידיעה נכונה?

ב. אם כן, מה הוא ההגיון שבהוצאת כספים וב-עבודות פיתוח באזור העומד להיות מפונה תוך שלוש שנים?

ג. אם השר מסכים אתי שאין הגיון בדבר האם יורה על הפסקת העבודה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למיטב ידיעתנו לא מתבצעות עבודות כלשהן בחבל ימית לא על-ידי המינהל לבנייה כפרית ולא על-ידי המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית. החלו בפ-עולות הכשרת הקרקע להקמת ישובים חדשים בחבל הבשור (פיתחת שלום) הנמצא בתחומי הקו הירוק.

3766. חתימה על חווי בנייה

חברת הכנסת ד. רוזילי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

לאור הכרזת לפני הכנסת ביום 22 במאי 1979 שב-יום ראשון הקרוב, 27 במאי 1979, ייחתמו חוזים עם חברות הבנייה כדי שניתן יהיה להתחיל בבניית 14,000 יחידות דיור, רצוני לשאול:

1. על כמה חוזים היה צריך לחתום ביום ראשון?  
2. כמה יחידות דיור היה צריך להפעיל עם חתימת חוזים אלה?

3. האם יש פער בין החוזים שהיה צריך לחתום עליהם ביום ראשון ובין מספר החוזים שנחתמו בפ-על? אם יש, מדוע?

4. מה הוא מחיר יחידת הדיור שעליו מתחייב משרד הבינוי והשיכון בעת חתימת ההסכם?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. ביום ראשון, 27 במאי 1979, התקיימה ישיבה בהשתתפות הנהלת המשרד וחברות השיכון הציבוריות

השנייה וכן בשל שיחרור מתשלום מס הכנסה באזור החדש שבו היא גרה. זאת ועוד, למשפחות ניתנת הכ"ט טחה שהן יפוצו על דירותיהן בישובים החדשים אם מסיבות פוליטיות ייעוב המקום בהחלטת הממשלה.

לאחר שפגשתי מספר ניכר של משפחות כאלה הריני שואל את כבוד השר:

1. האם במתן דירה למתיישבים בישובים ביהודה ובשומרון מופעלת שיטת הניקוד של המשרד כמו במקור מות אחרים?

2. מה הוא שכר הדירה או מה הוא מחיר רכישת הדירה בדירות הסטאנדארטיות באלקנה ובחרס?

3. האם משפחה העוברת לישובי יהודה ושומרון מעבירה את דירתה הקודמת לשימוש של משרד הבינוי והשיכון?

4. האם משוחררות המשפחות העוברות לישובי יהודה ושומרון ממס הכנסה ומשפתר מצבן הכלכלי בשל המעבר הפיסי בלבד?

5. אם אמנם בונים מאות דירות ביהודה ובשומרון, מה קורה לדירות הקודמות של המתיישבים הח"דשים?

6. האם מבטיח משרדד למשתכנים החדשים בישובי יהודה ושומרון כי אם יפונה המקום עליידי הממשלה במועד קרוב או רחוק הם יפוצו ברוחב לב?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-5. עליי החלטת הממשלה בנה משרד הבינוי והשיכון ארבעה ישובים חדשים ביהודה ובשומרון. היי שובים הם: אלקנה, קרני שומרון, גבעון ואריאל. ביי שובים אלה נעשתה בנייה זמנית והוקמו מבנים בשטח ממוצע של כ-48 מ"ר לכל יחידת דיור. ביחידות אלה השתכנו משפחות שהמאפיין אחון הוא מספר ילדים רב כך שהשטח הממוצע של הדירה הינו נמוך ביותר ביחס לגודל המשפחה.

הבנייה נעשתה בשביל גרעינים חברתיים שהתארגנו לשם כך והאיכלוס בוצע עליי עקרון החברות בגרעין. הדירות נועדו למגורים זמניים ונמסרו בתנאי שכירות עד לבניית דירות קבע. בישוב אריאל החלה לאחרונה בנייה של 60 יחידות דיור במגורי קבע. דיי רות אלה מיועדות למכירה למתיישבים. תנאי האיכלוס יהיו כמקובל באזור פיתוח א פלוס.

משפחות המשתכנות במקום אינן נתבעות להעמיד את דירותיהן שבמקום מגוריהן הקודם לרשות משרד הבינוי והשיכון.

6. התשובה שלילית.

3957. טיפול בצמצמת פלוגות

חבר הכנסת מ. עמית שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

צומת פלוגות מהווה מטרד בטיחותי ממדרגה ראשונה והיא ממשיכה לתבוע קרבות דמים בקצב מדהים. בשנה האחרונה בלבד נהרגו בצומת זו תשעה אנשים.

3874. ביטול ההלוואה המשלימה

לרכיש דירות בקצירין

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינג שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

נודע לי שבאחרונה נשללה ממתיישיבי קצירין שב-רמת הגולן הזכות להלוואה משלימה כל עוד לא ימציאו אישורים המעידים על מכירת דירותיהם הקודמות במרכז הארץ. כל זאת בניגוד לפירסומים המוקדמים של חברת "שיכון ופיתוח" אודות תנאי הרכישה של הבתים הנ"ל.

רצוני לשאול:

1. האם נכונות ידיעות אלו?

2. אם לא, האם מוכן משרד הבינוי והשיכון להכחיש זאת בפומבי ולהודיע על כך למתיישיבי קצירין?

3. אם הידיעות נכונות כיצד מסביר כבוד השר את הסתירה בין לבין פירסומי משרדו שעודדו מעבר לעיירות פיתוח ובהם לא נזכרת כלל חובת מכירת הדיירות הקודמות?

4. כיצד מתכוון כבוד השר לפתור את בעייתם של אלו המהמתיישיבים אשר כבר שילמו דמי קדימה בהס"תמך על קבלת ההלוואה המשלימה ועתה הם נתונים בבעיה כספית חמורה?

5. האם סבור השר שניתן לדרוש מאנשים שיוותרו על דירותיהם בקצירין הארץ כל עוד עתידה הפוליטי של רמת הגולן לוט בערפל והריבונות הישראלית אינה חלה על שטח זה?

6. אם לא, האם מוכן השר לבדוק את ביטול ההוראה החדשה הנ"ל ובכך לעודד ולחזק את ההתיישובת בקצירין?

שר הבינוי והשיכון ד. לוי:

בחזור של צוות ההקמה של קצירין לתושבים מ"11 בפברואר 1979 פורטו נתוני הסיוע והובהר כי "הלוואה משלימה" תינתן לפי אישור מיוחד. עליי הנחיות החשב הכללי וכאי לקבל הלוואה משלימה רק משתכן חסר דיור ושהדירה הנרכשת על ידו היא דירת יחיד.

משרדנו אינו רואה במכירת הדירה הקודמת תנאי לרכישת דירה בקצירין אולם הוא אינו מאשר הלוואה משלימה למי שיש בבעלותו דירה קודמת. גם בישובים חדשים וגם באזורי פיתוח לא ניתנות הלוואות משלימות למי שיש בבעלותו דירה אחרת.

3877. תנאי הישיבים בישובים ביהודה ובשומרון

חברת הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

נמסר לי כי לאחרונה התפתח נוהג כלכלי חדש לאיכלוס ישובים ביהודה ובשומרון. משפחות מסודרות מיושבי השפלה מקבלות, ללא כל מערכת ניקוד מוסמכת של משרד הבינוי והשיכון, דירות בדמי שכירות גמורים ביותר או ברכישה בתנאים טובים בישובי יהודה ושומרון. המשפחה עוברת לישוב החדש וכך משתפר מצבה הכספי עליידי קבלת שכר דירה מדירתה

איות, תשכ"ט—1969. רשם הקבלנים הוציא צו הפסקת עבודה כנגד חברת "אתרים" אולם ביטלו כאשר החברה החלה להעסיק קבלן רשום לביצוע העבודות.

ב. צו הקפאת הבנייה לא הוציא מתחילתו את סוג העבודות המבוצע על-ידי חברת "אתרים" אולם בהתאם לצו יש להפסיק עבודות אשר הוחל בהן והגיעו עד למפלס הקרקע רק אם ועדת המומחים הוציאה צו האוסר המשך ביצוען.

ג. ועדת המומחים טרם דנה בפרוייקט "אתרים" וטרם קיבלו החלטה אם לאסור את המשך העבודות בפרוייקט זה.

#### 4105. סלילת כביש לדחי באזור יורקאל

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

הכפר דחי באזור יורקאל מונה כשלוש מאות נפש. בשנת 1974 נסלל כביש גישה שהגיע עד בניין בית-הספר הנמצא בקצה הישוב ואולם נותרו כ-450 מטר כדי שהכביש יגיע עד מרכז הישוב. פניותיהם של התושבים לסיום סלילת הכביש עד כה היו לשווא על שלה הנוגעים בדבר.

סיום סלילת הכביש ימנע תקלות וקשיים מתמידים לתושבים ויש בכך כדי להקל בהרבה על חייהם ורווחתם.

אבקש להשיב לי:

1. מה הם המניעים לדחיית סיום סלילת הכביש לכפר דחי?

2. האם נכון הינך לדאוג כי הסלילה המיוחלת הנ"ל תיעשה בהקדם?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הכביש שמדובר בו הוא כביש פנימי ומיומנו חל על תושבי הכפר. מחלקת עבודות ציבוריות אינה מטפלת בכבישים פנימיים אלא לפי בקשת ומימון התורשים. התושבים סירבו לממן את סלילת הכביש.

#### 4134. בלית מעון במושב בני יהודה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלזלי שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בביקור שערכתי במושב בני יהודה שברמת הגולן ביקרתי בין היתר במעון הילדים שאליו מגיעים מכל ישובי הסביבה ילדים שהוריהם עובדים מחוץ לבית. מצאתי את המעון משוכן בשתי דירות מגורים קטנות שלא נועדו למטרה זו ובו נמצאים למעלה מ-40 ילדים. נמסר לי שלאור התיפעול הלא תקין של המעון עקב זאת קיימת תכנית לבניית מעון חדש בשנת התקציב הנוכחית. אולם, משום מה, הודיע לנעמת מר רפ"ח לשם הממונה על ישובים חדשים במינהל לבנייה כפי רית וישובים חדשים במשרד הבינוי והשיכון, שמפאת מגבלות תקציביות קשות לא ייבנה המעון.

לאור העובדה שהתכנית כבר נקבעה לשנת התקציב הנוכחית, בהתחשב בכך שבמקומות ישוב שקמו מאוחר

אין כל ספק כי ניתן לפתור את הבעיה והפתרון הטוב ביותר הוא הקמת גשר עילי בנתיב אשקלון-קריית-גת. אם מבחינות תקציב לא ניתן לעשות זאת אפשר לפנות לרמזר את הצומת, להציג שלטים בולטים, לקבוע בכביש מכשולי השהיה אשר יחייבו את הנהגים להאט את נסיעתם לפני הצומת ועוד הצעות דומות.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם הוא מודע למצב הבטיחות בצומת פלוגות?

2. האם כל הגורמים הנוגעים בדבר, בעיקר במשרד התחבורה, הביעו את דעתם לגבי אפשרויות הפתרון של בעיה זו?

3. מה יש בדעת מחלקת העבודות הציבוריות, שהיא הגוף המופקד על הנושא, לעשות כדי לפתור את הבעיה ולחסוך חי אדם?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי מודע למצב הבטיחות בצומת פלוגות.

2. ב-23 במאי שנה זו התקיים דיון בהשתתפות נציגי מע"צ, נציגי משרד התחבורה ונציגי משרת ישראל.

3. בהתאם למסקנות הדיון תפעל מחלקת עבודות ציבוריות במשרדי להתקנת אמצעים מיוחדים להגברת הבטיחות בצומת פלוגות.

#### 4061. עמדת בנייה בניגוד

לצו הקפאת הבנייה

חברת-הכנסת ע. אמררי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

צו הקפאת הבנייה הוציא מכלל זה עבודות בתחום הדיור, הבטחון והתעסוקה וכמורכב אזורי פיתוח. חוק רישום הקבלנים אוסר על ביצוע עבודות בנייה למי שאינו מוסמך לכך ואינו רשום בפנקס רשם הקבלנים. אף-על-פי-כן עוסקת בימים אלה חברת "אתרים" בבניית שוברי גלים בחוף ימה של תל-אביב-יפו. הדבר מתבצע שעה שעיקר פעולות הבינוי בדרום, שבעטיים הוצא הצו האמור, הם עדיין בשלב הטרומי החופף באפיו את עבודות הבנייה הנוכחית של חברת "אתרים".

אבקש מכבוד השר להשיב:

א. האם רשומה חברת "אתרים" כקבלן מוסמך בפנקס רשם הקבלנים?

ב. האם הוציא צו ההקפאה את סוג העבודות המבוצע על-ידי חברת "אתרים" בחוף ימה של תל-אביב מצו ההקפאה הקיים?

ג. אם התשובה לא' וב' היא שלילית, מדוע אין המשרד דואג להפסקת העבודה האמורה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. חברת "אתרים" אינה רשומה כ"קבלן" בפנקס הקבלנים לפי חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה ב-

לירות לערך. נמסר שאין בדעת האוצר לכסות את הגרעון הנ"ל.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם לא יפגע הדבר בתכניות הבנייה הציבורית של 3,650 דירות בשנה הבאה?
2. האם אין בנתון המוזכר בשאלה הראשונה כדי להחריף את המחסור בדירות וכדי להעלות את מחירי הדירות לשיאים חדשים?
3. כיצד יכוסה הגרעון?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה תשובתי לשאלתה מס' 4350 של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזולינו.

4349; 4350. מצבה של חברת  
"שיכון ופיתוח"

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג באב תשל"ט (6 באוגוסט 1979):

בעתון "ידיעות אחרונות" מ"ט 15 ביולי 1979 פורסם כי לחברת הבנייה הממשלתית "שיכון ופיתוח" יהיה השנה גרעון שוטף של 500 מיליון לירות וכי גרעון זה מעמיד בסימן שאלה את יכולת הבנייה של החברה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם תואם הפירסום בעתונות את המציאות?
2. איך ומתי הצטבר גרעון של 500 מיליון לירות?
3. מה הן הסיבות לגרעון שנוצר?
4. האם יש ביכולת החברה לתפקד נוכח הגרעון הגדול הרובץ עליה?

5. האם נוכח המצב הקיים יש ביכולתה של חברת "שיכון ופיתוח" לבצע את המיכסה שהוטלה עליה לבניית 3,000 דירות כחלקה בתכנית הארצית בשנת 1979?

6. אם לא, האם יגרום הדבר לעיכוב תכנית הבנייה של משרד הבינוי והשיכון?

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג באב תשל"ט (6 באוגוסט 1979):

בעתונות פורסם ששר-הבינוי והשיכון מר ד. לוי הורה בכתב לחברת "שיכון ופיתוח" להפסיק את בניית 12 הקוטג'ים ברמת אביב וזה בהתאם למדיניות המוצהרת של משרדו. בעתון "הארץ" פורסם שחברת "שיכון ופיתוח" ממשיכה את הבנייה של 12 הקוטג'ים וש-ההערכה היא שכל אחד מהם יעלה כ-6 מיליון לירות.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נשלחה הוראה על-ידי שר הבינוי והשיכון להפסיק את בנייתם של הקוטג'ים ברמת אביב על-ידי חברת "שיכון ופיתוח"?
2. אם כן, האם הבנייה הופסקה?
3. אם לא, מה הן הסיבות שהבנייה נמשכת על

יותר כבר הוקמו מעונות וכן נוכח הצורך בהגברת איכלוסה של רמת הגולן ושל אזורי הפיתוח בכלל, הנני מבקשת להשיב לי:

1. האם הודעת הממונה על ישובים חדשים במינהל לבנייה כפרית כפי שנאמרה לעיל היא נכונה?
2. אם כן, מה הן הסיבות שהביאו למתן הודעה זו?
3. האם מוכן כבוד השר לבדוק מחדש את האפשרות לבצע את מימוש התכנית ואת הקמתו של מעון הילדים במושב בני יהודה?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

1. המינהל לבנייה כפרית וישובים חדשים נטל על עצמו — תוך תיאום עם משרד העבודה והרווחה וה-וועדה הבין-מושבית — להקים מעונות יום ב-15 מושבים חדשים. למסגרת זו הוכנס גם הישוב בני יהודה אף שאיננו מושב.

2. הודעת הממונה על הישובים החדשים במינהל לבנייה כפרית היתה שמפאת מגבלות תקציביות קשות לא ניתן יהיה לבנות בשלב זה את המעון ולפיכך תידחה הבנייה.

3. מגבלות התקציב מחייבות אותנו לבחון בקפ-דנות את הצרכים בישובים ולקבוע עדיפות לביצוע. בבני יהודה יש פתרון זמני למעון יום המשוכן ביחידות דיור. לעומת זאת קיימים ישובים חדשים שבהם אין כלל פתרון, ולו גם זמני, למעון היום והעדיפות ניתנה איפוא לישובים אלו. למרות האמור, עם ההפשרה ש-חלה לאחרונה, ביקשתי לבדוק אפשרות לבצע את העבודה במקום הזה מפאת הרגישות שלו.

4219. כלילת גן-ייבנה בתכנית שיקום השכונות

חברת-הכנסת מ. קצב שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

גן-ייבנה היא עיירה הנתונה בקשיים חמורים בתחורמים רבים ובכללם גם שיכון. אף-על-פי-כן שכונת המצוקה בעיירה איננה כלולה בתכנית שיקום השכונות המשותפת לממשלת ישראל ולסוכנות היהודית.

אודה לשר אם יואיל להשיב:

האם יש בדעת משרד הבינוי והשיכון להכליל גם את גן-ייבנה במסגרת הישובים המתוכננים לביצוע שי-קום שכונות בשנת התקציב הקרובה?

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי:

משרד הבינוי והשיכון ימליץ בפני הצוות הבין-משרדי, הן עתה בשכונות המועמדות להיכלל במסגרת תכנית שיקום השכונות, לכלול את שכונת גן-ייבנה בין השכונות אשר יושקמו בשנת התקציב הקרובה.

4348. מצבה הכספית של חברת "שיכון ופיתוח"

חברת-הכנסת א. שפייר שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג באב תשל"ט (6 באוגוסט 1979):

החברה הממשלתית "שיכון ופיתוח" נמצאת במשבר כספי חמור. גרעונה השוטף יסתכם השנה ב-500 מיליון

כי על אף הפירסומים הממלכתיים המנסים לעודד מעבר ממרכז הארץ לעיירות הפיתוח אין בעיירה זו כל דירות פנויות. יתר על כן, נמסר לי כי כמאה משפחות של אקדמאים פנו וביקשו להתגורר באופקים במסגרת "בנה ביתך" אך תכנית כזאת לא נראית באופק.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נכונה הטענה ש-80—100 דירות לערך מוחזקות באופקים זה כשלוש שנים לצרכי עלייה?
2. אם כן, האם לא היה מן התבונה להפשיר חלק מהן לצרכי בני המקום?
3. כמה דירות ובאילו גדלים הוצעו למכירה באופקים במיבצע המכירה של משרד הבינוי והשיכון בש"בוע החולף?
4. כמה דירות דרושות לצרכי האיכלוס (הרחבת דיור, זוגות צעירים, קליטת עלייה, עוברים ממרכז הארץ וכיוצא בזה) של אופקים?
5. כמה דירות מתוכננות באופקים בשנת התקציב הנוכחית?
6. כמה דירות מצויות בפועל בבנייה?
7. האם יש בדעתכם לעודד בנייה במסגרת "בנה ביתך באופקים" ואם כן, מתי יצא הדבר לפועל?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1—2. 20 דירות חדשות נועדות לקליטת עולים באופקים והן תאוכלסנה עד סוף שנה זו.
3. במיבצע מכירת הדירות האחרון לא הוצעו דירות באופקים.
4. צרכי הדיור לאיכלוס באופקים הם כ-100 יחידות דיור בשנה.
5. בשנת התקציב הנוכחית מתוכננות להפעלה 174 דירות.
6. מספר הדירות הנמצאות עתה בשלבי בנייה באופקים הוא 169.
7. בסוף שנה זו נוציא למכירה כ-50 מגרשים לבנייה עצמית באופקים במסגרת תכנית "בנה ביתך".

4401. זכות קדימה בדירות  
לבני עיירות הפיתוח

חבר הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

הגני מתכבד לשאול:

האם מוכן כבוד השר להורות כי במכרזים על דירות בעיירות הפיתוח תינתן זכות קדימה לבני הע"מקום?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הממשלה קבעה תמריצים ואישרה אמצעים לבנייה באזורי הפיתוח כדי לעודד ולאפשר לתושבים ממרכז הערים לעבור להתגורר באזורי פיתוח. מתן העדפה לתושבים

אף הוראות שר הבינוי והשיכון שניתנו לחברה ממ"שלתית?

4. אם לא ניתנה הוראה על-ידי שר הבינוי והשיכון להפסקת הבנייה מדוע לא התפרסמה הכחשה של הידיעה?

שר הבינוי והשיכון ד. לוי:

חברת "שיכון ופיתוח" אשר נתקלה בקשיים מרובים ביותר בשנים 1976 ו-1977 עלתה על דרך חדשה ב-1978. בשנת 1978 החליט המשרד עם החברה על בניית 2,428 יחידות דיור בכל הארץ מתוך פרוגרמה של כ-12,000 יחידות דיור שאמורות היו להיות מופ"עלות בשנת 1978. מזה הופעלו על-ידי חברת "שיכון ופיתוח" 2,070 יחידות דיור.

בשנת 1979 סוכם עם חברת "שיכון ופיתוח" על הפעלת 4,876 יחידות דיור, כרבע מכלל הפרוגרמה של המשרד. מתוכן יופעלו עד סוף דצמבר 3,217 יחידות דיור.

מכלל החברות מפעילה "שיכון ופיתוח" בשנת 1979/80 את המספר הגדול ביותר של יחידות דיור ומספר כפול מהחברה השנייה בגדלה, "שיכון עובדים".

בשנת תקציב זו אמורה החברה למכור 2,350 יחידות דיור. בנוסף לכך מהווה חברת "שיכון ופיתוח" נאמן הממשלה למכירת דירות שבבעלות הממשלה.

בשנים 1977 ו-1978 נאלצה החברה שנקלעה למשבר כספי למכור אלפי יחידות דיור במחירים אשר לא כיסו את כל ההוצאות שהיו בגין בניית דירות אלה. התוצאה היתה שהחברה נותרה למעשה ללא הון עצמי והיא תלויה באופן מאסיבי במימון ממשלתי שוטף או במימון בנקאי וכמובן במימון רוכשי הדירות העתידיים. אומדן הגרעון של החברה היה 500 מיליון לירות.

משרד הבינוי והשיכון ומשרד האוצר בדקו את התכנית הנ"ל וגיבשו עמדה לפתרון הבעיה. המדיניות שנקבעה היא שילוב של כמה אופציות: הלוואת בע"ים, הגדלת הון עצמי, סיוע במימון שוטף לפי התחייבויות קיימות והגברת המכירה. בשלב זה לא נראה לנו כי קיימת סכנה של גרעון גדול כל כך וכי קיימת סכנה של התמוטטות פינאנסית של חברת "שיכון ופיתוח" או סכנה להפסקת עבודתה.

כדי לממן את הפעולות הממלכתיות שהוטלו על חברת "שיכון ופיתוח", על אף קשיי המימון שבהם היתה נתונה, ניסתה החברה לממש זכויות בנייה באתרים שלא ניתן היה לבנותם ליעדי משרד הבינוי והשיכון. פרויקט כזה היה הפרויקט ברמת אביב. היו אלה שאריות קרקע שנותרו מאתר בנייה מאסיבית ליעדי המשרד. פרויקט זה אמור היה לגרום לחמורה גבוהה יחסית ל"שיכון ופיתוח". ביום 28 ביוני 1978 הוריתי להפסיק פעילויות אלה. מבדיקה התברר כי לא ניתן להפסיק את הפרויקט עקב היות התחום תחומים. החברה הודיעה כי להבא תפעל לפי הנחיות הקובעות כי "שיכון ופיתוח" בונה ליעדי המשרד בלבד.

4400. מצב הדיור באופקים

חבר הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

בביקור בעיירה אופקים נמסר לי על-ידי תושבים

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם נכונה הטענה כי בשלוש השנים האחרונות לא נבנתה אף לא דירה אחת בישוב נתיבות ?  
2. אם לא, כמה דירות נבנו ומתי ?

3. מה הם לדעת אנשי משרד צרכי האיכלוס של נתיבות (להרחבת דו"ר, לזוגות צעירים, לקליטת עלייה, לעוברים ממרכז הארץ) ?

4. כמה דירות מתוכננות לבנייה בנתיבות בשנת התקציב הנוכחית ?

5. כמה דירות נמצאות כבר בבנייה בפועל ?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

צרכי האיכלוס בנתיבות מצביעים על ביקוש של 80 דירות חדשות לשנה. מלאי הדירות הריקות בישוב הוא כיום 226. בנוסף לכך נמצאות בשלבי בנייה 52 יחידות דו"ר. עד סוף השנה התקציב יתחיל משרד הבינוי והשיכון בבניית 120 דירות נוספות.

4489. דירות פנויות בישובים בגדה המערבית

חברת הכנסת ח. גרשמן שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באב תשל"ט (22 באוגוסט 1979):

בעתונות נמסר על דירות פנויות רבות הנמצאות בישובים יהודיים שנבנו בגדה המערבית. כן נמסר כי בחלק מהדירות גרים דיירים השוכרים את מקום מגוריהם מידיהם של בעלי הדירות.

נוכח מצוקת הדו"ר הקשה אבקש להשיב לי :

א. כמה דירות ריקות מצויות בישובים קריית-ארבע, בית-אל ואריאל ?

ב. בכמה מהדירות המאוכלסות גרים בעלי הדירות עצמם ?

ג. בכמה דירות גרים דיירים ששכרו את הדירות מבעליהן ?

שר הבינוי והשיכון ד. לוי :

בישוב אריאל נבנו 200 יחידות דו"ר באשקוביות והן משמשות כמגורים זמניים למתיישבים. יחידות הדו"ר הועמדו לרשות המתיישבים בתנאי שכירות באמצעות חברת "עמידר". אין בישוב יחידות דו"ר ריקות. מתוך הבנייה הנ"ל אוכלסו 185 דירות על-ידי המתיישבים ויתרת הדירות יועדה לשמש כמסדות ציבור זמניים. לא קיים מצב של שכירות משנה מדיירים.

הישוב בית-אל נמצא בטיפול החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית. למיטב ידיעתי גם בבית-אל מאוכלסות כל יחידות הדו"ר.

4556. דרכי שכירות מ"עמידר" המועברים

לדו"ר-לארץ

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ח' בחשוון תש"ם (29 באוקטובר 1979):

צורך תצלום מכתב משני אנשים ישראלים המתפרנסים מתיקוני פחחות וחשמל במכוניות. בית-המלאכה שבו הם עובדים הוא בבעלות "עמידר". לפני שנים רבות

שבי המקום עומד בסתירה לעידוד מעברם של תושבים ממרכז הארץ לאזורי הפיתוח. האפשרויות הניתנות לריכישת דירה באזורי פיתוח שוות לכול, בין אם הרוכש הוא תושב עיר הפיתוח ובין אם הוא מגיע אליה מבחוץ.

4402. מיפיה הנזי במחלףי כבישים מהירים

חברת הכנסת ב. צ. רובין שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

לאחרונה הוחל בנטיעות במחלף לוד של הכביש המהיר לירושלים וכן במחלף בית-דגן. פעולה זו היא חשובה למדי ויש לברך עליה באשר היא הופכת מחלף תנועה סואן לאתר נוי שובה לב ועין. לעומת זה במחלף נתניה צפון שהושלם לפני כשלוש שנים לא נעשתה פעולת נטיעות עד היום וסביבת המחלף הפכה לשדה קוצים ועשב. קשה להבין מה הסיבה לכך. קשה לקבל את הטענה של חוסר תקציב באשר ההוצאה לטיפול הנזי במחלף ובסביבתו יכולה לעלות רק אחוז אחד עד שני אחוזים מעלות המחלף כולו.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם מחלקת עבודות ציבוריות כוללת בהערכת תקציב להקמת מחלף גם סכום נאות לגינון המחלף ובטיפול הנזי בסביבתו ?

2. אם לא, האם מוכן כבוד השר להורות כי מ-עתה אכן כך ייעשה ?

3. האם יש תכנית לטפח את הנזי במחלף לוד ובמחלף בית-דגן ?

4. האם יש תכנית לטפח את הנזי במחלף נתניה צפון ? אם כן, מתי תבוצע תכנית זו ? אם לא, האם מוכן כבוד השר להורות כי ייעשה התיכנון וכי יינתנו הוראות לביצוע ?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אנו כוללים בתקציב להקמת מחלפים גם גינון וטיפול נזי במסגרת מגבלות תקציביות מקובלות.

במחלפים לוד והשבעה — אין מחלף בית-דגן כפי שסובר בטעות חברת הכנסת רובין — בוצעה עד היום עבודה חלקית : הועברו עשרות עצי זית עתיקים, עצי דקל ושקמה והשלמת הגינון תבוצע בקרוב.

במחלף נתניה כבר נעשות עבודות גינון. ברי-בועים הצפוני והמערבי נעשו בשבילנו עבודות גינון על-ידי משרד החקלאות ובריבועים הדרומי והמזרחי נשתלו שיחים במדרונים המשתפלים אל הכביש.

4405. מצב הדו"ר בנתיבות

חברת הכנסת ב. צ. רובין שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979):

בביקור בעיירה נתיבות הופתעתי לשמוע מפי תושבים כי על אף הפירסומים הממלכתיים המנסים לעודד מעבר ממרכז הארץ לעיירות הפיתוח אין בעיירה זו כל דירות פנויות וכי הפירסום הוא בעצם הטעיית הציבור.

4654. עמדת משרד הבינוי והשיכון  
כלפי הקמת כפר הוורדים

הכריזהנסת מ. קצב שאל את שר הבינוי והשיכון  
ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

בגליל פנימי של יוזמי כפר הוורדים נכתב כי  
השר הבטיח להם לעזרם בהקמתו של הכפר וכי המת-  
ייעשים יקבלו סיוע כזה שמקבלים תושבים העוברים  
לעיריות פיתוח.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

מה היא עמדת משרד הבינוי והשיכון כלפי כפר  
הוורדים נוכח ההתנגדות החריפה של מועצת מעלות  
להקמתו?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ועדת השרים לענייני התיישבות החליטה לפני כש-  
נה, עוד בטרם נתמנית שר הבינוי והשיכון, על הקמת  
כפר ורדים ליד הישוב העירוני מעלות-תרשיחא.

עם כניסתי לתפקידי הוריתי לבצע את החלטת המ-  
שלה והודעתי כי המשרד ידאג לפיתוח התשתית עד  
ל"ראש השטח", כלומר לחיבור הישוב העתידי למערכות  
אזוריות או ארציות. כמו כן הובטח כי הסיוע לזכאים  
בין המתישבים יהיה בהתאם למקובל ביושבי הגליל.  
הטיפול נמסר לידי המינהל לבנייה כפרית וישובים  
חדשים.

4655. מצוקת דיור במבשרת ציון

הכריזהנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבינוי  
והשיכון ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

נודע לי שבמועצה המקומית מבשרת ציון עלו בא-  
חרונה מחירי הקרקע והדירות כך שהתושבים הוותיקים  
והזוגות הצעירים שבמקום אינם מסוגלים לרכוש דירה  
ולהיטיב את תנאי מגוריהם הקשים. אוכלוסיה זו סבלה  
זמן ממושך ממצוקה כלכלית-חברתית חמורה וכן מתנ-  
אים בטחוניים קשים.

נוכח הרגשות התיסכול והמרירות השוררים בקרב  
התושבים, העלולים להתפתח לכיוונים בלתי רצויים, רצוי  
גי לשאול את כבוד השר:

1. האם מודע משרד הבינוי והשיכון לחומרת המצב  
השורר במבשרת ציון בשטח הדיור ולהשלכות החב-  
רתיות שיש לכך?

2. אם כן, אילו צעדים נקט המשרד בעבר כדי  
לאפשר לתושבי המקום לרכוש דירות ביישוב?

3. האם קיימות במשרד הבינוי והשיכון תכניות  
שיאפשרו לתושבים הוותיקים ולזוגות הצעירים לקנות  
דירות באמצעים העומדים לרשותם?

4. אם כן, מה הן התכניות ומה הן אפשרויות  
הביצוע?

5. אם לא, מה יש בדעת משרד הבינוי והשי-  
כון לעשות כדי לקדם את פתרון בעיות הדיור במבשרת  
ציון?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:

בהתייחסו מודעים למצוקת הדיור במבשרת ציון רכש

שכר את המגרש מ"עמידר" אדם אחד שירד זמן קצר  
לאחר מכן מהארץ לאוסטראליה ומבלי שישקיע במגרש  
אגורה אחת העביר אותו בשכירות משנה לשני האז-  
רחים שפנו אלי. באמצעות מיופה כוח גובה ה"יורד  
משני האזרחים שפנו אלי שכר דירה גבוה. חלק זעום  
משכר הדירה שנגבה מועבר ל"עמידר" והיתר מועבר  
אליו. כלומר, שני אזרחים ישראלים ששירתו ומשר-  
תם בצה"ל והאחד מהם אף נכה צה"ל עובדים על מגרש  
השייך למדינה. השכר שאותו הם משלמים בעד השימוש  
במגרש המדינה מועבר ברובו מזה 22 שנה לאדם שיושב  
בחוף-לארץ ואינו ממלא את חובתו למדינה, אדם שערך  
מחזית עם ישראל-ארץ-ישראל, שמדינת ישראל שולחת  
לו כל חודש שק במתנה.

שאלותי לכבוד השר:

1. מאחר שאין זה מקרה יחיד ובעבר התרעתי לא  
פעם על תופעות כאלו, מה ייעשה לשינוי המצב?

2. מה ייעשה במקרה ספציפי זה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי חוזי השכירות הנערכים מטעם המוסדות ה-  
מופקדים על השיכון הציבורי, הממלכתי, אסור לשוכר  
להעביר מושכר לשכירות משנה. כל פעולה כזאת מהווה  
הפרה של תנאי החוזה הגוררת אחריה נקיטת צעדים  
עד להגשת תביעה משפטית לפינוי המושכר.

במקרה הספציפי הוברר כי היתה הפרה של תנאי  
החוזה מצד השוכר והוחל בנקיטת צעדים נגדו. ב-25  
ביוני 1978 אישר מינהל מקרקעי ישראל את מכירת  
השטח לחברת "רובינשטיין ושות'" וב-3 בנובמבר 1979  
נערך הסכם המכירה.

4652. הפסקת העבודות בכביש בצפון

הכריזהנסת מ. שחל שאל את שר הבינוי והשיכון  
ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

קטע הכביש שבין צומת אליקים לבין צומת ה-  
מוחרקה הוא צר ומסוכן לנסיעה. משרדן החל לשפר  
את השוליים ולהרחיב את הכביש במקומות התורפה  
אך מסיבה לא ידועה הופסקו העבודות בכביש.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם נתונים אלה נכונים?

2. אם כן, מה הן הסיבות להפסקת העבודות ב-  
כביש?

3. האם מודע השר לכך שעם תחילת החורף ירדו  
לטמיון גם העבודות שכבר נעשו?

4. מה יש בדעת השר לעשות בנדון?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. העבודה לא הופסקה אלא באופן זמני בלבד  
בשל מזג-האוויר.

3. אנו נמשיך בעבודה עד השלמתה.

4. שום עבודה לא תרד לטמיון.

מזה כמה חודשים בהליכים להריסת המבנים ועם סילוקם יורחב הכביש ללא דיחוי.

בקטעים אחרים ישופר הכביש בהתאם לאפשרויות בשטח ובמסגרת האילוצים התקציביים הקיימים. גם כאן הוריתי לחפש דרכים, תוך צימצום בתחומים אחרים, ולבצע את העבודה הזאת.

4660. בניית דירות במדשבי הגליל

חברת הכנסת י. זכאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בחשוון תש"ס (7 בנובמבר 1979):

כידוע לך קיימת החלטה של מוסדות המושבים להכניס פיל את מספר יחידות המשק במושב הגליל עד כדי 100 יחידות בכל מושב ולשכן בתוספת זו את הבנים שנולדו וגדלו במושב הגליל. מוסדות המושבים טוענים כי קליטתם של בני המושבים מתעכבת אך ורק בגלל חוסר דור. אף-על-פי שהדבר ידוע לכול הוקצבו השנה רק 87 יחידות דיור ל-40 מושבים בגליל.

אבקשך להשיב לי:

1. האם הובאו הנתונים הנ"ל לידיעתך?

2. מה יש בדעתך לעשות בנדון?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במסגרת פרויקט הרחבת המושבים בגליל הוקצו 100 יחידות דיור שמתוכנן הופעלו כבר 72 יחידות דיור. אילוצים תקציביים מנעו הרחבה נוספת של הבנייה במור שבי הגליל. אני מקווה שתקציב המדינה לשנת 1980 יתן ביטוי נאות לפתרון מצוקה זו.

4661. התכנית לשיפוץ דירות "עמידר"

חברת הכנסת י. זכאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בחשוון תש"ס (7 בנובמבר 1979):

בזמנה היתה קיימת במשרד תכנית לתחזוקה, לבדק ולשיפוץ של דירות "עמידר" מאוכלוסיות וריקות ותכנן גית לשיפוץ ולאיתוד דירות במיוחד בשביל משפחות מרובות ילדים, נודע לי כי התכנית הוקפאה ובמיוחד זו המיועדת למשפחות מרובות ילדים.

אבקשך להשיב לי:

1. האם יש אמת בידיעות הנ"ל והאם ידוע לך על כך?

2. אם כן, מדוע ומה הוא ההסבר?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

"עמידר" לא זו בלבד שלא הקפאה את פעולותיה לשיקום שכונות, תחזוקת בתים ואיתוד דירות לשיפור תנאי הדיור של משפחות מרובות ילדים אלא אף הרחיבה את פעולותיה במידה רבה. בתקציבה המאושר של החברה לשנה זו הוקצבו 382 מיליון לירות לאחזקה ולשיפוצים, 145 מיליון לירות להרחבת דירות ולבניית חדרי בטוח. 121 מיליון לירות לשיקום שכונות, 174 מיליון לירות להכשרת דירות לאוכלוסיות חוזרות פול בגינון הוקצבו 96 מיליון לירות ואיתוד דירות למשפחות ברוכות ילדים — 45 מיליון לירות.

משרדנו בשנת 1976 128 דירות שנבנו במבשרת ציון על-ידי חברת "אלרם". כבר באותה שנה וכן בכמה הזדמנויות מאוחרות יותר הוצעו הדירות למכירה תוך מתן עדיפות לבני המקום והיתה היענות מצומצמת בלבד. 30 מתוך הדירות הפנויות אוכלסו בשכירות על-ידי זוגות צעירים בעלי ניקוד גבוה ומשפחות הוכאיות להטבת תנאי דיור.

31 דירות נוספות הועברו לשיבת "קול המבשר" לשימושם של עובדי סגל ההוראה בשיבה ולמגורי תלמידים תוך הסכמה שהשיבה תחזיר את הדירות בעת הצורך. כיום מתנהל משא ומתן לפינוי הדרגתי של הדירות הללו.

בשכונה ב' במבשרת ציון תבנה חברת "רסקו" במסגרת תכנית הבנייה של המשרד כ-100 דירות אשר יימסרו ברכישה: 70 למשפחות גדולות ו-30 לזוגות צעירים. בשכונה י"א מתכננת חברת ערים כ-300 דירות, מחציתן בבנייני קומות ולזכאי משרד הבינוי והשיכון. בנוסף לכך הוקצו 22 מגורים לבנייה עצמית בסיוע משרד הבינוי והשיכון והמיועדת לזוגות צעירים מקומיים. חלק מן הבנייה כבר הושלמה.

4656. בעיית הכביש החוצה את עוספיה

חברת הכנסת ז. עמשי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ז בחשוון תש"ס (7 בנובמבר 1979):

זה חודשים מספר עוסקת מע"צ בהרחבת כביש דלית אל-כרמל—אליקים שהיגו המשך לכביש הראשי חיפה—עוספיה—דליה. הכביש חוצה את כפר עוספיה לכל אורכו ומחלקו לשניים אך אין בו מדרכות או שוליים, נהג פוץ הוא, יש לצדו מטרדים ומכשולים וקירות של בני יינים ישנים. בצירות הכביש יש גם משום סכנת נפשות לששת אלפי תושבי הכפר עצמם ולמאות תלמידי בתי הספר העוברים לארכו יום יום כמה פעמים. רשויות מע"צ יודעות עובדות אלה מזה שנים מספר.

ידוע לי שהמועצה המקומית עוספיה פנתה פעמים מספר במשך השנים וביקשה לטפל בבעיה. גם ניתנו לה הבטחות רבות אך אלה אינן נראות בשטח.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם ידועים לו הנתונים על מצב הכביש כפי שתואר לעיל?

2. מדוע לא נענה המשרד לפניות המועצה המקומית עוספיה, לא ביצע את הנדרש ולא עמד בהבטחותיו?

3. מדוע הורחב הקטע החוצה את הכפר ולא נכללה בתכנית הרחבת כביש דלית אל-כרמל—אליקים?

4. האם יש בדעת המשרד לבדוק מחדש את המצב ולהתחיל בהרחבת קטע הכביש שבתוך הכפר ולהוריד את המכשולים שבדרך? אם כן, מתי? ואם לאו, מה יש בדעת משרד לעשות כדי לפתור בעיה כרונית זו?

תשובת שר הבינוי והשיכון ד. לוי:

אנו מודעים לעובדות שבשטח.

נבצר מאתנו לפי שעה להרחיב את חלקי הכביש הצרים בגלל הצורך בהריסת שני מבנים. אנו התחלנו

אנו מתכננים איי מקלט להולכי רגל. עם גמר התיכנון תבוצע העבודה בהקדם.

הו"ר ש. ארבל-אלמזליני :

בקשה אחת לי אליך, אדוני השר, שתקרא את התשובה לשאלתה של חבר-הכנסת דניאל רוזוליו, ש-אחר קודם בדקה, ומספרה 3766.

(שר-הבינוי-השיכון ד. לוי קרא את התשובה לש-אלתה מס' 3766. ראה לעיל, עמ' 1174).

הו"ר ש. ארבל-אלמזליני :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת רוזוליו.

דניאל רוזוליו (המערך) :

השאלה הזאת נשאלה לפני שבועה חודשים. גם אם אני מוריד שלושה חודשי פגרה אנחנו נמצאים בפיגור של ארבעה חודשים נטו ושבעה חודשים ברוטו. האם אפשר לדעת מדוע האיחור הזה ?

שר-הבינוי-השיכון ד. לוי :

אני ער וגם רגיש להערה זו. היו כמה שאלות שמבחינה טכנית במשרד לא הועברו ללשכה ועל כך אני מצטער. אדאג שלהבא לא יהיה כך.

## 2. הצעות לסדר-היום

### 1. החלטת הממשלה להעלות את שכר הדירות המוגנות

לגבי הדירות שהושכרו בדמי מפתח איננה עניינית. אנו צריכים לצאת מתוך הנחת יסוד שלדיירים זכות קניין בדירה השכורה בדמי מפתח כי אלה, לפי מח-קרים שנערכו על-ידי כמה גורמים, היוו ומהווים מ-66% ועד 85% מערך הנכס וזאת השקעת יסוד אמנם לא כמו ברכישה, לא כמו בקנייה, אבל קרוב לזה. ברוב המקרים של המקרים זו היתה השקעת כל חס-כונותיו של הדייר כי מי שהיו לו אמצעים רבים יותר חי היום בדירה קנייה, חדשה יותר, ולא במבנים של הדירות השוכרות בדמי מפתח.

לפי סקר של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה יוצא ש-95% מבעלי הדירות שאנו מדברים עליהן, כלומר הדירות שהושכרו בדמי מפתח, היו בשנת 1974 מה שקוראים בעלים לא מקוריים. זאת אומרת שהם לא היו בעלי הדירות האלה אלא הם קנו את הנכס כנכס שהיה כבר תפוס על-ידי דיירים ששילמו דמי מפתח וקנו אותו בשליש מערכו לערך. יוצא שלמעשה דייר שגר בנכות דמי המפתח שילם פי שניים ולפעמים גם יותר מפי שניים מאשר שילמו הבעלים הנוכחיים. כך זה ב-95% של המקרים. כלום אפשר להפקיע את הזכות הזאת של אלה ששילמו דמי מפתח ?

נוסף לזה, פה לא מדובר על בעלי בתים מסכנים, פרט אולי למישהו, אבל 50% לפחות מהמבנים המוש-כים בדרך של דמי מפתח שייכים לחברות גדולות. כפי שמסרו לי מהאירגונים של הדיירים הגרים בדי-רות אלה נמצאים בארץ רק כ-250, ואולי כמה יותר, בעלים שהם לא חברות גדולות.

צריך גם לשאול: מי גר היום בדירות האלה ? — או עניים או אחרים שלא יכולים להרשות לעצמם

התקציב הכולל המוקדש לתחום זה מסתכם ב-968,650,000 לירות לעומת 306,605,000 לירות שהוצאו אשתקד למטרה זו. במסגרת תקציב זה יושלם מיבצע "10 פלוס" להרחבת 2,400 דירות שבהן מתגוררות משרות בנות עשר נפשות ויותר. כן משופצות ותשופצנה השנה 12,000 דירות. פעולות אלו תרמו באורח משר-מעתי לשינוי פניהן ואורח חייהן של שכונות שונות ברחבי הארץ.

4831. כביש מסוכן להולכי רגל

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ז' בכסלו תשמ" (27 בנובמבר 1979) :

נמסר לי כי בכביש אשקלון ליד בית-הספר החק-לאי כפר סילבר קיימת סכנה רבה לתלמידים ולהולכי הרגל הנאלצים לחצות את הכביש הסואן.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. מדוע לא יוצב רמזור או לחילופין מעבר עילי להולכי רגל במקום ?
2. האם ניתן למצוא פתרון זמני לצימצום הסכנה במקום ?

תשובת שר-הבינוי-השיכון ד. לוי :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הו"ר ש. ארבל-אלמזליני :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. רא-שונה הצעתו של חבר-הכנסת מאיר וילנר : החלטת הממשלה להעלות את שכר הדירות המוגנות. רשות הדי-בור לחבר-הכנסת וילנר, להנמקת הצעתו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בהתאם לסעיף 45 לחוק הגנת הדייר אנו באים לערער על ההחלטה של הממשלה להעלות את שכר הדירה ב-33% לפי סעיף 47 לאותו חוק החל מ-1 בינואר 1980.

סעיף 45 אומר ואני מצטט : "(א) הממשלה רשאית להתקין תקנות לשינוי דמי השכירות היסודיים, ובלבד שלא תתקין תקנות כאמור יותר מאחת לשנה ; (ב) ה-תקנות המשנות יכול שיקבעו שינויים הדרגתיים בדמי השכירות שתחילתן תהיה במועדים שונים, ובלבד שלא יחולו שינויים כאמור יותר מאחת לשנה ; (ג) התקנות המשנות יכול שיקבעו דמי שכירות מעל לסכומי המאק-סימום ומתחת לסכומי המינימום הנקובים בסעיף 46 — — תקנות כאלה תחילתן שלושה חודשים מיום פיר-סומן ברשומות אם לא יבטלו לפני כן בהחלטת הכ-נסת". ובכן, על-פי סעיף זה אנו מציעים לכנסת לבטל לפני ה-1 בינואר את התקנה הזאת, את העלאת שכר הדירה הזו.

אני רוצה להדגיש שהשאלה הזאת היא חשובה מאוד לפחות לרבע מיליון דיירים ויש אומרים — ל-350 אלף. פה מתעוררת שאלה יסודית כי הרי יכולים לענות מייד : מה הם 33% ובשנה שבעים וכמה אחוזים ? הלא האינדקס עלה יותר. העמדה כזאת של השאלה

רים, כפי שאנו עדים לה היום בכל ענפי המשק, יבוא המצב על תיקונו גם בתחום זה, זה הצד השני של המטבע. בשביל זהב זה שאני רואה אותו הכרחי אבוא בימים הקרובים לממשלה ולכנסת בהצעה לתיקון הסעיף, לא לביטולו.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שההצעה כפי שהועלתה לא שיקפה נאמנה את שני הצדדים ולאור הכי וונה להציע תיקון הסעיף ולא ביטולו אינני רואה שום צורך בדיון בנושא ואני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

**הד"ר ש. ארבל-אלמזליו:**

חברי הכנסת, הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת וילגר הוא: החלטת הממשלה להעלות את שכר הדירות המוגנות.

לפי הידוע גם לכנסת יש בסמכות הממשלה להחליט על העלאת שכר הדירות המוגנות אלא אם הכנסת החליטה אחרת. כאן לא היתה דרך אחרת לערער על החלטת הממשלה אלא דרך הכנסת ולפי מה שנאמר לי גם לא הובאה הצעה זו לסדר-היום במניין המיכסה המגיעה לאותה סיעה. משום כך אין מקום להציע להעביר נושא זה לוועדה. כלומר, זו סמכותה של הכנסת להחליט אם היא מקבלת את העירעור הזה או דוחה אותו על-פי הצעת שר הבינוי והשיכון.

**חייקה גרוסמן (המערך):**

ההצבעה צריכה להיות אם לכלול או לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

**הד"ר ש. ארבל-אלמזליו:**

זו סמכותה של הכנסת בלבד, לא של ועדה.

**אמנון לין (הליכוד):**

אפשר להעיר הערה?

**הד"ר ש. ארבל-אלמזליו:**

למה להעיר? אם אתה תעיר גם חברי כנסת אחרים ירצו להעיר. אני מבקשת, חברי-הכנסת לין, תן לנו להצביע בעניין זה.

ובכן יש שתי הצעות: הצעת שר הבינוי והשיכון לא לכלול את הנושא בסדר-היום, כלומר לקבל את החלטת הממשלה כפי שנמסרה על-ידי השר לוי, והצעת חברי-הכנסת מאיר וילגר לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

**משה עמאר (המערך):**

נרשמתי להצעה להעביר את הנושא לוועדה.

**הד"ר ש. ארבל-אלמזליו:**

אם אתו לך את רשות הדיבור אצטרך לתת אותה גם לחברי כנסת אחרים שנרשמו.

**(קריאה: יש פה איפה ואיפה?)**

**משה עמאר (המערך):**

גברתי היושבת-ראש, בעניין זה הכנסת מחליטה והיא יכולה להחליט בעצמה או לפי המלצת ועדה. הצעתי שהנושא הזה יועבר לוועדה ולאחר מכן תעביר הוועדה את המלצתה לכנסת, והכנסת היא שתחליט. אין זה פוגע בסעיף 45 אלא זה תואם את הכתוב בו. צעתי ביר את הנושא לוועדה, היא תכין את ההמלצה להחליט והכנסת תחליט.

לעזוב את הדירות הישנות האלה. ופה מתעוררת שאלה נוספת: הדירות המוגנות, כלומר הדירות שנכנסו אליהן אנשים על-פי דמי מפתח, הן בדרך כלל דירות שאינן תקינות והדיירים נאלצים לבצע בהן תיקונים. מי שמכיר את הבעיה הזאת יכול לראות את התופעות האלה יום יום: צינור ישן נושן שדולף ובדרך כלל בעל הבית אינו רוצה להשתתף בדמי התיקון ואינו רוצה כלל לשמוע על כך. לחוק אין שיניים כפי שהישיבו על פנייתי לעיריית תל-אביב, אני פניתי בקשר לפינה של בית העומדת ממש להתמוטט. מטעם הי עיריה נשלחו מכתבים אל בעל הבית, מכתבי אזהרה, פעם ופעמיים, אבל שום דבר לא השתנה. כשפניתי שוב לעירייה היתה התשובה: מה שאנו יכולים לעשות זה לשלוח מכתבים, להזהיר ולא יותר מזה. והדברים האלה הם מעשה של יום יום בנוסף לכך ששכר הדירה הולך ועולה בלי הרף.

לצערונו כלי התקשורת הם נגד הדיירים והם מעמידים את כל הבעיה הזאת בצורה מסולפת. במקום להגן על מאות האנשים מגינים על כמה מאות שבים נוסף לכל זאת והוא בדרך כלל הכנסה צדדית בשבילם. במשך הזמן מכרסמים בחוק הגנת הדייר ויש גם סכנה שהממשלה תביא לחוק תיקון אשר יבטל או ישנה לרעה את סעיף 47. פורסם כבר בעתונות, וחשוב שישמע על כך גם מבמת הכנסת, בשמך של השר דוד לוי — אני מצטט מ"מעריב" מה-10 לחודש זה — שהוא הודיע בוועדת שרים לענייני כלכלה שיגיש בק"רוב הצעה בעניין ביטול סעיף 47 של חוק הגנת הדייר שמגביל את ההעלאה ל-33%. אותה ידיעה אומרת גם ששר הבינוי והשיכון אמר שיתכן שהוא יכניס תיקון נוסף, בניגוד לסעיף 45 של החוק, והתיקון יהיה שמוותר להעלות את שכר הדירה יותר מאשר פעם אחת בשנה.

שוב אני חוזר לארגומנט שהנכס הזה במהותו אינו שייך רק לבעל הדירה הפורמאלי אלא הוא שייך למי שהשקיע שני שלישים מערכו על-ידי תשלום דמי המפתח. לכן אנו מציעים לקחת בחשבון גם את העובדה הקיימת שאם דייר עוזב דירה הוא מקבל 60% מהערך הכולל שנפסק על-ידי בית-המשפט 40% מדמי המפתח מקבל בעל הבית. גם בכך יש אינדיקציה מסויימת לבעלות האמיתית. אבל מה קורה בפועל? לפי מחקר שנערך מתחלפים הדיירים אחת לשש שנים בממוצע. על-ידי חילופים אלה מרוויחים בעלי הדירה, שאלה בעיקר חברות כאמור אבל גם אותם כמה מההבעלים הפרטיים, במשך השנים פי כמה וכמה ממה שהם שילמו או השקיעו בנכס הזה.

מכל הסיבות האלה אנו מציעים להשתמש בסעיף 45 של החוק המאפשר לכנסת לבטל את ההחלטה בדבר העלאת שכר הדירה ב-33% ב-1 בינואר 1980.

**הד"ר ש. ארבל-אלמזליו:**

רשות הדיבור לשר הבינוי והשיכון, לתשובה.

**שר הבינוי והשיכון ד. לוי:**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בהתאם לסעיף 45 לחוק הגנת הדייר (נוסח משולב), תשל"ב—1972, רשאית הממשלה להתקין אחת לשנה תקנות בדבר שינוי דמי השכירות בדירות מוגנות ואכן הממשלה התקינה תקנות כאלה מדי שנה מאז חקיקתו של החוק ב-1972. כורח הנסיבות הוא שבתקופה של עליית מחיר

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-  
היום של הכנסת — מיטוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום  
של הכנסת נחקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:  
ובכן החלטנו לא לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת  
מאיר וילנר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:  
חבר-הכנסת עמאר, אם התחלטה נתונה בסופו של  
דבר בידי הכנסת אין צורך להעביר את הנושא לזר-  
עדה. כך אני מוסקת. עכשיו העניין עומד בפני הכ-  
נסת ואנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת שר הבינוי  
והשיכון? מי בעד הצעתו של חבר-הכנסת וילנר?

הצבעה  
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בס-  
דר-היום של הכנסת — רוב

## 2. אישור חתימת חוזה בסכום של 12 מיליארד לירות עם חברות בניה זרות

נייה. הוא עבר תקופות עלייה ותקופות שפל לפני התמו-  
רות שחלו בהתפתחות הכללית של הישוב ואחר כך —  
של המדינה. בסוף שנות ה-60 ובתחילת שנות ה-70  
היה קצב ההתפתחות מהיר כדי שיהיה בו סיפוק צרכי  
המדינה: דירות לעולים, פתרונות דיור לשכבות מצוקה  
ולזוגות צעירים ופיתוח אזורי התיישבות חדשים —  
את זאת אני מדגיש. ומאז לעתים הואט קצב הגידול  
ולעתים הוא התרחב וזאת בהשפעת תהליכים בחברה  
ובכלכלה הישראלית, בקצב העלייה, ברמת הדיור ובי-  
אפשרויות התקציביות של המדינה.

הבה נדגיש הדגש היטב: הבנייה בארץ כולה נעש-  
תה על-ידי מפעלים ועל-ידי עובדים מקומיים ולא זרים;  
המיתקנים ושדות התעופה בסיני נבנו על-ידי מפעלי  
בנייה ועובדים מקומיים ולא זרים; חברות בניה יש-  
ראליות, עובדים ומומחים ישראלים בנו ובונים בארצות  
חוץ בהצטיינות. עתה קיימים בארץ שבעה מפעלים  
לבנייה טרומית ומתועשת והם בעלי כושר ייצור של  
כ-20 אלף יחידות ייצור לשנה. ניתן להגדיל את תפוז  
קתם בעוד כ-25% לשנה אם יובטחו להם עובדים בהיקף  
מתאים, קרקע זמינה ומתוכננת, המשכיות פעולות בנייה  
ורציפות רבי-שנתיות. חברות אלה צברו נסיון וידע והת-  
אימו את ייצורן לתנאי הארץ. כושר הייצור שלהן  
מנוצל רק באופן חלקי — 46%. קיימים בארץ גופים  
ויחידים העוסקים בבנייה קונבנציונלית. עקב נסיון של  
שנים רבות הם רכשו את הכושר ואת היכולת להתאים  
את עבודתם לתנאי הקרקע ולתנאים הכלכליים והאי-  
חרים בארץ המשתנים מעת לעת ולשוק הבנייה הבלתי  
יציב. יש לנו פוטנציאל. הפוטנציאל הגדול הזה —  
המיתקנים, המשאבים ויתר גורמי הייצור — מנוצל רק  
בחלקו.

וראה זה פלא: השר מכריו על בניית 50 אלף  
דירות עממיות בבנייה ציבורית לשנה; הממשלה מח-  
ליטה על ויסות הבנייה ומפסיקה באופן טוטאלי בנייה  
של מבני ציבור. כוחות הייצור עומדים, מחכים, נכזי-  
בים לבנות, להגדיל ולהרחיב את הקצב. מה את רואים?  
— מאז תחילת שנת 1979 הוחלל בבניית 28,900 דירות,  
מהן 10,000 דירות בבנייה ציבורית בלבד. וזאת על-  
שום מה? — חוסר קרקע זמינה לבנייה, השר אומר  
במלים אלה: "אם המינהל לא יפשיך קרקע והקרקע  
לא תהיה בידי לא אוכל לבצע". הקרקע איננה עדיין  
בידו — ואין ביצוע.

לא זאת בלבד, אף במקום שיש קרקע, אתרי הבנייה  
אינם מתוכננים, התיכנון זוחל, רשויות התיכנון פו-  
עלות כדרך, סעיף 97 של חוק התיכנון והבנייה קיים,

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:  
אנו עוברים להצעה לסדר-היום: אישור חתימת  
חוזה בסכום של 12 מיליארד לירות עם חברות בניה  
זרות, הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת משה עמאר  
וחבר-הכנסת דוד גולומב. רשות הדיבור לחבר-הכנסת  
משה עמאר, להנמקת הצעתו.

משה עמאר (המערך):  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לכבודך, אדוני  
שר הבינוי והשיכון, אני רוצה לצטט בתחילה משפט  
לאטיני:

שמאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):  
איך זה בערבית?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:  
אבקש להסביר בעברית.

משה עמאר (המערך):  
אבל שר הבינוי והשיכון ודאי יודע: "ההנחה שכל  
הפעולות נעשו כשורה". זו חזקה משפטית המבוססת  
על המשפט הלאטיני והיא קיימת במשטר ובממשל מתור-  
קנים הפועלים על-פי כללי נוהל שקולים, סבירים, ראצי-  
ונאליים, העומדים במבחן ההגיון. אך בעתים שמעשי  
הממשל נראים על פניהם מוטעים ובלתי סבירים בשר-  
שרת מעשים תכופים זה אחר זה בתחומים שונים והם  
מורים על חוסר ריסון, חוסר ביקורת וחוסר משמעת  
עצמית; כשהדחפים והלחצים הפנימיים והחיצוניים פור-  
צים ללא מעצור ומקפחים את המחשבה הישרה ואת  
ההגיון הבריא — אז מקבל אותו ממשל פנים בעלי צורה  
מעוותת ולגבי מקובלת הנחה, שוב במשפט לאטיני:  
"Omnia praesumuntur rite esse acta", ההנחה של  
המעשים נעשו שלא כשורה. ולראיה: מעשה אומלל,  
סיפור הרפתקאותיה של "קורת גג" עם המדאליונים  
המותכים, ובתקיפות, מעשה ההרפתקאה המשוונה: התי-  
קשרות עם שתי חברות זרות מחוץ-לארץ לבניית דירות  
בארץ, אלה מחייבים הסקת מסקנה בלתי מעורערת כי  
ההנחה האמורה שכל המעשים נעשו שלא כשורה היא  
השלטת ולפיה עלינו לבחון את מעשי הממשל.

רבותי חברי הכנסת, אתמול דנה הכנסת במצב הח-  
מור שאליה הגיעה התקלאות הישראלית כשענפים של-  
מים עומדים בפני סכנת התמוטטות; כיום אנו דינים  
כפגיעה חמורה ורצינית בענף הבנייה בארץ.

עם התפתחות הישוב בארץ התפתח עמו ענף הב-

מעיק, מכביד ואין עוזר. לא לשווא מסתמנת עכשיו אבטלה בבנייה.

ובכל זאת בונים, יש דירות גמורות והן עומדות ריקות. מלאי הדירות בידי הקבלנים הפרטיים גדל והגיע לאחרונה ל-6,300 דירות. בחודשים יולי-ספטמבר שנה זו מכרו 27% מהדירות המוצעות למכירה. חברת "שיכון ופיתוח" בונה כ-4,000 דירות והיא מכרה 1,500. חברת "שיכון עובדים" בונה כ-4,000 דירות שכבר מוצעות למכירה ומכרה 1,100. אין ביקוש. וכי אין צורך? האם אין נזקקים המצפים לדור? — יש ויש. אלא שאין ידם משגת. אותה תכנית בנייה גרנדיוזית של שר הבינוי והשיכון שהועלתה ברוב רעש ופירסום, שהועלתה והפכה תהומות והגבירה ציפיות, נעצרה ונבזזה. למה והגיעה למבוי סתום. נמצא כי אותה תכנית לא קימה מתוכננת ויד ימין לא ידעה מה עושה יד שמאל.

והנה במצוקה שבה אנו שרויים נמצאה ובאה הישועה מרחוק. אולי יהא בלתי נכון לומר "מרחוק"; נאמר: מרחוק שהוא קרוב, מהמקורבים למלכות. יש אדם נכבד, נכבד עד מאוד, היוצא ובא בחצר שיד ושם לו בקרן תלחי. ולזכותו יאמר: הוא עזר לחלץ את הקרן הזאת מחובותיה ומלחץ גושיה. הוא "המלאך המושיע". והוא באמתחתו חברה ששמה סודי והיא ידועה בראשי תיבות "מב"ע" והיא באה בדברים לרכישת שיטת בנייה בשם "סיגמה" שפותחה על-ידי חברה צרפתית — שמה לא לפירסום — שהיא חברת-בת של חברת הפחם הצרפתית ס.טי.אף. היוצא מן ההרכב המשונה הזה הוא: יש מין פאטנט אשר הטכניון עד היום לא הגיע לחקר מהותו האמיתית, פעולתו והתאמתו לארצנו ועל-ידי מין "הקוסם פוקס" כזה, הנחת קוביות אחת על השנייה, ייבנו 5,000 דירות במשך 5 שנים, כל שנה 1,000 דירות כשהחסכון בזמן הבנייה יהא בין ארבעה לחמישה חודשים לעומת הבנייה הקיימת, לדבריהם.

אבל — התנאים, התנאים המה: תנאי אחד, המדינה תתחייב לרכוש את הדירות אשר לא תימכרנה, ואני אומר שהן לא תימכרנה כי איש לא ירצה לגור בהן, בקוביות אשר אי-אפשר לשנותן במאומה, אי-אפשר להגדיל, אי-אפשר להרחיב, אי-אפשר לשנות. הן תירכשנה במחיר התקשורת עם קבלן מקומי בהנחה של 5%. מדברים על מחיר ממוצע של 1.5 מיליון לירות לדירה לפי המחירים של היום. אומר מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון — ותוא יודע מה שהוא אומר: "מחיר הבנייה הטרומית שווה למחיר הבנייה הקונבנציונאלית". תנאי שני, שהמפעל יהא מפעל מאושר. אומר מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון: "ההשקעה הצפויה — 14 מיליון דולר; המענק — 30%. זה בערך יגיע לסכום הנע בין 3.5 ל-4 מיליון דולר". כך אמר מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון. תנאי שלישי, לרשות המפעל תעמוד קרקע זמינה לבנייה ללא מכרז.

אני שואל: האם יש חסכון משמעותי בזמן? — אין. אין מפני שגם הבנייה הזאת חייבת לבנות יסודות ולבנות מקלטים. אם מכינים קרקע, מכינים תשתית, מכינים את הפיתוח, בונים את היסודות, אז תוספת הבנייה לא נמשכת זמן רב, פרט לגמר, ואת הגמר אפשר לארגן ולתכנן. האם יש חסכון במחיר? — אין.

מנחם פבידור (הליכוד):  
למה אין חסכון במחיר? יש חסכון בשיעור של 5% עד 10%.

משה עמאר (המערך):  
5% מהמחיר הקבלני. האם זה חסכון במחיר?

מנחם פבידור (הליכוד):  
כולל ויתור על פרמיות שנותנים לקבלנים אם הם מקדימים.

משה עמאר (המערך):  
איזה פרמיות? תעשה חשבון נכון ותגיע לתוצאה הנכונה.

מה כן יש? — העברת דולרים טובין ותקלין מאוצר המדינה לאוצרו של אותו אדם. עניינו רואות ותוהות. ממש, אין להאמין למשמע אזניים עד היכן הידרדרו הדברים. בריש גלי ולעין השמש נעשית עיסקה שעולה ממנה ריח רע של שילומים ופרוטקציוניזם.

יש חברה נוספת, שמה "סיקו", נוסדה בשנת 1978 על-ידי אחד העוסק בשיווק גושם ובעל סוכנות לדוגי-מניות בבריסל ועל-ידי השני, שותף באותה חברה, יורד ישראלי המחפש פרנסות קלות בחוץ-לארץ. החברה עוסקת מאז נוסדה בשיווק מלט סינטטי ומעסיקה עובד אחד בלבד. "סיקו" פנתה לקבלן בניין קטן בשווייץ בשם "ונדק". שותפים אלה, עם אחד העובדים לשעבר של רשות ההשקעות, חברו יחד לעשות עיסקה משולבת והשר הנכבד נפל ברשתם. הם יקבלו מבנק שווייצארי בריבית נמוכה כמה עשרות מיליוני דולר הניתנים לפי מדיניות ממשלת שווייץ למימון בנייה על סמך הסכם עם ממשלת ישראל לבניית 5,000 דירות בבנייה טרנזיטית רגילה כפי שנבנית הבנייה האחרת בארץ, אפילו פחות. אמנם ללא מפעל מאושר, זה ההבדל בין החברה הזאת לחברה האחרת. האם זו עיסקת בנייה ריאלי? — לא. זוהי עיסקה פינאנסית מופקפת בתכלית; במה הותה — חסרת כל ערך ושום אדם בר דעת לא היה מקבלה. אם קיבלוה הרי קיבלוה מטעם אחר. אני רוצה להניח כי היא היתה מעין כיסוי לעיסקה האחרת כי אחרת העיסקה האחרת תהא צורמת מדי. והתוצאה — מעשה דילטאנט; והתוצאה השנייה — מעשה שערורייה. אין מגווח יותר משערורייה דילטאנטית.

חיים קורפו (הליכוד):  
ההסכם הזה הוריד היום את כל מחירי הדירות ב-17%. זה הישג?

משה עמאר (המערך):  
אתה טועה.

חיים קורפו (הליכוד):  
זה הישג?

משה עמאר (המערך):  
העובדה שאתה מניח היא בלתי נכונה. הירידה ב-17% היא משום ששוק הבנייה ירוד, משום שאנשים אין להם יכולת כספית לקנות דירות.

חיים קורפו (הליכוד):  
למה זה לא קרה קודם?

דוד שטרן (הליכוד):  
זה לא נכון.

חיים קורפו (הליכוד):

ב-1965 קנו 4,500 דירות. הממשלה רכשה אז מ"שי-  
כון עובדים" 1,300 דירות. לא היתה התחייבות קודמת,  
הממשלה רצתה לקנות והיא קנתה אותן. 4,500 דירות  
קנו ב-1965.

משה עמאר (המערך):

לא הקשבת לי. אם היתה תכנית רצופה רבת שנים  
לחברה ישראלית היא היתה יכולה לבנות במחיר הרבה  
יותר זול וגם להקטין את זמן הבנייה. המדינה קו-  
נה — —

(חבר-הכנסת ח. קורפו קורא קריאת-ביניים)

— המדינה קונה לא כתכנית רצופה רבת שנים  
אלא כהזמנה אחת. היא לא מתחייבת לגבי הזמנות  
נוספות בעתיד מחברות ישראליות. כאן ניתנה הת-  
חייבות לחמש שנים שכל הדירות שייבנו יירכשו ממנה.  
אף חברה ישראלית לא קיבלה התחייבות כזאת. יש  
פוטנציאל, יש כושר ייצור, אפשר לתת לבנות כאן ולא  
להביא מין עיסקאות מפוקפקות, שלא רק שהן מפוק-  
פקות אלא שיש בהן סירכה.

אתן לכם דוגמה פיקנטית לחלמאיות עם שערוריה.  
אותו סיפור על חברת "קורות גג" אשר קמה למטרה  
נעלה בתרועה גדולה, בדרכים בלתי נעלות ובלתי כש-  
רות ועכשיו מדאליותיה מותכות, פאורותיה-מכובדיה  
שבראשה הרכינו ראשם והבושה גדולה, גדולה עד  
מאוד. והבזיון וחוסר הכבוד רב ועצום ולא רק בשל  
הכשלון ואי ההצלחה אלא בשל חוסר הכישרון לדעת,  
להבין ולראות נכוחה.

בשל כל אלה יש הכרח שהכנסת תדון, תבדוק  
ותבחן את מהותן של אותן עיסקאות מפוקפקות. האם  
הן בטלות מעצמן או שיש לבטלן? האם נכון להעניק  
לאותן יזום ממב"ע מענק של מפעל מאושר? מי יהא  
מאשר מנתינה ומקבלת המענק? האם לא מן הנכון  
להימנע מלהטריח את הקבלן המסכן השווייצרי ב-  
בעיות בנייה ישראליות ולהשאיר את סוכן הדוגמניות  
בעסקיו? האם יש מקום לערוך בדיקה מדוקדקת על-  
ידי ועדת מומחים כדי למצוא מה הם הגבולות לאותן  
נפשות פועלות בנושאים אלה? האם יש גבולות? או  
אולי יש לבקש מהוועץ המשפטי לבדוק את הנושא  
על-פי הסמכויות הניתנות לו לפי החוק?

לכן אני מציע לקיים את הדיון בכנסת ואני מב-  
טיחכם, חברי הכנסת, כי הדיון יהיה מעניין, מאוד  
מעניין.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גולומב, להצעה באותו  
נושא.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר הבי-  
נוי והשיכון, בחודש הראשון למדיניות הכלכלית הח-  
דשה של הממשלה שהעיקר בכותרתה הוא מדיניות אמת  
נוכח מצוקת המשק, כאשר האוצר מייקר את כל מצ-  
רכי היסוד ומכביד את העול על שכבות חלשות ועל

מפעלים יצרניים כיוון שלדברי שר האוצר אין לממ-  
שלה במה לגמור את החודש, באמצע החודש הראשון  
למדיניות של ייקוב דין המחסור את הר הדרישות הח-  
ליטה הממשלה החלטה העומדת בניגוד קטבי ומשוע  
לכל דרישותיה, החלטה העשויה להזרים למשק מיל-  
יארדים של לירות ולערער לא רק את עקרון מדיניותה  
ואמינותה אלא את היסודות הכלכליים של ענף הבניין  
כולו.

הממשלה החליטה להתקשר בחוזה מחייב עם שתי  
חברות ולהבטיח להן בחוזה מחייב קניית דירות בערך  
של 12 מיליארד לירות במחירי היום צמוד לערך הדירות  
במשך חמש שנים. זאת בתקופה של ראשית מיתון  
בענף הבניין כאשר החברות המקומיות נמצאות באב-  
טלה חלקית והולכת ומחמירה. אם חובת הכנסת, לשמש  
מוסד מפקח המבקר את הרשות המבצעת אין דוגמה  
מחייבת יותר בתחום הכלכלי להפעלת זכות הדיון וה-  
ביקורת של הכנסת בתחום הכלכלי מאשר נושא זה.

לפי נתונים שהוגשו לוועדת הכספים על-ידי חברות  
הבניין נמצאים מפעלי הבנייה הטרומיים הפועלים ב-  
משק באבטלה חלקית המגיעה ל-40% מכושר הייצור  
שלהם. אין לאף מפעל הזמנות מעבר ל-1 באפריל  
1980. ובתקופה זו שבה אפשר להגדיל ללא השקעות  
כבדות נוספות את תפוקת ענף הבניין בעשרות אחוזים  
נהגת הממשלה בניגוד גמור לקריאתו של שר האוצר  
לעקרות הבית לשמור על הלירה שלהן. נכון, הממ-  
שלה איננה מזלזלת בלירות, היא מזלזלת במיליארדים,  
ב-12 מיליארד לירות.

עם מי, מצהירה הממשלה, בכוונתה לתתום על  
חוזה מפליג כזה? אולי עם חברות ענק, ענקי בניין  
מחוץ-לארץ שישנו ויחדשו את פני הענף בארץ? לא,  
עם שתי חברות, ננס וגמד. חברת "סיקו" — הון עצמי  
5 מיליון פראנק בלגיים, כ-6 מיליון לירות. ניתן לה  
חוזה של 6 מיליארד לירות. והחברה הזאת, שמא נב-  
דוק איוו חברה זו — חברה לסחר במלט בבלגיה. היא  
קשורה מצדה עם קבלן שווייצרי שבנה עד כה מאות  
דירות, לא אלפים רבים, בשיטה שמומחים ישראליים  
ובין-לאומיים טוענים שזו שיטה טרונית מיושנת ושה-  
שיטות הקיימות בארץ חדשות ויעילות ממנה.

חברת "סיגמה" היא חברת בנייה קטנה מבוססת  
בצרפת. השנה היא תבנה בצרפת פחות מאחוז אחד  
מערך הדירות, 0.7%. המספר הדירות בצרפת. אבל לא  
בוה מתמצה הנזק האפשרי לענף. כל החוזה כולו הוא  
מעשה אפליה בולט נגד חברות מקומיות, ואני מדגיש  
שהדבר נעשה בזמן שכל הענף נמצא במצוקה. שנים  
רבות תובעים הקבלנים ממשד השיכון, לא בממשלה  
הזאת, בממשלות קודמות ובממשלה הזאת, חזרים לטווח  
ארוך.

(חבר-הכנסת ח. קורפו קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת קורפו, אם אינך יודע מה הוא התבדל  
ביעילות הבנייה אצל חברה שיש לה חוזה מראש והיא  
יכולה לתכנן את הבנייה לבין חברה שעריכה לבנות  
מהיד אל הפה ואינה יודעת אם בעוד ארבעה חודשים  
יהיה לה חוזה או לא ואיננה יכולה לבנות בצורה  
מודולארית או אינך מתמצא בענף הבנייה. פירוש ה-  
דבר הוא מתח גדול של ייעול.

נהגה באפליה ברורה בכך שהיא לא הציעה לקבלנים המקומיים אותו חוזה.

חיים קורפו (הליכוד):  
גם זה לא נכון.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):  
יפה, סליחה.

הקבלנים באו לוועדת הכספים וטענו שלא הציעו להם ולא נאמר להם בוועדת הכספים: הצענו לכם, למה לא עניתם. אבל בנוהלים עוד אגע. הקבלנים מצדם הציעו בוועדת הכספים שהם מוכנים להתם על חוזה כזה ועל חוזה גרוע יותר. אנחנו, חברי ועדת הכספים, אמרנו: אל תמהרו ליתר גרוע, הדין צריך להיות שווה.

אפשר להבין מעשה אפליה של ממשלה שמעדיפה חברות מקומיות על-פני חברות זרות בעת מצוקה ותחית. רות. קבלני עירך קודמים, עניי עירך קודמים, פועלי הבניין המקומיים קודמים. אבל מעשה אפליה בעת מיתון שבה להגן או להעדיף חברות זרות על-פני חברות מקומיות במצוקה נעלה מבינת כל אדם סביר.

אבל יותר מזה, החוזה הזה נותן מראש יתרון לא רק בתחום הבנייה והרכישה אלא גם במימון. ומי שמתמצא בענף הבנייה יודע מה זה מימון בענף זה. חוזה כזה שנמצא בידי חברה זרה יכול להיות עוגן למימון בכל בנק בחוץ-לארץ וכאשר יש לך חוזה כזה ואתה רוצה לממן פעולת בניין אתה יכול לעשות זאת בעוד שהקבלנים המקומיים, לפי מדיניות הממשלה, אינם מקבלים לים אשראי במטבע-חוץ.

חברת "סיגמה" עומדת כנראה לקבל מעמד של מפעל מאושר, עומדת כנראה לקבל המלצה ממשרד הבינוי והשיכון לקבל מעמד כזה, וערך ההטבות שישלם משלם המסים, הגלומות במעמד של מפעל מאושר, מגיע ל-70%-80% ממחיר ההנחה המובטחת לממשלה ומשרד למת מראש. צאו וחשבו, מעמד של מפעל מאושר ניתן תמיד למפעלים שמביאים מטבע-חוץ, לא למפעל שצורך מטבע-חוץ בגלל משיכת הרווחים. ועתה תקבל זאת חברה זרה ללא כל צידוק ענייני.

הדרך שבה התקבלה ההחלטה היא חמורה לא פחות. לא ביקשתי בוועדת הכספים לפסול את בקשת הממשלה אלא, נוכח כובד העדות, ביקשתי לעכב את קבלת ההחלטה לחודש אחד עד לבדיקת העניין עליי. הטכניון או בנק ישראל או חברת ייעוץ כלכלית. בקשתי נדחתה. לא אמרתי שהחוזה לא טוב אלא שנוכח כובד הבעית צריך לבדוק זאת. שבוע אחרי החלטת ועדת הכספים, שלא קיבלה את עצתי לבדיקה, קמו כלכלני בנק ישראל ומסור תזכיר שאותו אני רוצה לקרוא. אקרא את תוכנו של התזכיר. זאת איננה הודעה עתיר נאית סתם. בתזכיר כתוב כי ההערכות שהתגבשו בשבועות האחרונים שלפיהן כביכול לא יכול ענף הבנייה לספק את הביקוש לדירות היו מוטעות. הערכות אלו סייעו לכך שהממשלה תחפש חברות בנייה טרומיות שיבנו דירות בארץ. ומסיף התזכיר שאין ספק שעדיף לסגת מההסכם תוך מתן פיצוי ליוזמים מאשר לקיימו. אישור ועדת הכספים הוא שלב נוסף בהליכים פורמאליים ליצירת התקשרות שביטולה יאפשר מתן פיצוי בדברים האלה מתברר יותר ויותר כי ההנחות אינן

רוני מילוא (הליכוד):

הייתי רוצה שתתייחס גם לעובדה שכתוצאה מהתקשרות הזאת או מהאפשרות להתקשרות הזאת לפי תע חברות הבנייה על הוזלה של 17%-18% במחירי הדירות. חברות הבנייה אף מודיעות שהן מסוגלות לבנות בתקופה קצרה בשליש מאשר קודם לכן. התחרות הזאת יש בה היבטים חיוביים בנושא שהוא ראשון במעלה מבחינת ישראל והוא בעיית הדיור. עד היום לא קרה כלום.

(חבר-הכנסת ז. כץ קורא קריאת-ביניים)

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):  
השאלה הופנתה אלי, תרשה לי. אני מתכוון להפנות אותה לחבר כנסת אחר, לא אליך. האם אפשר לבקש את מר שטרן לענות?

היו"ר ש. ארבליאמזולינו:  
אין לו רשות לענות.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):  
לידיעתך, לשאלה דומה שנשאלה בכנסת לפני 20 דקות על-ידי חבר-הכנסת קורפו השיב חבר-הכנסת דוד שטרן — שיותר משלשתנו מתמצא בענף זה — שאין קשר בין החוזה הזה לבין הוזלת הדירות שרתה, כי בינתיים קרו דברים בענף בארץ.

רוני מילוא (הליכוד):

אבל בתחום — — —

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת-ביניים)

(חבר-הכנסת ר. מילוא קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ש. ארבליאמזולינו:  
אני מבקשת לאפשר לחבר-הכנסת גולומב להשיב.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):  
חבר-הכנסת מילוא, המחירים ירדו לא לזמן ארוך. היום, שנתיים לפני שהחברות האלה נכנסות לשוק ובשיטת בנייה אחרת לגמרי, ירדו המחירים כתוצאה מהחוזה?

רוני מילוא (הליכוד):

גם.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):  
אם כך, אתה מבין גדול בענף הבנייה. כל אלה שעוסקים בבניין אינם חושבים כך. הם חושבים שהמיתון — — —

(חבר-הכנסת ר. מילוא קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ש. ארבליאמזולינו:  
זה לא דרישה. ביקשת לשאול שאלה, ניתנה לך אפשרות.

(חבר-הכנסת ר. מילוא קורא קריאת-ביניים)

השר ישיב, לא אתה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):  
לשאלתך עניתי במלואה וציטטתי את אחד האנשים מהבית הזה המתמצאים בענף הבניין. אם אתה רוצה שאביא לך חוות-דעת נוספות אביא לך. הממשלה

בכל הפרטים, שמעה את כל הגופים, את הקבלנים, את חברות הבנייה ואת מפעלי הבנייה הטרומיים. ועדת הכספים שמעה את האוצר. האופוזיציה הביעה את כל הנימוקים. היתה פנייה למבקר המדינה והוא בודק את הנושא. יש עתירה לבג"צ ואנחנו מצווים להמתין בכבוד עד לפסיקתו. כל התיאור הזה איננו מכובד לחברי הכנסת משום שהוא נותן תמונה מסולפת. מעלימים נתר-נים מהותיים, מרכזיים, ומנסים להציג כאילו הנושא נדון כאן לראשונה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמות):  
כבוד השר, מותר לשאול שאלה?

שר-הבנייה והשיכון ד. לוי:

אני לא הפרעתי לך. אתן לך, תאמין לי. קראת כאן מסמך, בטעות עלולים חברי הכנסת לחשוב שהוא מסמך של בנק ישראל. אך זו בסך-הכול חוות-דעת של האדם שכתב אותה. המסמך לא נדון ולא אושר בהנהלת הבנק. לא כך הוא. רשאי כל אחד — אנחנו חיים במדינה דמוקרטית — להתנגד לכל נושא. זכותה של הכנסת להכריע בעניין.

כל התיאור על ועדת הכספים הוא באמת עלבון לכנסת. אם המצב הוא כזה ואם הבעיה היא כה חריפה כפי שכאן מתארים אותה, איך קרה שוועדת הכספים של הכנסת אישרה את ההחלטה ב-12 קולות ו-2 מתנגדים מסייעת המערך? חבר ועדת הכספים מסייעת המערך שנכח בישיבה סירב להצביע נגד. אחרים פשוט מצאו לנכון לא לבוא להצבעה. איך זה קרה?

כל התיאורים כאן מעובדים בצורה שמסתירה את הצד השני של הבעיה.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה כאן להדגיש, אין זו הפעם הראשונה שהמדינה נותנת התחייבות רכישה למפעלים, מפעלי בנייה, לרבות מפעלים טרומיים. עלי להזכיר שבעבר ניתנה התחייבות רכישה לחמשת המפעלים הטרומיים בארץ.

דבר שני: מצב הדיור בישראל. למרות הרוויה המדומה בשיכון ובבנייה, אם לא תימשך הבנייה בהיקף שהתחלנו בו השנה לפחות בשנתיים הקרובות נעמוד בפני מצוקה קשה בשני התחומים: בתחום החברתי ובתחום האמרת מחירים מרקיעי שחקים כתוצאה מהעדר דיור. אני רוצה להזכיר, כאשר הבאתי לכנסת תכנית מפורטת של פרוגרמת משרד הבינוי והשיכון לשנה זו התעוררו ספקות כבדים מאוד אצל חברי הכנסת לגבי היכולת לבצע אותה. אותם הגורמים שהו-פיעו בפני ועדת הכספים טענו שאין יכולת לעמוד בתכנית הזאת, לא מבחינת העובדים, לא מבחינת האמצעים ולא מבחינת ההיערכות לקראתה. היום הוכח כי ניתן להדביק את הפיגור, ניתן להתמודד עם מצוקת הדיור.

אין מדובר כאן, חברי הכנסת, במצב המונע מבו-נים מקומיים להתפתח ולבנות או במצב הגורע מחלקם בבנייה. עם כל הסייע של המדינה דרך תקציב המדינה בפרוגרמת השיכון של השנה הזאת, עם העובדה שניתנו ערבויות השנה מעבר ל-12 מיליארד לירות לגור-מים בארץ וחרף העובדה של מימון מלא לכל הדיירות או יחידות הדיור הנבנות על-ידי המפעלים הטרומיים

מבוססות. הענף מובטל בחלקו. הביקוש לדיירות רחוק מגאות ויש הוצאה בלתי חיונית של מטבע-חוץ. נוסף לכך עלול הציבור להסתלק מרכישת דיירות אלה וההנחות עלולות להתגלות כמכשלה. את הדברים האלה כותבים אנשי אופוזיציה? לא, אנשי מחלקת המחקר של בנק ישראל.

אבל אולי יותר מזה, וכאן, חברים יקרים, אני מדבר אל הכנסת, לא אל משרדי הממשלה: הצעה שנייה שהגשתי בוועדת הכספים לא היתה לדחות את הדיון אלא לעכב את ההצבעה עד שנעניין בחוזה. בכל פעם שוועדת הכספים מאשרת הרשאה להתחייבות או מתן ערבות למפעל בסך חצי מיליון לירות, אם חבר אחד בוועדה מבקש לראות חוזה, הדבר ניתן. הנהול היה כזה ולא היתה חריגה ממנו. עכשיו, בסך-הכול מדובר על 12 מיליארד לירות. לא צריך להביט על מה חותמים. ועדת הכספים מוכנה להיות מעין חותמת גומי של הממשלה, לחתום בלי לראות את החוזה. לא היה תקדים לכך בעבודת ועדת הכספים שהצביעה ש-איננה רוצה לראות את החוזה על סכום של 12 מיליארד הלירות שעליו היא מתחייבת. יושב-ראש ועדת הכספים, שבדרך כלל מתנגד חריפות להפלת הצעות הממשלה, לא הצביע עם הירב האוטומטי שבאותה מידה יכול היה להחליט גם שהיום יום שבת. לכך היה אולי היושב-ראש מתנגד.

ועדת הכספים המופקדת על ניהול תקין של הפעילות הכלכלית של הממשלה פסלה את עצמה מלהוות גוף מפקח או מבקר בכך שהצביעה שאיננה רוצה לראות את תוכן ההחלטה שעליה היא מצביעה. היא לא רצתה לראות אם יש קנס פיגורים או לא, אם יש ערבויות לביצוע החוזה; היא לא רצתה לדעת שום פרט מהפרטים החיוניים. אני חושב שאם כי ועדת הכספים הצהירה שהיא חותמת גומי אין הכנסת צריכה להיות חותמת גומי ועליה החובה לראות את שני הדברים. מכיוון שוועדת הכספים לא היתה גוף מבקר כזה רצוי שהכנסת תדון בעניין במקומה. וכיוון שעלדברים האלה יש ערך פרוצדוראלי חשוב אבל לא רק זה אלא גם ערך מהותי על הכנסת לעסוק בכך. הכנסת צריכה אולי לעמוד על משמר העקביות של המדיניות הכלכלית ובזמן שלא נותנים כסף מפני שאין, בזמן שמייקרים את מצרכי היסוד ולא נותנים אשראי לזמן קצר למפעלים חיוניים, באותו זמן אנשי הממשלה רשאים להבטיח 12 מיליארד לירות להצעה שכולה מופקפת ואיננה בדוקה — אדרבה, תדון הכנסת בכך ותדרוש היא את חובת הבדיקה על-ידי ועדה משותפת למשרד האוצר ולבנק ישראל.

הו"ר ע. אריבלי-אלמולניג:  
רשות הדיבור לשר הבינוי והשיכון, לתשובה.

שר-הבנייה והשיכון ד. לוי:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כאשר שומעים את הטענות מפי שני חברי הכנסת הנכבדים עלול להיווצר רושם שבמחתרת, כגנבים בלילה, ישנה קבוצת אנשים, עשתה עיסקה וחייבה את המדינה. איש לא ידע, גוף לא התייחס ופורום לא ביקר. אני חושב ש-עצם ההצגה בצורה כזאת מסלפת את המציאות.

ועדת הכספים של הכנסת קיימה כמה ישיבות, דנה

לה, במעלה אדומים ולאחרונה לחברה ישראלית מכור בדת לבנייה טרומית בחצור הגלילית. אין כאן שום דבר חריג. אם מבקר המדינה ימצא דופי נפעל לפי הממ"צאים שלו בטרם נחתום על הסכם סופי מחייב כלשהו. שום דבר לא יצא לפועל לפני פסיקה של בית המשפט העליון.

**משה עמאר (המערך):**

למה לתת אישור של מפעל מאושר? מה הנימוקים לכך?

**שר הבינוי והשיכון ד. לוי:**

אני לא נותן אישור למפעל מאושר. לגבי מפעל ישראלי לבנייה טרומית בחצור הגלילית המלצתי להכיר בו כמפעל מאושר.

האמינו לי, לפני נאום עם עובדות. כל העובדות נמסרו בוועדת הכספים של הכנסת. אינני רוצה לחזור עליהן. התייחסתי לדברים שהושמעו כאן. טענות אלה הושמעו גם בוועדת הכספים ולא שיכנעו את חברי הוועדה. דובר על פגיעה חמורה בענף הבנייה. איוו פג"ע? על מה מדברים? ענף הבנייה מודיע שאם לא תהיה עוד הורמת כספים מתקציב המדינה, למרות כל מה שנעשה בשבילים, במימון מלא, במימון חלקי, בהתחייבויות, לא ימשיכו בבנייה. איך עלי לנהוג? האם המדינה יכולה לממן מראש הכול או שצריך לחפש דרכים כדי שיהיה מסלול נוסף, דרכים אחרות לפתרון הבעיה?

לטענה שתהיה אבטלה בענף הבנייה למגורים אין יסוד, אין סימוכין. לא ניתן שיהיה מצב כזה. אנחנו נעמד על כך שהיקף הבנייה בשנה הבאה יהיה דומה, באותו שיעור של שנה זו. אינני צופה אבטלה בענף הבנייה למגורים. עובדים מקומיים יעבדו בענף. אין כוונה לייבא עובדים מחוץ לארץ שימנעו עבודה מעובדים מקומיים. נאמר כאילו 20 אלף יחידות דיור זה דבר של מה בכך.

חברי הכנסת, ראיתי חובה לעצמי להעמיד אתכם על הסכנות המקופלות במצב של ירידה דראסטית בענף זה במשך ארבע שנים. מצאתי לנכון להזעיק את הכנסת לעניין זה ולהציב לפנינו מטרה של תנופת בנייה פי 3 ופי 4 מכפי שהיתה אשתקד ומכפי שהיתה לפני שלוש שנים. אני יכול לומר שחרף כל התנודות והעזושים בתחום זה אנחנו עושים הכול כדי לעמוד באתגר שהציבנו לעצמנו. במשך 9 חודשים גבנו כ-12 אלף יחידות דיור, מספר שווה למספר יחידות הדיור שהוקמו במשך שלוש השנים שקדמו. הגדלנו גם את הסיוע שלנו לזוכאים. חלק מן הסיוע צמוד אך יש בזה מפנה מבחינת גודל המשאבים שבידי הזכאי לרכוש את דירתו. התכנית החדשה גם שמרה על אותו שיעור של משכנתה שניתנה קודם לכן כשהיא איננה צמודה, רק התוספת צמודה. מפרחים ידיעות וחדשות כאילו הביצוע של המשכנתאות האלה ירד וכי הזכאים אינם מנצלים אותן מפחד ההצמדה. לא היה ולא נברא. אין זו אמת. זו הטעיית הציבור.

חברי הכנסת, מספר המנצלים או המבצעים את זכאותם על ידי המשכנתאות שניתנו, שבחלקן הן צמר דות, גבוה יותר מהמספר החדשי בכל ארבע השנים האחרונות: 850 וזוגות צעירים מדי חודש בחדשו לעומת

בארץ יש ספקות אם אלה אכן מסוגלים לעמוד במשימה.

מצד אחד קיים רצון של כולנו להתמודד עם הבעיה הזאת ולבטל אחת ולתמיד את מצוקת הדיור — והכנסת נתנה יד לרצון הזה. מצד שני, נישאר אחוזים בגרירת של 30 חודש הנדרשים לבניית יחידת דיור. רבותי חברי הכנסת, בדרך זו לא נפתור את מצוקת הדיור, לא בשלוש שנים, לא בחמש שנים ולא בעשר שנים.

אני חייב לומר שמצוקה זו אוכלת בנו, בחברה הישראלית, עמוק והיא במידה רבה שורש כל תחלואי החברה. ואני אומר דבר חמור: מבחינה אינטרסנטית היא משתלמת לגורמים מסויימים. אני רוצה להפסיק.

הדעת אינה סובלת שבניית דירה תימשך אצלנו 30 חודש, במקרה הטוב, עם כל המאמצים והשיכנוע.

**משה עמאר (המערך):**  
לא בדרך הזאת.

**שר הבינוי והשיכון ד. לוי:**

אם יש לך דרכים טובות יותר יבושם לך. עלי מוטלת אחריות. עליך מוטל התפקיד לבקר אותי. אם לא אצליח אחפש דרכים אחרות. לא יעזור לי.

התיאור כאילו לוקחים 12 מיליארד לירות ונותנים אותם מתנה — כך משתמע מן הדברים — הוא סילוף של האמת. בסיכומי של דבר אנשים אלה יבנו בתנאים נוחים יותר, כדאיים יותר, למדינת ישראל. זה יביא, בהכרח, לקיצור משך זמן הבנייה. זה יעד בפני עצמו. היום אני שומע חברות וקבלנים המוכנים לבנות במשך 14 חודש ואפילו 12 חודש. במשך שנים התחנן המשרד להבטחה על קיצור משך הבנייה בשלושה חודשים, ארבעה חודשים. הוא הבטיח פרמיות מיוחדות לכל חודש קיצור. לא היתה תזווה ולא הבטחה לקיצור משך הבנייה. כיום מפרחים באוויר הבטחות שיעמדו במשך הזמן המובטח על ידי החברות האלה. סך כל הבנייה של החברות האלה הוא 5% מהיחידות הנבנות בארץ. זה לא יפגע בחברות האחרות. אני מקווה כי החברות הישראליות יעמדו בהבטחותיהן. אני מודיע מעל דוכן הכנסת כי אתבע מהם לעמוד באותם תנאים: לא עוד מימון מלא של כל יחידות הדיור המיוצרות במפעלים הטרומיים בארץ. גם הם צריכים להסתכן ולהשקיע קצת. אני מוכן, בשם משרד הבינוי והשיכון, לתת להם התחייבות. אתבע שגם הם יעמדו בשני תנאים יסודיים, והאחד — צימצום המימון המלא משום שהתקציב הלאומי לא יוכל לעמוד עוד בהיקף כזה של המימון המלא. לא יוכל לעמוד עוד.

**מאיר פעלי (מחנה שלי):**  
הן רק לחברות זרות.

**שר הבינוי והשיכון ד. לוי:**  
לא. אני נגד זה.

אם הצעד הזה ידרבן את החברות המקומיות ונגיע למפנה של שינוי בהרגלי הבנייה בארץ ושל צימצום משך הבנייה למחצית הזמן יהיה הדבר מועיל וחיוני לכולנו גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה חברתית. לגבי מפעלים מאושרים, כבר ניתנו אישורים כא-

750. לחודש בארבע השנים האחרונות. לפחות נהיה  
אנו שבעי רצון מכך. יהיו פה ושם מקרים על הגבול,  
גם קשים. לשם כך יש ועדה מיוחדת. אבל אני רוצה  
לומר שמכלל הזכאים מהווים אלה שלא ניצלו את ההל-  
וואה הצמודה בסך-הכול 8% בלבד. וזאת מבלי להזכיר  
את עיירות הפיתוח שתושביהן פטורים מההצמדה.

אני רוצה לומר, גברתי היושבת-ראש, שכל הטי-  
עונים לגבי שתי החברות, הן על היקף ההון שלהן  
והן על הנסיון ותביעות, אין להם שחר. חברי הכנסת  
מסתמכים על כל מה שהם קוראים בעתון זה או זה  
ואינם טורחים לבדוק את העובדות. אמנם החברה ב-  
כלגיה היא חברה העוסקת גם בתצוגות אופנה אך אני  
רוצה לומר שלאחר בדיקה של מומחי משרד הביטוי  
והשיכון ובדיקה של משרד האוצר הוכח שחברה זו  
בונה בהיקף גדול גם בארצות-הברית. אנו לא נראה  
כל דופי אם חברה "כלל" הבונה בישראל עוסקת גם  
באופנה כמו ש"חברת העובדים" עוסקת גם בתחומים  
אחרים.

משה עמאר (המערך):

איפה היא בונה בארצות-הברית?

שרי-הביטוי והשיכון ד. לוי:

בונה בארצות-הברית ומוכרת.

משה עמאר (המערך):

אפשר לראות מסמכים?

שרי-הביטוי והשיכון ד. לוי:

אני מוכן להעביר לך את המסמכים. תבקש מו-  
עת הכספים של הכנסת. וכל העלילה כאילו זו העדפה,  
פרוטקציה, אין לה שחר. אתם מעוניינים בהמשך מצוקת  
הדירה. זו האמת. אני אעשה הכול, אגיע גם לסוף  
העולם אם יש סיכוי לבטל את מצוקת הדירה ולהפוך  
את ענף הבנייה אצלנו למזויר יותר, לכדאי יותר ולזול  
יותר.

(קריאה: אתה הורס אותי.)

איפה היית ב-1976 כאשר היתה ירידה גדולה בבי-  
נייה? אני רוצה להזכיר לך עוד פעם מה שנאמר מעל  
במה זז.

(חבר-הכנסת מ. עמאר קורא קריאת-ביניים)

גברתי היושבת-ראש, שום דבר לא ייעשה בניגוד  
לממצאי מבקר המדינה, שום הסכם לא יחתם לפני  
פסיקת בית-המשפט העליון, שום דבר לא ייעשה ללא  
אישור מוקדם של מומחי האוצר וכלכלניו. אני חושב  
שזאת פריצת דרך חיובית. היא תעלה אותנו על דרך  
המלך. אין בה שום פגיעה בענף ואין בה שום הע-  
דפה כפי שניסו לתאר כאן.

גברתי היושבת-ראש, הנושא נדון בוועדת הכספים  
ואושר ברוב מוחץ. אינני רואה שום סיבה, לאחר ש-  
נדון בוועדת הכספים, לאחר שנדון על-ידי מבקר המ-  
דינה ויש בג"צ, לדון בו שוב בוועדה כלשהי. אני  
מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, להצעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מציע לחילופין להעביר את הנושא לוועדת  
הכלכלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

אני שואלת את חבר-הכנסת עמאר: האם הוא מס-  
כים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

משה עמאר (המערך):

כן.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אני שואלת את חבר-הכנסת גולומב: האם הוא מס-  
כים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

כן.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

לפנינו שתי הצעות: האחת, שלא לכלול את הנושא  
בסדר-היום; והשנייה, להעביר את הנושא לוועדת הכל-  
כלה. אני מעמידה להצבעה את שתי ההצעות.

(קריאה: רוצים שני מונים.)

מזכיר הכנסת ימנה את הקולות.

#### הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-

—

היום

(קריאות באולם)

מה המהומה? אינני מבינה על מה המהומה.

חיים קרפו (הליכוד):

נכנסו שלושה חברי כנסת. צריך להוסיף אותם  
למניין.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

תבקשו שימנו את הקולות פעם נוספת ואני אעשה  
זאת.

דני מילוא (הליכוד):

ביקשתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

נצביע. שנית.

#### הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-

32 —

היום

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת

25 —

הכלכלה

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

נתקבלה.

### 3. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר, לרבות ירושלים וצפת

המחירים משתמשים בסיסמה שכבר הפכה להיות פור-פולארית: לחתוך בבשר החי. אני שואל: באיזה בשר חי אנחנו פוגעים? בשר אנשים. קשישים וילדים בשר כחנת שמואל הנביא ובמוסרה? זו אשליה של פופר-לאריות מזומה בקרב חלק מקוראי עתוני היוקרה ב-ארץ. הם אולי רוצים שיחתכו בבשר החי של אחרים. אבל אותם אנשים שכבר ירדו בצריכת המזון והבשר לא ייתכן שנשאיר אותם פרוצים בשעות של קור וקפאון.

מעניין שמחירי הסולר והנפט הפכו כבר מרכיב כמעט דומיננטי בלס עליית המחירים. בחודש אוקטובר 1978 עלו 2,000 ליטר סולר להסקה 6,296 לירות; בנובמבר 1979 — 18,862 לירות, פי שלושה. מחיר 2,000 ליטר נפט באוקטובר 1978 היה 6,884 לירות; היום — 20,440 לירות, פי שלושה. זו עלייה גדולה יותר אפילו מהמדד "שלכם", מאוקטובר 1978 עד נובמבר 1979, עלייה ש-היא שיא עולמי בכל מדינה וחברה דמוקרטית, 215% לעומת 300% שעלו מחירי הדלק.

מנתונים שקיבלתי ממכון התקנים עולה חימום תנור פיירסייד אחד במשך שש שעות ביום — ומה זה שש שעות בדירה עם טחב ולחות? — 1,235 לירות לחור-דש. אם נדבר על שני תנורים ועל עשר שעות תהיה ההוצאה למעלה מ-5,000 לירות לחודש.

היום הגיעו לאיזה הסכם בין שר האוצר לבין מז-כיר ההסתדרות שלפיו מדברים על משכורת ממוצעת של 14—16 אלף לירות לחודש. פירוש הדבר שאם רוצים לעמוד בתנאים סבירים של חימום צריך להוציא קרוב ל-30% מההכנסה על כך, אם זה המצב לגבי הכנסה ממוצעת מה יאמרו העשירונים התחתונים שהם רוב מניינה ובניינה של האוכלוסיה בשכונות העוני?

אבל, אדוני השר, לפי דעתי הבעיה היא לא רק שכונות העוני. יש גם אפליה, אמנם אוביקטיבית, כי קרב שכבות אחרות בין ירושלים וצפת לבין תל-אביב ואזורים אחרים. בבניין בן תשע או עשר דירות בירושלים, כשכל דירה בו היא בת שלושה חדרים, הוצאות ההסקה מגיעות ל-30,000 לירות לחודש לחימום של שש שעות ביום. זו איננה ההוצאה בתל-אביב.

שר-האוצר והתשתית י. מדעי:  
כמה עולה הדירה עצמה?

עוזי ברעם (המערך):

בבית שבו אני גר אני משלם קרוב ל-3,000 לירות לחודש. אני חושב שההכנסה שלי ושל רעייתי יחד היא יותר מההכנסה הממוצעת אבל נטו זה יותר מ-12% מההכנסה רק להוצאות חימום. עשיתי חשבון ש-חימום סביר בשכונות שמואל הנביא, הבוכרים ומוס-ררה עולה בין 27% ל-35% מההכנסה, 4,000 מתוך 13 אלף לירות לחודש.

לפני שנה, בחודש ינואר 1979, ביקר שר-האוצר לשעבר שמה ארליך בצפת. זה היה ביום קר. וביום זה הוא תודיע לפרנסי צפת שהוא מוכן לתת להם השי-תפות בהוצאות החימום. זה קיים את הבטחתו. הוא

היוזר ש. ארבל-אלמזלני:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום: הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביר-תית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת — הצעתו של חברי-הכנסת עוזי ברעם. רשות הדיבור לחברי-הכ-נסת ברעם.

עוזי ברעם (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דומני שכאשר אנו מעלים נושא שמעניין חלק מוגדר של אזרחי-המ-דינה עומדים העירנות במליאה ומשמעות ההצעה וחי-שיבותה לגבי חלקי ציבור רבים תמיד ביחס הפוך.

כיום, ברצו זה, כאשר אנו נמצאים בירושלים, ביר-רת ישראל, טוב שנדע שאנו שרויים בטמפראטורה של 5 מעלות צלסיוס ובאותה שעה הטמפראטורה בצפת הגלילית ובחגורת המושבים סביבה היא 4 מעלות צלסיוס.

כל תושבי אזורי ההרים חיים בתנאי קור ולחות קשים. עליית מחירי הסולר והנפט להסקה ביתית פור-געת פגיעה משמעותית ביותר בכל תושבי אזורי ההרים הקרים ובמיוחד באוכלוסיה הנוקפת באזורים אלה, ביל-דים ובקשישים.

אמש סירתי בשתי שכונות בירושלים, ברחוב שמו-אל הנביא ובחלקים של שכונת מוסררה, בשכונת מוס-ררה ביקרתי דווקא אצל משפחה שאינני יכול לטעון שהיא שייכת לעשירון התחתון, אצל משפחת בן-הרוש המוכרת לי זה שנים. למשפחה זו שני תנורי "פיירסייד". אם הם רוצים להגיע לחימום סביר ולהבעיר את הת-נורים האלה במשך שבועה שעות ביום עליהם להור-ציא 3,500 לירות לחודש. הגם שהם אינם שייכים לע-שירונים התחתונים, הכנסתם של שני בני הווג היא 19,000 לירות לחודש, פירוש הדבר ש-20% מהכנסתם הולכים בחדשי החורף להוצאות הסקה. לא כך היה קורה למשפחת בן-הרוש לו גרה בפתח-תקוה, ברעננה או בתל-אביב.

התנאים האקלימיים בארצנו הם תנאים ספציפיים ביותר. במרחקים גיאוגרפיים קצרים יחסית יש הבדלי טמפראטורה גבוהים ביותר. בחודש ינואר הטמפרא-טורה הממוצעת בצפת נעה בין 8 מעלות ביום ל-3 מעלות בלילה; בירושלים — בין 11 ל-3. בדצמבר הטמפראטורה הממוצעת בצפת היא בין 9.5 ל-5 מע-לות; בירושלים — בין 11 ל-5 מעלות. באותם חודשים הטמפראטורה הממוצעת בתל-אביב היא: בינואר — 16.7 מעלות ביום, 10 מעלות בלילה; בדצמבר — 18 מעלות ביום, 11 מעלות בלילה. זאת ועוד: נתון מעניין הוא שבירושלים יש 56 ימים בשנה שבהם הטמפרא-טורה בלילה נמוכה מ-5 מעלות; בתל-אביב אין אפילו יום אחד כזה. הטמפראטורה הנמוכה ביותר בתל-אביב היא 5.6 מעלות. בצפת ובירושלים יש בממוצע ארבעה ימי שלג בשנה; בתל-אביב כמעט שאין. המעניין הוא, אדוני השר, שכאשר אנחנו מדברים על טמפראטורה נמוכה אנחנו מדברים על שעות הערב והלילה שבהן המשפחה, הילדים והקשישים נמצאים בבתים.

כשמנסים עכשיו להילחם באינפלציה ומעלים את

גבוהה, אבל לא בפערים גדולים אלא בפערים קטנים יחסית. אם המציע מתכוון שבכלל צריך להוריד את מחיר הסולר והנפט בחורף או אילו היה המציע מר-חיק לכת עוד יותר ואומר שיש להוריד את מחירי החשמל למזגני אוויר באילת, בים המלח ובטבריה, זאת אני מבין.

**עוזי ברעם (המערך):**  
זה מאוד טוב לקיץ.

**שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:**  
בזה מדובר, אז יש רעיון טוב ויש איש ציבור שהוא חרד לטובת הציבור, לטובת ציבורים שונים, כל אחד עם קשייו הספציפיים, שהוא לא אשם בהם אלא רק סובל מהם. אילו בדרך זו הלך המציע הנכבד אני מניח שהיה מצביע לנו על המקורות שמהם ניקח את האמצעים כדי להוזיל כללית את מחיר האנרגיה על-פי הצרכים הספציפיים של האוכלוסייה.

**עוזי ברעם (המערך):**  
תעלה בעוד 5 לירות את הדלק למכוניות ותוריד כאן.

**צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):**  
תתנו פיצוי לאנשים בהרים, בירושלים ובצפת.

**שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:**  
אני מתכוון לגמור תוך חמש דקות ולכן אני מציע לכם להאזין. אם תוך חמש דקות לא תגלו לפחות את ההיבטים של הבעיה תוכלו להעיר.

אבל אולי נציע לחבר-הכנסת ברעם שישנה את הכותרת. לא נדבר על הוזלת מחיר הנפט ומחירי חשמל לאזורי טבריה ואילת אלא על איזה שהוא פו-צוי סלקטיבי לפי הצרכים של האוכלוסייה. אם כך יאמר עומדת לפנינו בעיה שונה לחלוטין כי לא קיימת דרך ואין שום מדינה בעולם שמשגולת, גם אם תרצה, לסבסד את מחירי הדלקים. ואומר לך: אין שום קשר, פרט לקשר של הוצאה, בין מחירי הדלק לבין העלויות ב-מדד כי הדלק עולה לפי המדד הסעודי ולא לפי ה-מדד הישראלי ואם תרצה לגשר בין המדד הסעודי ל-מדד הישראלי — ואמרת בצדק שהמדד הסעודי הוא גבוה מאוד — תצטרך לזה את הכסף הסעודי ולא את הכסף הישראלי. לכן אפשר היה להבין את הגישה ביסודה אילו הנושא של ההצעה לסדר-היום היה שונה כי מן הנושא הזה יוצא, ואינני חושב שלזה הת-כוון המציע הנכבד — לשלשל העניים שבשפלה יסבי-סדו את עשירי ההר ויש גם בהר עשירים ובשפלה עניים.

ואני יכול לומר שבמדינת ישראל מחירי הדלק בשנה הבאה יהיו קרוב יותר ל-10% מסך כל התל"ג ואז לא יהיה פלא שהנטל של כל אורח — כל אורח מרוויח, משתחרר — יהיה צריך להיות קרוב לשיעור הזה מפני שאין מקור אחר. ונכון שבחורף זה הגיעו הוצאות החימום אפילו ל-30% מהמשכורות אבל לעומת זה בקיץ אין צורך בקירור בירושלים ובוודאי ההו-צאה לאנרגיה תהיה אז 5%.

מה היא השאלה שבאמת עומדת לפנינו? השאלה שעומדת לפנינו, מעבר לכל סטאטיסטיקות, היא: האם

נתן להם 3 מיליון לירות באופן חד-פעמי. מאז לא חודש הדבר הגם שאינני בטוח שהשיטה שבה בחר, לתת לעיריה כסף לחלוקה שווה בין המשפחות, היא נכונה. אבל אם אנחנו מדברים על צפת וירושלים נדמה לי שהישובים החקלאיים באזור ההר והגליל סובלים הרבה יותר. תושבי ירושלים וצפת נמצאים בגושי רחור-בות ובניינים ואילו תושבי ישובים אלה חשופים יותר לרוחות ולסערות באשר הם נמצאים בשטחים פתוחים.

מדיניות חברתית נכונה חייבת להיות מדיניות הרבה יותר פרוגרסיבית ומתחשבת. לא יכולה להיות שיטה של "נכנע וגמרנו", לפתור את כל בעיות החברה וה-כלכלה בישראל בעת ובעונה אחת.

אני יודע שקשה מאוד לומר וגם קשה מאוד לבצע את הורדת מחירי הנפט, הדלק הסולר בירושלים וב-צפת כי אז יש סכנה שתושבי ערים אחרות יבואו לקנות דלק, סולר ונפט בירושלים ובצפת. אני מציע להעביר לרשויות המקומיות והאזוריות הקצבה והן יחלקו אותה באופן דיפרנציאלי לפי השומות העירוניות המ-בוססות בדרך כלל על אמות מידה פשוטות; או להע-ביר באמצעות הביטוח הלאומי הקצבת כיסוי פרוגר-סיבית לתושבי אזורי ההר. אני מעריך שבין החודשים דצמבר למארס יש לדבר על ירידה של 40% בערך מהמחירים היום.

רבתי חברי הכנסת, הקור מתדפק על השער היום. ילדים וזקנים אינם זוכים לבית חם. לא ניתן באורח סיטוני לתת בבושר החי כי אז נשארים כתמים שלא ניתן למחקם לעולם, על הממשלה לגלות את שלא גילתה בשטחים אחרים, רגישות סוציאלית. כנסת האדישה לסבל תינוקות וקשישים מועלת בתפקידה ואינה זכאית לאמון המוני בית ישראל.

**דויד ש. ארבל-אלמזלינו:**  
רשות הדיבור לשר האנרגיה והתשתית, לחשובה.

**שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:**  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה שח-בר-הכנסת ברעם גם קיבל אצל משפחת בן-הרוש כוס קפה חם —

**עוזי ברעם (המערך):**  
בהחלט.

**שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:**  
— והיתה לו השתתפות להתבונן קצת בדירה. למ-של, בפתחים שלה, בדרך איטום הדלת. מפני שאילו חבר-הכנסת ברעם היה חרד אמנם לקרה ולילדים הוא לא יכול היה להסתפק בזה שהוא עושה חשבונות של מדד יוקר המחיה — שעוד ניגע בהם — אלא היה צריך לדאוג כפרנס, כאיש ציבור, אולי אפשר להקל עליהם לפני שהממשלה תתעשת, לפני שהכנסת תדון. אילו עשה זאת לא היה מביא לבית מספרים סטאטיס-טיים, נכונים על רמות טמפראטורה בשפלות ובהר ועל ימי שלג כי אז היה נוכח שהפרשי החום בין השפלה להר כאשר נעשית אטימה נכונה של המבנים הם הרבה הרבה יותר קטנים.

וכאן שאלתי שוב בקריאת-ביניים אם השווית כמה זה עולה ברמת השרון. המחיר הזה, ההוצאה יותר

— הצעות לסדר-היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; הצעות לסדר-היום —

אנחנו יכולים למצוא דרך לעזור לסוגי אנשים הנמ-צאים בתנאי חיים מסויימים לא רק מבחינת האקלים? ומה עם בחינת המרחק? מישור גר בספר ואנחנו מאוד מעוניינים שהוא יגור בספר. מדוע כשהוא רוצה לה-גיע העירה הוא צריך לשלם בשביל כרטיס הרבה יותר כסף מאשר מישור שגר סמוך לעיר הגדולה? אם אתם רוצים, בעניין הטלפון, ואני מטפל בזה במקרה: מדוע מפני שאדם גר רחוק עליו לשלם פי שניים-יחצי, פי שלושה מאשר רמת גני שרוצה להתקשר לתל-אביב? ויכולתי למנות שורה ארוכה מאוד של יתרונות וחס-רונות שאולי מן הדין לקזז אותם.

השאלה האמיתית היא כפולה ואולי יש שתי שא-לות, והאחת — היכולת שלנו לחלוקה משופרת של העוגה על כל ההיבטים שלה לכל חלקי הציבור. זה מתחיל בהכנסה, במס הכנסה מודרג, וזה עובר אחר כך להור-צאה, והשאלה השנייה היא: האם אנחנו צריכים לתת את הסיוע הזה בהקלות בהכנסה או לרוץ אחרי מישור שיהיה נתמך באמצעות הסיוע בהוצאה? מדינות תר-בותיות, בלי קשר לסוג המשטר שלהן — הן יכולות להיות בעלות משטר סוציאליסטי או ליבראלי — בור-חרות בדרך הראשונה מפני שהדרך הזאת יותר בת-פיקוח ויותר מכובדת מנקודת מבטו של האזרח המס-טייע. לכן הייתי מציע שאפילו לא נסתכל על הדרך שהועלתה כאן, דרך הביטוח הלאומי. הביטוח הלאומי יצטרך לטפל במאות קאטיגוריות של סיוע, מאות. המ-ציע הזכיר כמה ואני הצעתי עוד כמה. יהיו מאות. אין תנאים של שני בני-אדם שווים בשום מצב ואני לא מדבר על תנאים כבדים של סיוע לפי מספר היל-דים שזה מובן לכולנו. הדרך שלנו צריכה להיות: חלוקה יותר צודקת של העוגה, חלוקה יותר מאוזנת בקצה של ההכנסה שלה, לא בקצה של הסיוע, של ההוצאה שלה. אינני יודע איזו תורה חברתית-כלכלית אתה מייצג כאן אך אתה מציע לעשות זאת באמצעות הסיוע האישי — סעד, אם אתה רוצה. אבל אין שום ספק שאנחנו לא חיים במדינה הכי מאוזנת, הכי מתו-קנת מן הבחינות הכלכליות, וזה לא משנה איזו ממ-שלה נמצאת בה — היו שנים רבות ממשלות אחרות — ובנושא זה, באיזון, בצדק החברתי, המלחמה היא מת-מדת.

אני לא טוען בשום פנים ואופן, גם בלי הצעה

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
אתה מסכים לדיון במליאה?

שר-האגרי-ההתשתית י. כרעי:  
אני מסכים לדיון במליאה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
יש לנו הצעה אחרת של חבר-הכנסת מאיר פעיל:  
להעביר את הנושא לוועדה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
רק לחילופין.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
חבר-הכנסת ברעם, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

עוזי ברעם (המערך):  
לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
אני מעמידה להצבעה את ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

## הצבעה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
אין צורך להצביע על ההצעה להעביר את הנושא לוועדה. חברי הכנסת, הוחלט לקיים דיון במליאה בה-צעתו של חבר-הכנסת עוזי ברעם.

## ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

זה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק לתיקון והא-רות תוקף של תקנות שעת חירום (תשלומי חובה), תש"ם-1979, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכ-נסת.

משנה למוכר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונ-

## ז. הצעות לסדר-היום

חיוזוק ההתיישבות בדרום חבל עזה

הכנסת זאב כץ, אליעזר אבטבי ומאיר פעיל. רשות החיבור לחבר-הכנסת זאב כץ להנמקת הצעתו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום ב-נושא: חיוזוק ההתיישבות בדרום חבל עזה, של חברי-

ואב כץ (המערך):

חברי-הכנסת שמעון פרס כיושב-ראש מפלגת העבודה וכראש האופוזיציה את השקפתה של תנועת העבודה בעניין העומד על הפרק ובין היתר הוא אמר: "אנו מציעים שהכנסת תורה לממשלה לנהל את המשא-ומתן שהסדר האוטונומיה יהיה הסדר מעבר בלבד, שהוא לא ימנע פתרון קבע מבוסס על פשרה טריטוריאלית בגבולות בני הגנה, שתועדף האופציה הירדנית-הפלשתיאית על-פני הסכנה של הקמת מדינה עראפאית-אש"פית-פלשתינאית, שהגנת הארץ בפני תוקפנות מבחוץ וטרור מבפנים תישאר בידנו, שאזורי הבטחון יהיו לא רק אכסניה למחנות צה"ל ובסיסי אלא גם יהיו בשליטה ישראלית ושהם יכללו בתוכם את אזורי ההתיישבות בבקעת הירדן, בגוש עציון, בדרום עזה."

חברי הכנסת, בגמר הדיון על חוזה השלום עם מצרים, ב-21 במארס 1979, הביאה סיעת המערך לכנסת הצעת החלטה אשר, לצערי הרב, הממשלה והקואליציה לא השכילו לעשות מאמץ להגיע אתנו למכנה משותף עליה. בין היתר אמרה הצעה זו כך: "לשם מניעת סכנתה של תכנית האוטונומיה — — — הכנסת כי במשא-ומתן תעמוד ישראל על הדרישות הבאות: א. הגנת מדינת ישראל בפני סכנת תוקפנות מבחוץ תישאר בידי ישראל; ב. אזורי הבטחון שבהם ייערכו כוחות צה"ל, ביהודה, שומרון ועזה יהיו בשליטה ישראלית מלאה ויכללו את אזורי ההתיישבות הישראלית בבקעת הירדן, בגוש עציון ובדרום רצועת עזה. באזורי ההתיישבות אלה הרצופים לשטחה של ישראל יובטחו מעמדה והמשך התפתחותה של ההתיישבות הישראלית." חברי הכנסת, יורשה לי לומר שאלה הם ביטויים נאמנים לדרכה של תנועת העבודה המשלבת עשייה עם מדיניות ואקטיביזם ציוני עם ריאליזם פוליטי.

כבוד היושב-ראש, אנו עדים לעבודה המבוצעת בשביל צה"ל ברחבי הנגב לקראת פינוי סיני. לצערי עלי לקבוע שהמרכיב החיוני של הרחבת המערך ההתיישבותי ובסיסו, הפעילות המתחייבת כדי לקבוע עובדה של אלטרנטיבה למילוי התפקידים אשר למענם נועדה ההתיישבות בחבל ימית, מרכיב חיוני זה ופועילות הכרחית זו אינם ניכרים בשטח.

כבוד היושב-ראש, הכנסת צריכה לתת את דעתה על ההכרח לחזק את המערך ההתיישבותי-הבטחוני בחוף להגנת דרום רצועת עזה.

היו"ר ש. ארבל-אלמלחני:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אנכטי, להצעה באותו נושא.

אלעזר אנטבי (חזית דתית לאומית):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצורך בחיזוק ישובי הרצועה והשלמת הקמתם של יתר ישובי הגוש הוא צורך חיוני וחשוב הן מנקודת הראות הבטחונית של הישובים הקיימים והן עקב העובדה שישובים אלה יהיו ישובי החזית, ישובי תגורת הבטחון, הישובים הראשונים בספר לאחר פינוי אפשרי של פיתחת רפ"ח.

מפליאות ותמוהות בעיני דווקא הצהרתו והודעתו הבלתי צפויות ואף הבלתי שקולות של חברי-הכנסת כץ (עוז) מנחל עוז, שהציע להחזיר את הרצועה למצרים.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חוזה השלום עם מצרים אומר, בסעיף II: "הגבול הקבוע בין מצרים ובין ישראל הוא הגבול הבין-לאומי המוכר בין מצרים ובין שטח ארץ-ישראל המאנדאטורית לשעבר, כמתואר במפה שבנספח, בלי שיהיה בכך משום קביעה מוקדמת כלשהי בסוגיית מעמדה של רצועת עזה." ובהמשך, בנספח הצבאי (נספח I) סעיף 3I, נאמר: "הנסיגה הסופית מסיני אל מעבר לגבול הבין-לאומי, לא יאוחר מאשר שלוש שנים מתהליך החלפת מסמכי האישרור של חוזה זה." כלומר ב-25 באפריל 1982, 28 חודשים מהיום, פחת יום אחד.

כבוד היושב-ראש, הזמן הוא גורם עצמאי ביותר בשטח. אפילו ממשלה זו אינה מצליחה לעצור את הימשכו. כבר נאמר בשעת משבר אחת: הזמן הוא בלתי תלוי, נייטרלי; החשוב הוא מה עושים בני-אדם, גופים, חברות, מדינות, בזמן הנתון. כל פרק זמן קצוב משפיע על הנתונים הדורשים את פעילותו האדם.

חברי הכנסת, 25 חודשים עברו מאז ביקורו של הנשיא סאדאת בבית הזה. נזמה שזה רק תמול-של-שום. בסך-הכול 28 חודשים עד המועד שבו נעזב את חבל ימית הבנוי והמעובד ונמסור אותו בשלמותו, על בתי, שדותיו ותשתיות לרביבות מצריות ויש להגות אף להתיישבות מצרית, בבחינת "יורש ומכה שורש". 28 חודשים לפני מועד זה אנו מוצאים את עצמנו במציאות שבה הממשלה איננה עושה את הדברים הנ"ח. שומה עלינו לראות נכוחה את אשר צפוי לנו בגבול הדרום-מערבי שלנו.

ההשקפה, ואעז אף לומר הפילוסופיה, אשר הדיכאנו אותנו בהתיישבותנו בחבל ימית היתה מורכבת משלושה: 1. התיישבות לא לצורך הגדלת הנחלה, לא לצורך הגדלת הרכוש אלא כפונקציה של צרכי הבטחון הלאומי; 2. הים, אותו גורם דומיננטי במערב אשר שומה עלינו להיות מחוברים אליו אם לא בנוסח של מעצמה ימית הרי בנוסח של מניעת מצור על חופי לב הארץ; 3. שדה התעופה "עיטם" ומיתקני הבטחון של צה"ל. אלה שלושת המרכיבים של השקפתנו על חבל ימית. אמרנו: ניישב ונבצר את האזור הריק המשתרע מקסימה — קדש ברנע ועד לחרובית, לא נילחם שוב על אבו-עגילה, על אום שיח, על צומת רפ"ח ועל תג'ירי. האיתותנו הכוללת בחבל ימית באה לאפשר חיים עם המציאות של רצועת עזה, מציאות אתנית, לאומית, מציאות דמוגרפית. יצירת רצועת הבטחון וההתיישבות בחבל ימית באה לאפשר שמירת בטחונה של ישראל תוך הבטחת כושר קיומה ושלומה והתקדמותה של אוכלוסיית חבל עזה.

כבוד היושב-ראש, נחוץ שהכנסת תיתן דעתה על ההכרח הדחוף לעשות את כל הנחוץ והאפשרי לביצוע כל המרכיבים הדורשים ולביצורו של אזור הבטחון האלטרנאטיבי בגבולנו הדרום-מערבי כדי להבטיח את בטחונה של ישראל ואת אזור הבטחון וההתיישבות בדרום חבל עזה.

חברי הכנסת, בשעת הדיון על חוזה השלום עם מצרים, אחרי הודעת הממשלה, בפתיחת הדיון, הביא

**אליעזר אבטבי** (חזית דתית לאומית):  
גברתי היושב-ראש, תכנית זו אומצה גם על-ידי הממשלה הנוכחית. כיום הישובים המאוכלסים הם: נצר חזני, קטיף, גני-טל וגדיד שטרם הוחל בבניית הבתים בו. אני תקווה שאכן יוחש קצב הבנייה בישוב זה וביתר הישובים, ובכלל זה מרכז האזור.

כל מי שסבור שתפיסת הבטחון באזור זה התי-מוטטה לחלוטין טועה ומטעה. אותה התפיסה קיימת ויש צורך בחיוקיה על-ידי נוכחות ישראלית רבה יותר במקום וככל שהדבר ניתן יש להקים ישובי קבע על שטחי המדינה המאפשרים זאת. התכנית להקמת תשעה — עשרה ישובים בגוש זה אינה פוגעת באף ערבי ואין בעיות של תפיסת קרקעות פרטיות. אדרבה, יש סי-מנים של שכנות טובה ואם נדע לשמור עליה ולא נתסיס את התושבים על-ידי הצהרות והצעות בלתי שקו-לות כאלה או כאלה, ייטב לכל הצדדים.

הפתרון המדיני שמציע חבר-הכנסת כץ (עוז), היי-נו לנתק את הרצועה מיהודה ושומרון, נוגד את הח-לטת הכנסת ואת החלטות הממשלה הקודמת וממשלה זו. לדעתי אין לנתק את הרצועה מיהודה ושומרון. הגשר היבשתי, שבה חדרים ממנו, פועל לא רע. צריך היה לקשר בין אוכלוסיות הרצועה לבין יהודה ושומרון ואזורים אחרים. אם בעבר היו אוכלוסיות הרצועה ויהו-דה ושומרון מנותקות זו מזו והיום נוצר הקשר על-ידי הגשר היבשתי דווקא על-ידי ישראל אינני מוצא כל פסול בכך.

חבר-הכנסת כץ (עוז) מציע לא רק להחזיר את הרצועה למצרים אלא במאמר שכתב ב"ידיעות אחרו-נות" הוא אומר גם שעלינו לתבוע ממצרים קבלת אחריות על הרצועה ועל תושביה. במשך כל השנים לא רצו המצ-רים לתת אחריות מצרית מלאה לתושבי הרצועה מטעמים שלהם. הם לא ביקשו את הרצועה ולמעשה הם הכירו בגי-בול הבין-לאומי כגבול שלהם. מה הטעם שיקום אדם ב-בוקר וללא כל שיקול דעת מעמיק יתעלם כליל מהגבול הבין-לאומי המוכר וירחיב את גבולות מצרים הרבה מ-עבר למה שהם עצמם חלמו, ביקשו או רצו?

הצעת חבר-הכנסת כץ (עוז) לסגור את הרצועה באופן הרמטי כגבול סגור ולא לתת מעבר לעובדים או לקונים פירושה חזרה לתקופה האפלה של פדיונים, של גניבות, של רציחות וכו' שהיינו רגילים להם והי-ינו אומרים שהעקבות הובילו אל מעבר לגבול. מי כמו ישובי הנגב וזוכרים את המיקושים, את הגניבות, את הצרות של העבר ואת העקבות שהובילו תמיד אל מעבר לגבול. האם רוצה חבר-הכנסת כץ (עוז) שנמי-שיך לחשוב על אותן התקופות?

חלק מהמפרנסים ברצועה יוצאים לישראל לעבודה בענפים השונים. אינני בעד יותר מדי עבודה ערבית אבל אני חסיד הסיסמה האומרת: עדיף שיקטפו לימודים משיווק רימונים. אני מסכים שמספר העובדים בישראל יהיה מבוקר ומוגבל כדי לשמור על ערכי עבודה ועל עבודת כפיים אך מכאן ועד המסקנה שיש לסגור את הרצועה ולפנות את הישובים המדחק הוא רב ביותר. גבול סגור אינו מקנה בהכרח בטחון יתר. סגירת הגשר היבשתי תביא בהכרח לפעולות עוינות. לכן יש לבטל לחלוטין את התפיסה המדינית שיש להחזיר את הרצועה למצרים.

רצוני לסתור את ההשקפה הזאת ולעמוד על הסתירות שנתגלו בהצעותיו שלו עצמו. אני מסכים שההחלטה לשוב אל הגבול הבין-לאומי בסיני הותירה את מדינת ישראל ללא חגורת בטחון, בעיקר בדרום הארץ. המס-קנה מכך צריכה להיות: יצירת חגורת בטחון בשטחים ובמקומות שבהם ניתן הדבר, דוגמת ישובי קטיף. אין להגיע למסקנה הפוכה מזאת, היינו להחזיר גם את מה שנותר בדינו.

תכנית "תקיפת אצבעות" ברצועה היא פרי יומתו של השר לשעבר גלילי, שהיה יושב-ראש ועדה להתי-ישבות, וקיבלה את ברכתה של הממשלה דאז בראשותה של גולדה מאיר ז"ל. ראש-הממשלה לשעבר, יצחק רבין, יבדל לחיים ארוכים, אמר ביום חנוכת הבתים ב"נצר חזני" שיושבי הרצועה הם חיוניים ביותר ולעולם לא יורדו, לעולם לא תשוב הרצועה לידי מצרים. והנה בא היום חבר סיעת המערך ומצהיר, לדעתי, הצהרות בלתי שקולות ובלתי בדקות.

**משה שחל** (המערך):

הרשה לי, חבר-הכנסת אבטבי.

ראש-הממשלה מר בגין הכריז בשלוש הזדמנויות שלעולם לא יחזירו את סיני למצרים ותראה מה היתה התוצאה. הוא נתן את סיני במתנה בכמה דקות. מדוע אינך אומר דבר עליו?

**אליעזר אבטבי** (חזית דתית לאומית):

חכה. נגיע גם לזה. אתה יודע שאני הצבעתי נגד הסכמי קמפ-דייוויד.

(חבר-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת שחל, תיכף תשמע.

(שר-החקלאות א. שרון קורא קריאת-ביניים)

**משה שחל** (המערך):

אביא לך את המסמכים, אדוני שר החקלאות, תא-מין לי.

**היוז"ר ש. ארבל-אלמחזלינו**:

רבנות, אדוני השר, הרי אתה תשיב ותוכל לומר מה שאתה רוצה לומר.

**משה שחל** (המערך):

הרשה לי משפט אחד, חבר-הכנסת אבטבי.

**היוז"ר ש. ארבל-אלמחזלינו**:

זה לא נוגע לעניין.

**משה שחל** (המערך):

רק משפט אחד. אדוני שר החקלאות, בוועידת חי-רות ב-1974, במסיבת עיתונאים בחיפה ב-1975, באסיפה שבה השתתף מר. בגין הוא אמר את הדברים האלה ואני מוכן למסור לך את הדברים כתובים.

(שר-החקלאות א. שרון קורא קריאת-ביניים)

**היוז"ר ש. ארבל-אלמחזלינו**:

אבקש לא להמשיך את הדו-שיח הזה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבטבי. חבר-הכנסת שחל, ביקשת לומר משפט אחד והוא חם.

**הי"ר ש. ארבל-אלמולני:**

תסלח לי, לא כתוב נושא אחר. כתוב: חיוק ההתיישבות בדרום חבל עזה. המציעים הם שלושה חברי הכנסת. זהו הנושא. יכולת להוציא את עצמך מהנושא אם אינך מסכים.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

הגשתי הצעה ואנסח באופן שהגשתי אותה. אני בהחלט נתלית בהצעתו של חבר-הכנסת כץ (עו). התכוונתי שבדיון במכלול הבעיות של רצועת עזה. יש בעניין הזה גם נושא של התיישבות וגם גישה פוליטית.

מדוע צריך לדון בנושא זה? — אני שייך לאלה המברכים מעומק לב — אם אפשר לומר: מעומק הש"ל — את התופעה החדשה שיותר ויותר חברים במפלגת העבודה מתחילים להבין שבנסיבות הפוליטיות הנוכחיות, בעקבות הסכמי קמפ-דייוויד ותהליך השכנת השלום — אני מקווה שיצא מזה שלום — עם מצרים עלינו להפסיק מייד את כל פעולות ההתנחלות ברצועת עזה ולהתכונן לפנות את הרצועה. אני מעריך מאוד את התופעה הזאת שיותר ויותר חברים במפלגת העבודה מתחילים להבין — — —

**זאב כץ (המערך):**

"יותר ויותר" ניווכח בזמן הקרוב או שמא יותר ויותר בקול רם?

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

אם אתה שואל אותי אני לך מה יותר נותן. אם לא יהיה אצלכם רוב לפינוי רצועת עזה — סופכם, אם אתם תהיו בשלטון או אף אם הליכוד יישאר בשלטון, שתעשו זאת בגלל הנסיבות האובייקטיביות החיצוניות. חלק מכם מתחילים להבין זאת לאט לאט.

כאשר הביאו את החלטות קמפ-דייוויד לאישור הכנסת אני זוכר שחבר-הכנסת כץ (עו) נמנע מהצבעה. זאת מעוצם אכזבתו כאיש התיישבות וחבר נחל עוז מכך שממשלת ישראל הסכימה באופן עקרוני לפנות את חבל ימית. מאז עברה שנה ורבע. המצב השתנה וכי אדם שחונך בריאליסם הפראגמטי של תנועת העבודה הוא התחיל להבין שאם רוצים לדבר על פוליטיקה, על מדיניות, על אפשרות של השכנת שלום, צריך כנראה להסכים שרצועת עזה, כל כולה, הנמצאת היום בש"ל תהיה צה"ל, תישמר כאובייקט למיקוח ולא כאובייקט לספיחה. אמנם עד שלא יהיה שלום לא צריך לעזוב — על כן אין ויכוח — אולם מנקודת המבט של היינטרס הישראלי הרי תמורת שלום ניתן לפנותה.

אתה, חבר-הכנסת זאב כץ, מוצא את עצמך יחד עם אריק שרון באותה חזית וזה אינו מדליק אצלך אורות אדומים. מה כן יעזיר אצלך אורות אדומים?

**זאב כץ (המערך):**

כאשר אתה תומך בי אני מתחיל לחשוד.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

זמן אמרתי לכם כי חלקים מכם, מתנועת העבודה, בגלל עמדתכם מאז מלחמת ששת הימים העליחם על גבכם את חירות והליכוד לשלטון ואתם עדיין מסרבים ללמוד את הלקח. אני שמח שחבר-הכנסת כץ (עו) מבין את הלקח.

חבר-הכנסת כץ (עו) אינו עושה טובה גדולה לישובי הנגב בכך שהוא מציע לעשות שינויי גבול מערבים, היינו להשאיר את גבעות אלי מונטר וכמה דונאמים עלייך ארו ויד מירכ. בכך הוא חושב לפתור את כל הבעיות של הישובים בחגורת בטחון. ישובי קטיף הם שיהיו בעתיד את הגורת הבטחון, הם שיהיו החיץ בין פיתחת רפ"ח, קרי הקו הבין-לאומי, לבין הרצועה.

לדעתי מזיקות הצעות מעין אלה והצהרות כאלה מבחינה מדינית כאשר המשא-ומתן בעיצומו. אין צורך להרחיק לכת ולהתחרות בוויכוחים ובהתנחלות הרצועה וגם חלק מנתיבי המים למצרים ולכפור באוטונומיה הן להושבים והן לשטחים כדרכי חבר-הכנסת כץ (עו) כאשר הוא תמך בהסכמי קמפ-דייוויד והצביע עליהם כאן בכנסת.

הצעה זו פירושה חזרה לגבולות 1967 וזה נוגד ניגוד חמור הן את המצע של המערך והן את המצע של רוב חלקי הבית הזה.

מורי ורבותי, בתקופה של מוסלמיזאציה ושל חור מיניסם אשר מעוררים פה ושם גם ברצועה ציפיות יש להימנע מהצהרות בלתי שקולות ובלתי נכונות כי אי-אפשר לדעת איזו אש תתלקח מניצוץ זה ואין צורך לתת נשק ביד קיצוניים בעת הזאת ובכלל.

שיקום כ-1,300 משפחות פליטים במרוצת 1978 היה מהפעולות המוצלחות. מצב זה שינה במידה מסוימת את הסטאטוס החברתי בעוד שהמצרים לא היו מוכנים לעשות זאת וגם בעתיד לא יעשו כן כי הם רוצים להשתמש בקלף זה למדינה פלשתינאית ואף להרחיק לכת.

אדוני השר, מהצעתו של חבר-הכנסת כץ (עו) צריך להוציא מתוך מעו. יש לדחות לאלתר את הרעיון של נטישת ישובים ואת הרעיון של החזרת הרצועה. יש להוסיף על הישובים האלה כהנה וכהנה ולהשלים את גוש הישובים כמיבצע רבתי רציני ומעשי ולא להפסיק אף יום אחד את העבודה כדי להשלים את כל גוש הישובים. בנייתו של גוש ישובים זה צריכה להיות בעדיפות ראשונה במעלה. אני מעו לומר שבקביעת עדיפויות יש לראות את הרצועה עוד לפני הרמה ואפילו לפני בקעת הירדן. יש לקצר את תהליך התיכנון ולזרז את קצב הבנייה. יש להתמיד בפיתוח אזור זה להעמיד את כל האמצעים הדרושים למען תוכלנה המשפחות הצעירות לכלכל את עצמן בכבוד.

ברצוני לברך מעל במה נכבדה זו את המתיישבים החלוצים היושבים בנצח חוגי, בקטיף, בגני טל, בגדיד, בנחל מורג ובמקומות אחרים: אתם, הממלאים שליחות לאומית ממדרגה ראשונה, אל תיפול רוחכם מול הודעות והצהרות אלה. לכו בכוחכם זה ואני מקווה שבעזרת השם נמשיך להושיט עזרה. היו ברוכים ותצליחו.

**הי"ר ש. ארבל-אלמולני:**

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, להצעה באותו נושא.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח להודות שזה לא באותו נושא.

עזה, כדי שמשוה בכיוון של הקמת אוטונומיה, מועצה לאומית, ועד לאומי פלשתינאי ברצועת עזה, יתחיל להתממש באופטרופסות איוו שהיא מצרית-ישראלית.

נדמה לי כי יותר טוב להרחיק לכת ולהפוך את רצועת עזה למחוז במדינה הפלשתינאית. אבל הרעיון של חבר-הכנסת כץ (עוז) אינו אידיאלי. זה רעיון שיש בו ממש. אם אתם שואלים אותי, הוא עשוי להציל את השלום עם מצרים. כי אם לא תהיה שום התפתחות בגדה ובמיוחד בכיוון מה שאתם קוראים אוטו-נומיה, או מה שבהסכם קמפ-דייוויד כתוב Governing Authority — רשות ממשל עצמי — אם זה לא ייווץ הלא סאדאת עצמו יפרק את כל ההסכמים אחרי שיקבל את כל סיני. ואז מה יהיה? את כל סיני ניתן לו, שלום לא יהיה, ואז נעמוד בפני שוקת פלשתינאית ריקה. זאת אומרת, אם יש תבונה פוליטית לזאב כץ כמו שיש לאברהם כץ (עוז) הוא צריך לומר: ככל שאני, זאב כץ, איש ארץ-ישראל השלמה, או אני, חבר-הכנסת אבטבי, גם כן איש ארץ-ישראל השלמה — רוצה לטרפד את רעיון המדינה הפלשתינאית בגדה כדאי לנו לפתוח למצרים — מין אשנב — שיקימו מדינה פלשתינאית ברצועת עזה במ-קום בגדה כדי להציל לפחות את ההסכם עם מצרים. אני מנסה לתת את ההסבר הפוליטי. הבה נדון בפנות על כך: על הישות הפלשתינאית; האם צריך לפנות את רצועת עזה; האם זה לטובת מצרים או לטובת רעיון של ישות פלשתינאית עצמאית או שמא בקשר עם ירדן. הבה נדון גם באיוו מידה צריכה ישראל להיות מעורבת ברצועת עזה לפני הפינוי, כוונת הפינוי ולאחר הפינוי.

אתם יכולים לחייך עד מחרתיים ואני מכיר את הפוליטיקאים. הם תמיד מחייכים, העיקר תן להם להיות בשלטון. אם יש לקח אחד — —

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:  
הם לא מחייכים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
הנה שר החקלאות מחייך.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:  
חושבים שאתה מדבר על חברי הכנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא על חברי הכנסת. הנה שר החקלאות מחייך. הוא חושב בוודאי, מה האוויל הזה מאיר פעיל חור-שב? אנו נקים ישובים ברצועה, בגדה וברמת הגולן והם יקבעו את המציאות. כל הרעיון הזה מתמוטט אל מול פניו בפיתחת רפיה. צריך ללמוד לקח שכי-נראה ימי חומה ומגדל חלפו ללא שוב. היום מדינת היהודים העצמאית צריכה לנהל מדיניות שבתוכה גם שיקולי התיישבות ולא להמשיך את ימי חומה ומגדל. אני מעריך מאוד את ישראל גלילי, אני לא יודע אם אתם יודעים על כמה. אבל ישראל גלילי שבוני ב-קונפסיה של תל-חי והוא לא מבין אותה נכון. לפי דעתי שר החקלאות הנוכחי אפילו לא מבין את ה-קונפסיה של ההתיישבות שהצליח בעבר. כל הסיס-מאות האלה המטיפות להביט אחורה בערגה ולהפנות את הגב אל העתיד לא מועילות. הא ראייה, המציאות הביאה

אלעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):  
אני חושב שהוא טועה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
זכותכם. אני חושב שהוא לא טועה.

יש לי עמדה בנושא רצועת עזה. לא אציג אותה עכשיו כי אני רוצה להציגה בדיון שיתקיים בכנסת. מאחר שיותר ויותר חברים במפלגת העבודה — לפי דעתי לא רק במפלגת העבודה — מתחילים להבין כי ייעודה ההיסטורי של רצועת עזה הוא להיות אובייקט למיקוח אני חושב כי מן הראוי שנדון בכנסת על נושא הרצועה. אם מישורו יציע להעביר לוועדה, לא אתווכח. יש לדון איך עוצרים את תהליך ההתיישבות שם כדי לא לאכזב עוד אנשים. הלא די לנו במאוכזבי ימית ושדות כדי שנוסיף עליהם גם את מאוכזבי חבל קטיף. אני מסכים לדעתו של חבר-הכנסת אבטבי שהם אנשים טובים מאוד. מי שהולך להתיישב שם אני חושב שמטבעו הוא אדם חיובי. הוא עושה זאת מחוך אמונה עמוקה והוא בטוח שהוא עושה משהו חיובי. אבל אלה השולחים אותם, ואליהם אני מדבר, טופס שיצטרכו לעמוד מול העיניים של המתיישבים ולהס-ביר להם איך יפנו אותם ומדוע יפנו אותם כמו שהיו צריכים לעמוד אל מול אנשי שדות ואל מול אנשי ימית וכמו שהם יעמדו אל מול אנשי אריאל ואל מול אנשי פצאל.

אני רוצה שיהיו מינימום תופעות כאלה. אני ב-החלט מעריך שהם אנשים אידיאליסטים. כדי למנוע מהם וממדינת ישראל מפח נפש יש לחשוב על גור-רלם ואף צריך להתווכח. גורל רצועת עזה חייב להיות נושא לוויכוח: מה מחייב האינטרס הישראלי? מה יותר טוב? — שרצועת עזה תינתן למצרים או שתהיה חבל במדינה פלשתינאית עצמאית לגמרי או אולי ש-תהיה מחוז בישות פלשתינאית שתהיה קשורה איכשהו לירדן? אני נוטה יותר להעמיד את רצועת עזה כ-אובייקט למיקוח, כאובייקט לפינוי במסגרת כוללת יותר כדי לפתור את הבעיה המדינית הפלשתינאית. בכך אני חולק על חבר-הכנסת כץ (עוז) שהציע כי נפנה את הרצועה לטובת מצרים.

אבל דווקא אל העקשנים שבכם אני פונה: מה מטריד את הפראגמטיסט הזה, חבר-הכנסת כץ (עוז)? אינכם רוצים להגשים אוטונומיה ביהודה ושומרון, מ-ש-מע בגדה המערבית; אינכם מעוניינים לקיים את הס-כמי קמפ-דייוויד כלשונם וכרוחם. אתם עושים כל מה שביכלתכם כדי שבמשך שנת 1980/81 הממשלה הזאת בשיתוף חלק מהנהגת מפלגת העבודה יוכלו לעמוד אל מול האו"ם, אל מול ארצות-הברית, אל מול מצ-רים ולהגיד: אי-אפשר לקיים בחירות בגדה כי אין עם מי לדבר. אי-ש"פ — נגד; הפלשתינאים — נגד; הירדנים — נגד; גם אנחנו לא יכולים לעשות כלום.

בא סאדאת ורומז: תנו לי איזה מאחו ברצועת עזה, אני אולי אוכל להקים שם את ראשית הדבר. זה מה שמטריד את חבר-הכנסת כץ (עוז). אני לא בטוח שזה יצליח אבל זה לא מעשה אווילות. דווקא אל מול העק-שנות של הממשלה הזאת, אל מול העקשנות של אש"פ, אל מול העובדה שירדן לא מצטרפת למהלך השלום של קמפ-דייוויד, הגיוני להיעתר למהלך כזה שיוזמים אותו המצרים כדי לתת להם שאנס לעשות משהו ברצועת

רצועת עזה; נעמוד במליאת הכנסת, איש איש יאמר את דברו, נצביע וניווכח מה חושב ומחליט הרוב בכנסת ובערך על-פי תצטרך הממשלה לגלגל את העניינים, יש לי הערכה שאצטרך להיות במיעוט אם הדין יתקיים בעתיד הקרוב. אבל יש לי גם הערכה שגם אם אהיה במיעוט יתברר כעבור זמן מה, כמו שקרה בעניין סיני, שהקונצפציה של המיעוט אכן היא המתגשמת ככל שעוסקים בקידום השלום.

שלמה הלל (המערך):

אם הרוב של הממשלה מקבל את זה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גם אתם תקבלו אם תהיו בשלטון אך בהבדל אחד: כאשר אתם תהיו בשלטון יעמדו בנגדכם החברה מהלמין, אנשי חירות ורפ"י, ואתם תפחדו מהם שמתמי מוות. לליכוד אין אף אחד יותר לאומני מהם, מלבד גאולה כהן. עם אריק שרון הם מנסים איכשהו להתמודד בממשלה. זו הבעיה הפנימית. אבל מדברים על קונצפציה.

ומה אני מציע? עסקינו בנושא הראוי למבחן. חברי הכנסת כץ (עוז) יידה חץ של מבחן בנושא של רצועת עזה. נח לדון על כך כי ברור שרצועת עזה מהווה חלק מהבעיה. הבה נתמודד ונסה לארגן ויכוח ולגבש דעה בנוגע לרצועת עזה. הבה נבחן דעות ונראה באיזה כיוון מוכנה הכנסת לסכם דעה ולהנחות את הממשלה. אני מקווה שדעתי תתקבל ואתם יכולים לומר בבטחה שדעתכם תתקבל אך אני יכול לומר שגם אם דעתכם תתקבל בסופו של דבר דעתי היא שתתבצע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוליקי:

רשות הדיבור לשר שרון, לדברי תשובה.

שר-התקלאות א. שרון:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, את הצעתו של חבר-הכנסת פעיל אני מציע להסיר מסדר-היום ואני רוצה להתייחס להצעות שהועלו עליידי חברי-הכנסת ואב כץ ואליעזר אבטבי.

רצועת עזה היתה עד שנת 1972 מקור סכנה יומי לחושבי ישראל. עד מלחמת ששת הימים היא שימשה נקודת מוצא לפעולות טרור שגרמו לנו מאות אבדות בנפש. גם הטרור האכזרי שהשתולל בעזה אחרי מלחמת ששת הימים הביא למאות חללים, הפעם היו אלה רובם ערבים, והטיל את רישומו וחייתו על כל שנעשה באותם ימים בתחום הקו הירוק. צלו הכבד גם השפיע על פעולות הטרור ביהודה ושומרון.

על-מנת להסביר לזרים אורחים את הסכנה הטמונה ברצועה כאשר איננה רגועה צריך רק להעבירם מאשקלון מעבר לאזור התעשייה בארן. זהו ההסבר היחיד שמתבקש. אין צורך בשום מלל, רק לראות. הקרב נגד הטרור בעזה היתה קשה, מר ועקוב מדם. נדמה לי שזאת כברת ארץ מהבודדות בעולם שבה גבר צבא סדיר על טרור. היו לכך סיבות רבות אבל החוקה מכוון היתה נחישות דעתנו וידיעתנו כי אם לא חירגע הרצועה אין שום סיכוי לפתרון פוליטי. זו היתה מלחמה בטרור מצד צבא סדיר שלחם על ארצו שלו ועל מולדתו שלו בניגוד לצבאות אחרים שלחמו בארצות זרות וספק אם לוחמיהם ידעו מדוע הם שופכים שם דם.

את הממשלה הזאת לפנות את כל סיני ובכלל זה את כל ההתנחלויות. אני מציע לכם איפוא להביט אל העתיד כדי לבנות עתיד חדש ולא על-פי עבר ישן.

רני מילוא (הליכוד):

איך אחת מסביר את האופטימיות של הנשיא סא-דאט לסיכוי להגיע להסדר האוטונומיה לפני המועד ומה הוא הבסיס לפסימיות שלך?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

קודם-כול, אפשר להתווכח.

רני מילוא (הליכוד):

סאדאט הוא נביא השלום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חס ושלום. אני חושב שנביאי השלום האמיתיים נמצאים במחנה שלי. הקונצפציה שלנו היא שמתמי משת וככל שהיא מתממשת יופק ממנה השלום. אני מעריך, לא דיברתי עם סאדאט, שהוא מקווה לקבל מישראל איזשהו מוצא, אפשרות לנסות לעבוד ברצועת עזה ולהקים שם דגם של אוטונומיה באפוסטרופות מצ-רית או ישראלית-מצרית. אני חושב כי זו הסיבה שחבר-הכנסת כץ (עוז) מוכן לוותר על רצועת עזה. אני מעריך כי אם סאדאט ירצה בכך לא יועיל לממ-שלת ישראל כלום ותדבר יתבצע. נצטרך לפנות את קטיף, לצערי הרב, בכאב לב — —

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):  
לא יפנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יפנו. אמרתי לאריק שרון מאה פעמים. אני בוכה כשהוא מעלה את קטיף ואבכה כאשר יוריד את קטיף בעוד הוא שמח כשהוא מעלה את קטיף ויבכה כאשר יוריד אותה. זה ההבדל בינינו.

רני מילוא (הליכוד):

סאדאט לא רוצה להוריד — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כאשר תעמוד רצועת עזה על הפרק תראה. זו הער-כתי. הא ראי, הממשלה הסכימה לפנות את ימית.

רני מילוא (הליכוד):

זה היה בהסכמים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש ויכוח לגיטימי בינינו על הקונצפציות העקרו-ניות לגבי העתיד האפשרי והרצוי של רצועת עזה. ישנם הגורסים כי צריך להמשיך בדבקות המיסטית ה-קוראת להתיישב, להתיישב, להתיישב בתקווה שנצליח להציב עובדות מוגמרות לטווח ארוך. ויהודי כמוני אומר לכם את ההיפך: כמה שתתיישבו יותר תצטרכו לפנות יותר כי את רצועת עזה ממילא נצטרך לפנות.

(חבר-הכנסת ז. כץ קורא קריאת-ביניים)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מסכים שהוויכוח הוא לגיטימי. אינכם יכולים לטעון כי מה שאני אומר היום הוא דבר שטות מאחר שהדבר קרה ברחבי סיני. הבה נדון איפוא על גורל

דעתו המדינית צריכים המצרים לשוב סמוך ליד בתי נחל עוז, מהצעה חמורה זו אולי אפשר להפיק תור-עלת. היא עוררה ויכוח ציבורי אשר אם יביא להתחלטה להגדיל את הישוב היהודי בחבל עזה, להקים קהילה יהודית חזקה באזור שבו חיים 350 אלף ערבים, על-מנת ליצור חגורת בטחון חדשה במקום זה ואינטרס משותף בחיים של יהודים לצד ערבים באזור זה, אולי יצא הפסדו בשכרו.

בשתיים—שלוש מלים אני רוצה להסביר את תכניתנו להתיישבות בחבל עזה. היום קיימים בחבל עזה יהושבים האלה: נצר חזני, קטיף, גדיד שהיה מאחו נחל וקיבל כל האישורים הדרושים. לזה אפשר לצרף בחבל קטיף שני יושבים נוספים שעברו את כל מערכת האישורים הדרושה. אליהם מצטרף הישוב מורג שהיה הישוב השביעי בחלק הדרומי ומרכזי אזורי גדול ויש לכך כבר החלטות שכלולות בתכנית שלנו בשנה הקרובה. ברצועת עזה, בקרבת מקום לכפר דרום הישנה, נמצא כפר דרום המשמש היום מקום הכשרה. מדרום לעזה, בין עזה ודיר אל-באלת, נמצא מאחו נחל נוסף שמיועד ליהפך לישוב אורח' ויש לנו תכנית שאושרה על-הקמת שני יושבים בחלק הצפוני של הרצועה, בחבל ארז, והכוונה בתוך גבולות רצועת עזה מצטרף לכפר בית להיה. זו תכניתנו באשר לחבל עזה. כל התכנית הזאת אושרה וסוכמה לשנה הקרובה.

הדחיפות שהובעה עלי-ידי חברים שדיברו מוכרת לי. הצגנו אותה בפני הממשלה ואני מקווה שנוכל לבצע זאת בהקדם. כפי שטענתי בעבר, המפתח להגנת ירושלים נמצא ביריחו ובדרך המתנהלת ממנה מערי-בה: המפתח להגנת אשקלון, אשדוד, באר-שבע, נמצא בעזה. בוויכוח בבנסת כדאי להזכיר לקהל בני הנוער כי המצרים נעצרו לפני 31 שנה על גשר ליד העיר אשדוד. "עד הלום" קראנו לגשר הזה. זהו סיפור ש-אינו מן העבר הרחוק של ההיסטוריה היהודית. חבל שרבים מאתנו אינם זוכרים ואחרים אינם יודעים שה-המערך המצרי העיקרי היה בממשלטי הצומת עיראק-סואדאן, פלוג'ה ועיראק ממשית.

אני מאמין מכוונה לשלום ברי-קיימא עם המצרים. אבל מנהיגות אמת חייבת לראות מעבר למחר. תקופת הנשיא סאדאת היא מבחינתנו תקופה של רעידת אדמה חיובית אבל אסור לנו לשכוח תקופות קודמות. עלינו לבצר את הבטחון באזור במרווחים הקטנים שהשארנו לעצמנו לבל נופתע בעתיד, בעוד שנות דור. בטחון מבחינתנו בכל מקום פירושו אחיזה בקרקע וגם ברי-צוה. בתכנית ההתיישבות שהצגתי קודם לכן מצויה ערובה יחסית לשקט, לבטחון, לחיים תקינים בדרום אשר הוא על מפתח ביתנו. הפתרון המדיני לרצועת עזה הוא פתרון מסובך וארוך טווח. צריך לזכור את הטינה שעדיין קיימת בעזה אך יש לציין ששוררת שם אווירה חדשה. שיחררנו את תושביה מאימת הרצח והטרור ורמת חייהם של התושבים עלתה לאין שיעור ב-12 השנים האחרונות. נבנו שם שיכונים, שונו פניהם של חלק ממחנות הפליטים וקיימת תעסוקה מלאה. מכל-מקום גם ברצועה מבנים כי פתרון בנושק איננו בא עוד בחשבון. עלינו להבהיר כי פתרון מדיני שבו מצ-רים תהיה לה שליטה ברצועה ממש ליד ביתנו לא בא גם הוא בחשבון.

הקרב ברצועת עזה היה גם קרב במערכה הפור-ליטית שאת פירותיה אנו רואים גם היום. ההצעה למ-סור את רצועת עזה לשלטון מצרי סכנתה לא רק בחוסר ההבנה המדינית שבה ובחוסר ההבנה המשווע לצרכי בטחון ישראל שבה הסכנה היא כורע הפור-ענות שהיא טומנת במחשבות מצרים וארצות ערביות אחרות שהנה במפלגות המערך, ולא רק בשולי המחנה, יש מי שמוכן כבר לשאת ולתת על החזרת הרצועה לשלטון מצרי. התגובה המיידית על כך איננה מאחרת לבוא. רעיון נושן על הקמת לשכות קשר מצריות בר-צוה צף ועלה מחדש. כל מי שיש בו עדיין אחריות לאומית — — —

שלמה הלל (המערך):

זה עלה בעקבות האוטונומיה ולא חברה-הכנסת כץ (עוז).

מאיר פטיל (מחנה שלי):

תהייה לשכות קשר מצריות ליד הממשלה שלכם.

שר-התקלאות א. שרון:

חברה-הכנסת הלל מכובד, אני חושב שזה עלה אחרי ההכרעות של חברה-הכנסת כץ (עוז). אני לא בא אליו בטענות מפני שהוא איננו באולם וכאשר אדם איננו אינני אומר עלי דבר לא טוב ואינני מאשים אותו אבל הבנותיו המדיניות ותפיסותיו הבטחוניות — ואילו היה כאן הייתי אומר זאת בלשון יותר בוטה — הן חמורות ביותר. אבל חמור מזה הם הדברים שנשמעו אחרי כן. נשמעו דברים מפי יושב-ראש מפלגת הע-בודה ואני יכול לומר שכל קול כזה גורם לנו יותר נזק. כל מי שיש לו מעט הבנה לאומית מבין שאנחנו נמצאים עכשיו בחלק הקשה של המשא-ומתן, החלק הקריטי ביותר והמסוכן ביותר. כל רעיון שיש בו וי-תור נוסף מבלי שמציצנו כל מה שניתן במשא-ומתן, אם זו תכנית לנסיגה ביהודה ושומרון או מסירת רצועת עזה למצרים או הקדמת ההסדר ברצועת עזה או מתן מעמד מיוחד — ואני מצטט במדויק את חברה-הכנסת פרס, מתן מעמד מיוחד למצרים בהסדר האוטונומיה ב-רצועה — כל דבר כזה מחליש אותנו. אם אצלנו תובעים זאת מדוע המצרים לא יתבעו זאת? הדרך אינה אצה להם. רק לנו. רק אנחנו מזדרזים לים יום בהצעות חד-שות. למה להם לרוץ? ההצעות באות מהצד שלנו, מא-תנו.

(קריאה: כאשר אתה אומר "מאתנו" זה כולל חב-רים מהממשלה שאתה יושב בה?)  
לא.

רבותי חברי הכנסת, כאשר עוסקים בנושא לאומי אני חושב שלא צריך להפריד מכאן ומכאן. כל קול שנשמע מכל כיוון בנושא זה, בעת שנמצאים בחלק הקריטי של המשא-ומתן, כל קול שבא מכל כיוון גורם לנזק אם הוא קול שיש בו פחות ממה שאנחנו דור-שים במשא-ומתן. הוא מייד מעביר את המשא-ומתן לקו התחלה חדש.

ההצעה שבאה מפי חבר נחל עוז — ואני משוכנע שחל מחברי המשק שסבל בעבר מן הטרור העותי שישפך עיניו בתמהון כאשר ראה את חברו מורה על המפה ומסמן את הגבול החדש העתידי — שעל-פי

תוכרת י', ישיבה רפ"ח, ו' טבת תש"ס (26 דצמבר 1979)  
— הצעות לסדר-היום —

ששר החקלאות הציע להעביר אותן לוועדת החוץ וה-  
בטחון.

#### הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי-הכנסת  
ז. כץ וא. אבטבי לוועדת החוץ והבטחון נת-  
קבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
ביחס להצעתו של חברי-הכנסת פעיל עומדות שתי  
הצעות: האחת, לא לכלול אותה בסדר-היום; השנייה,  
לכלול אותה בסדר-היום.

#### הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה  
חברי-הכנסת מ. פעיל בסדר-היום של  
הכנסת — רוב  
בעד ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר-  
הכנסת מ. פעיל בסדר-היום של  
הכנסת — מיעוט  
ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-  
הכנסת מ. פעיל בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה ביום  
שני בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

את ההצעות שהועלו באחרונה יש לדחות מייד ועל  
הסף ולהפוך אותן לסיבה להגברת ההתיישבות היהודית  
ברצועת עזה. אני רוצה לשלוח מעל במה זו ברכה  
חמה למתיישבי חבל קטיף: פעלכם כיום — חשיבותו  
לדורות.

אני מבקש להעביר את הצעות חברי-הכנסת זאב כץ  
וחברי-הכנסת אליעזר אבטבי לוועדת החוץ והבטחון.  
אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר-  
הכנסת מאיר פעיל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
חברי-הכנסת אליעזר אבטבי, אתה מסכים להעברת  
ההצעה לוועדה?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):  
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
חברי-הכנסת זאב כץ, אתה מסכים להעברת הה-  
צעה לוועדה?

זאב כץ (המערך):  
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
אני מעמידה להצבעה קודם-כול את שתי ההצעות

הישיבה נעולה בשעה 16:32.

## נספחות

## א. סדר-היום לשיבות רפ"ז—רפ"ח

- א. שאלות ותשובות.
- ב. חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1979, תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק מילווה בטחון (מפעלים מאושרים) (תיקון מס' 4), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 36), תש"ם—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק המילואות (הוראות שונות) (תיקון מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 8), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 9), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק שיפוט בתי-דין יהודים קראים (נישואין וגי' רושין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- י. חוק העונשין (תיקון מס' 12), תש"ם—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. חוק יסוד : בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- יג. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. החלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין — חלב ומוצרי), תש"ם—1979.
- יז. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כ. מצבן הכספי של הרשויות המקומיות — הצעת חבר-הכנסת י. ז'. אמיר.
- כא. חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 5), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק יסוד : החקיקה (קריאה ראשונה).
- כט. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון מס' 4), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים (מס' 6), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- לג. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- לה. חוק הגורר (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- לו. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- לז. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- לח. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
- לט. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- מ. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חבר-הכנסת ע. אמורי.
- מא. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי-הכנסת ד. גולומב.

- מב. השביטה בצי הסוחר — הצעת חברי הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן קטן.
- מג. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חברי הכנסת מ. פעיל וח. בר-לב.
- מד. יום הסביבה הבינלאומי — הצעת חברי הכנסת י. תמיר.
- מה. החינוך בתפוצות — הצעת חברי הכנסת י. יצחקי.
- מו. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- מז. הצורך הדחוף להגיש עזרה לגפנעי הרעב בקאמ' ובודיה — הצעת חברי הכנסת א. רון, ע. נוף, מ. וילנר, א. אבנרי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- מח. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- מט. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברי הכנסת ע. הדר.
- נ. הצעת סיעת המערך להביע אי-אמון לממשלה בשל מדיניותה בתחום החקלאות.

### ב. הצעות לסדר-היום לשיבה רפ"ח

781. מ. שמיר (התחיה-בנאי): החלת הוראות חוק לתיקון סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, על כל שטחי ארץ-ישראל.
- 782—785. המחסור באחיות בבתי-החולים — הצעות חברי הכנסת ש. ארבל, א. למוזלינו, מ. וירשובסקי, מ. וילנר וש. דורון.
786. מ. וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): החלטת הממשלה להעלות את שכר הדיירות המוגנות.
- 787—788. אישור חתימת חוזה בסכום של 12 מיליארד לירות עם חברות בנייה זרות — הצעות חברי הכנסת מ. עמאר וד. גולומב.
789. ע. ברעם (המערך): הצורך בהזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת.
- 790—792. חיווק ההתיישבות בדרום חבל עזה — הצעות חברי הכנסת ז. כץ, א. אבטבי ומ. פעיל.

### ג. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 36), תשי"ח—1979

1. תיקון סעיף 19 בסעיף 19 לפקודת מס הכנסה<sup>1</sup>, בהגדרת "מילווה מועדפים", אחרי "ולמעט מילווה החובה" יבוא "ש" אינם ניתנים לפדיון מוקדם על-פי תקנות מכוח סעיף 33 לחוק המילווה (הוראות שונות), תשל"ח—1977<sup>2</sup>.

1 דיני מדינת ישראל, גוסס חדש 6, עמ' 120; ס"ח תש"ם, עמ' 27.  
2 ס"ח תשל"ח, עמ' 18; תשל"ט, עמ' 103; תש"ם, עמ' 27.

### ד. הצעת חוק המילווה (הוראות שונות) (תיקון מס' 2), תשי"ח—1979

1. הוספת סעיף 33 אחרי סעיף 33 לחוק המילווה (הוראות שונות), תשל"ח—1977<sup>1</sup> (להלן — החוק העיקרי) יבוא:
33. פדיון מוקדם של מילווה חובה בענפי כלכלה מסוימים
- (א) השר או מי שהשר הסמיכו לכך, בהתאם לרצון עם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי להורות בחקנות —
- (1) בהתאם לשיקולים כלכליים ומינה ליים, כי בענפי כלכלה שצוינו בתקנות ייפרע מילווה חובה, לפי בקשת המעוניין בכך, לפני מועד הפרעון, והכול בתנאים
2. תיקון ותוספת הראשונה בתוספת הראשונה לחוק העיקרי, אחרי פרט 8 יבוא:
- 8א. חוק מילווה חסכון, תשל"ח—1978<sup>2</sup>.

1 ס"ח תשל"ח, עמ' 18; תשל"ט, עמ' 38.  
2 ס"ח תשל"ח, עמ' 131.

4. תוספת תוספת שלישית  
אחרי התוספת השנייה לחוק העיקרי יבוא :

3. תיקון התוספת השנייה  
בתוספת השנייה לחוק העיקרי, אחר פרט 6 יבוא :  
"א. מילווה לפי חוק מילווה חסכון,  
תשל"ח—1978."

### "תוספת שלישית"

(סעיף 23)

13. מילווה לפי חוק מילווה חסכון (מפעלים מאו-  
שרים), תשל"ד—1974;<sup>15</sup>

14. מילווה לפי סעיף 2 לחוק מילווה חסכון, תשל"ד—1973;<sup>16</sup>  
רכש, תשל"ד—1973;<sup>17</sup>

5. תיקון חוק מילווה חסכון על שבת מקרקעין  
בסעיף 10 לחוק מילווה חסכון על שבת מקרקעין,  
תשל"ה—1975;<sup>17</sup> בסופו יבוא :

"אולם על אף האמור בסעיף קטן (ה) לסעיף 7  
האמור יהא אדם זכאי להיפרע את המילווה לא-  
חר שהגיש בקשה לכך בצירוף תעודת המיל-  
ווה —

(1) החל מיום ט"ו בניסן תש"ם 1) באפריל  
(1980) — במלאת לו 66 שנים ;

(2) החל מיום כ"א בתשרי תשמ"א 1) ב-  
אוקטובר (1980) — במלאת לו 65 שנים."

1. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ל—1970;<sup>3</sup>  
שחל עליו חוק מילווה חסכון, תשל"ו—1976;<sup>4</sup>

2. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"א—1971;<sup>5</sup>  
שחל עליו חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1976;<sup>6</sup>

3. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ד—1974;<sup>8</sup>

4. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ה—1975;<sup>7</sup>

5. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ו—1976;<sup>8</sup>

6. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977;<sup>9</sup>

7. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ח—1978;

8. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ט—1979;<sup>10</sup>

9. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ל—1970;<sup>11</sup>

10. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"א—1971;<sup>12</sup>

11. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ב—1972;<sup>18</sup>

12. מילווה לפי חוק מילווה חסכון, תשל"ג—1973;<sup>14</sup>

11 ס"ח תשל"ט, עמ' 44.  
12 ס"ח תשל"ל, עמ' 73.  
13 ס"ח תשל"א, עמ' 58.  
14 ס"ח תשל"ב, עמ' 92.  
15 ס"ח תשל"ג, עמ' 67.  
16 ס"ח תשל"ד, עמ' 3.  
17 ס"ח תשל"ד, עמ' 114.

3 ס"ח תשל"ל, עמ' 52.  
4 ס"ח תשל"ו, עמ' 296; תשל"ח, עמ' 2.  
5 ס"ח תשל"א, עמ' 76.  
6 ס"ח תשל"ד, עמ' 57.  
7 ס"ח תשל"ה, עמ' 116.  
8 ס"ח תשל"ו, עמ' 178.  
9 ס"ח תשל"ז, עמ' 138.  
10 ס"ח תשל"ח, עמ' 90.

ה. הצעת חוק העונשין (תיקון כ"ח), תש"ם—1979

1. תיקון סעיף 316  
בסעיף 316 (א) לחוק העונשין, תשל"ז—1977,<sup>1</sup> פיסקה  
(5) — בטלה.

1 ס"ח תשל"ז, עמ' 226; תש"ם, עמ' 3.

### הסתייגויות לחוק הנ"ל

"חוק העונשין (פגיעה בצדק הסוציאלי), תש"ם—  
1979."

2. ת. טובי מציע :

במקום שם החוק יבוא :

"חוק העונש מעוטי יכולת, תש"ם—1979."  
חלופה : אם ההצעה הנ"ל לא תתקבל — במקום שם  
החוק יבוא :

"חוק הספסרות בגוף, תש"ם—1979."

לשם החוק

1. ע. ארבל-אלמזלינו, ח. גרזמן, ז. כץ וא. מוראל  
מציעים :

במקום שם החוק יבוא :

"חוק העונשין (פגיעה במעמד האשה), תש"ם—  
1979."

חלופה : אם ההצעה הנ"ל לא תתקבל — במקום שם  
החוק יבוא :

חלופה שביעית: אם החלופה השישית לא תתקבל  
— יבוא נוסח זה:

5. א. אבנרי מציע:  
האמור בסעיף 1 לחוק יסומן (א) ואחריו יבוא:  
"ב) בסעיף 316(א) האמור, אחרי פסקה (4) יבוא:  
"האשה החליטה על ביצוע הפסקת הר-  
יון בשנים-עשר השבועות הראשונים של הר-  
יונה;  
(ב) הפסקת ההריון מוצדקת על-פי תנאים  
חברתיים וכלכליים לפי קריטריונים שיקבע  
שר הבריאות בתקנות."  
6. מ. פטיל מציע:  
האמור בסעיף 1 לחוק יסומן (א) ואחריו יבוא:  
"ב) בסעיף 316(א) האמור —  
(1) בפסקה (4), בסופה יבוא: "או לפגום  
בשלמות משפחתה";  
(2) אחרי פסקה (4) יבוא:  
"המשך ההריון עלול לגרום נזק  
לאשה או למשפחתה מחמת תנאיה הכל-  
כליים או החברתיים הקשים של האשה  
והסביבה הקרובה אליה."  
חלופה: אם סעיף קטן (2) בנוסח הנ"ל לא יתקבל  
— יבוא נוסח זה:  
"ב) אחרי פסקה (4) יבוא:  
"המשך ההריון עלול לגרום נזק ח-  
מור לאשה או לילדיה מחמת תנאיה המש-  
פחתיים."  
7. מ. אלגרבלי מציע:  
האמור בסעיף 1 לחוק יסומן (א) ואחריו יבוא:  
"ב) בסעיף 316(א) האמור, בפסקה (4), בסו-  
פה יבוא "חמור, לרבות נזק כאמור הנובע מסי-  
בות משפחתיות קשות שאין להן פתרון";  
(ג) אחרי פסקה (4) יבוא:  
"ה" (א) אם הוועדה הרפואית סבורה כי יש  
חשש שהאשה תבצע את הפסקת ההריון ב-  
תנאי מחתרת תוך סיכון בריאותה."  
חלופה: אם סעיף קטן (ב) בנוסח הנ"ל לא יתקבל  
— יבוא נוסח זה:  
"ב) בסעיף 316(א) האמור, בפסקה (4),  
בסופה יבוא "חמור, לרבות נזק כאמור הנובע  
מסיבות סביבתיות שאין להן פתרון מעשי  
סביר".  
8. ש. אלוני, ת. מדכי ומ. וירשופסקי מציעים:  
האמור בסעיף 1 לחוק יסומן (א) ואחריו יבוא:  
"ב) בסעיף 316(א) האמור, אחרי פסקה (4)  
יבוא:  
"ה" (א) בכל מקרה בו אשה מבקשת הפסקת  
הריון מטעמים של ציפיות דיור, חוסר הכ-  
נסה מספקת למתן חינוך הולם לנולד או  
חוסר נכונות פיסית ונפשית להמשיך בהר-  
יון."
- הוספת סעיף 2  
1. ש. ארבל וא. למזלינו, ת. גרופמן ז. כץ וא. מציאל  
מציעים:  
אחרי סעיף 1 לחוק יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום 1 בספטמבר  
1980."  
חלופה ראשונה: אם ההצעה הנ"ל לא תתקבל —  
יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום 1 בינואר  
1981."  
חלופה שנייה: אם החלופה הראשונה לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום 1 ביוני  
1981."  
חלופה שלישית: אם החלופה השנייה לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום 1 לספטמבר  
1981."  
חלופה רביעית: אם החלופה השלישית לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום 1 בינואר  
1982."  
חלופה חמישית: אם החלופה הרביעית לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה תהיה כעבור תשעה  
חודשים מיום קבלתו בכנסת."  
חלופה שישית: אם החלופה החמישית לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה בתום כהונתה של  
הכנסת התשיעית."  
חלופה שביעית: אם החלופה השישית לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום י' בתשרי  
תשמ"א."  
חלופה שמינית: אם החלופה השביעית לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום י' בתשרי  
הבריאות באישור ועדת העבודה והרווחה של  
הכנסת."  
חלופה תשיעית: אם החלופה השמינית לא תתקבל  
— יבוא:  
"2. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום י' בתשרי  
הבריאות באישור ועדת העבודה והרווחה של  
הכנסת."

- 2". תחילה  
תחילתו של חוק זה אחרי קיומו של משאל  
עם שייערך עם הבחירות לכנסת העשירית."
3. ב. פעיל מציע:  
אחרי סעיף 1 לחוק יבוא:  
2". תוקף  
תקפו של חוק זה שישה חודשים מיום  
קבלתו בכנסת."
4. ב. אלגרבלי מציע:  
אחרי סעיף 1 לחוק יבוא:  
2". תוקף  
תקפו של חוק זה שנה מיום קבלתו ב-  
כנסת."
- חלופה: אם הסעיף הנ"ל לא יתקבל — יבוא:  
2". תוקף  
תקפו של חוק זה עד למועד הגעתן של  
שכבות המצוקה לשלטון."
5. ג. כחן מציעה:  
אחרי סעיף 1 לחוק יבוא:  
2". תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום שיקבע שר הברי-  
אות באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת."

המשפטים באישור ועדת העבודה והרווחה של  
הכנסת."

חלופה עשירית: אם החלופה התשיעית לא תתקבל  
— יבוא:

2". תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום שיקבע שר  
הבריאות לאחר התייעצות עם שר המשפטים  
ובאישור ועדת העבודה והרווחה ועדת החו-  
קה, חוק ומשפט של הכנסת."

חלופה אחת-עשרה: אם החלופה העשירית לא תת-  
קבל — יבוא:

2". תוקף  
תקפו של חוק זה עד תום כהונתה של  
הכנסת התשיעית."

חלופה שתים-עשרה: אם החלופה האחת-עשרה לא  
תתקבל — יבוא:

2". תוקף  
תקפו של חוק זה עד יום א' בתשרי  
תשמ"א."

2. ת. מרבי מציע:  
אחרי סעיף 1 לחוק יבוא:

# ו. הודעת שר האוצר בעקבות מסקנות ועדת הכספים בעניין העלמות מס בסקטור החקלאי \*

אגף מס הכנסה גם בעידכון רשת הנישומים במגזר  
החקלאי. בסיום פעולות העידכון תקל הרשת על  
פעולות השומה והגבייה באוכלוסיה הפעילה ותמנע  
ביזבוז משאבים על אוכלוסיה בלתי פעילה.

4. נציבות מס הכנסה מכינה דגם להכנסות והו-  
צאות לדוגמא על-פי מגוון של גדלים ועל-פי גודל  
השטח החקלאי. הכנת הדגם טרם הושלמה, כך  
שלא ניתן עדיין לאמת את הדו"חות הכספיים לפי  
הדגם.

5-7. קיים שיתוף פעולה הדוק בתחומי האיגפור-  
מציה, הפיקוח והדיווח בין מועצות הייצור והשי-  
ווק לבין שלטונות המס. כמו כן הורחבה חובת  
הניכוי במקור מתוצרת חקלאית, דבר המשפר במידה  
רבה את המידע שבידינו.

8-9. הגברת ההרתעה והגדלת הקנסות מצאי את  
מקומן במסגרת תיקון מס' 35 לפקודת מס הכנסה  
החל על כלל האוכלוסיה, כולל החקלאים. אשר ל-  
הפעלת שיפוט מהיר — נושא זה אינו בשליטת  
מינהל הכנסות המדינה, אשר הוא מצדו תומך בהפ-  
עלה מהירה של ההמלצה.

בברכה,  
יגאל הורביץ  
שר האוצר

אל:

מר יצחק שמיר  
יושב-ראש הכנסת

הנדון: מסקנות ועדת הכספים בנושא: העלמת  
מס בסקטור החקלאי

מסקנות הוועדה הועברו בשעתן לטיפולו של המ-  
מונה על הכנסות המדינה, ולהלן פירוט הטיפול של  
משרדנו על-פי סדרן:

1. במסגרת תיגבור כוח-האדם של אגפי המסים תוג-  
ברו גם החוליות העוסקות במגזר החקלאי. תהליך  
הקליטה וההכשרה של עובדים אלה, לנוכח העובדה  
שמדובר בהתמחות ייחודית, הוא ממושך מן המקור  
בל, ובתוצאות נוכל להבחין כבר בעתיד הלא רחוק.

2. ההמלצה בוצעה בחלקה בלבד. בחודשים האח-  
רונים היו מיבצעים מיוחדים במגזר החקלאי, מיבצ-  
עים אשר הוסיפו ידע רב על הנעשה בענף. האינ-  
פורמציה שנאגרה תשמש גם בעתיד למיבצעים  
שיהיו במגזר זה עד להשלמת המשימות.

3. במסגרת עידכון רשת הנישומים הכללית מטפל

העתק: השר משה נסים.